

Tringalle ilmoitettujen havaintojen siirto tietokantaan (Tiiraan)

HANKKEEN KUVAUS JA HISTORIA

Margus Ellermaa

Lopullinen (versio 2.4), versioon 2.3 verrattuna on viety vielä myöhään, maaliskuussa 2015 tallennettu havaintoerä (8200 havaintoa).

2.4.2015

Tiedoston sijainti netissä: <http://www.tringa.fi/wp-content/uploads/2015/02/Tringan-havaintoarkiston-siirto-historia-lopullinen.pdf>

Sisältö

A. Tausta	3
B. Hankkeen tavoite ja pääperiaatteet.....	3
C. Tringalle ilmoitettujen havaintojen tilanne ennen hanketta ja yleinen siirtosuunnitelma sekä selvitys suunnitelman toteutumisesta	5
Vietyjen aineistojen tunnusluvut	7
Viemättä jääneet havainnot	7
D. Hankkeen työvaiheiden yleiskuvaus ja ajankäyttö	8
E. Resurssit, välineet, valmiudet, toteuttajat.....	11
F. Hankkeen aikataulut	12
G. Hankkeen kronologia.....	13
H. Hankkeen materiaalien arkistointi	20
LIITTEET	21
1) OHJEET	21
Massalatausformaatti ja aineiston muokkaus massalatausta varten	21
Paikkatietotaulukon tekeminen	22
Havainnoijataulukon tekeminen	23
Havainnot paperilla 1974–1990 – ohje manuaaliseen tallentamiseen.....	23
Massasiirto eli upload – ohje	27

Palkkatyöläisen tehtävälista.....	28
Koodarin tehtävälista.....	29
Harvinaisuustaulukon täyttöohje.....	29
2) TRINGAN ALUEEN HAVAINNOIJALYHENTEIDEN HISTORIA (= SOTKU).....	30
3) VIETYJEN AINEISTOJEN KUVAUKSET.....	33
Lataustiedostojen tunnukset ja kuvaus.....	33
Viemättä jääneet aineistoerät.....	35
Nimikaimojen huomioiminen havaintojen tilityksissä.....	37
Vuosien 1991–2005 sähköisesti Tringalla tallessa olleiden havaintojen siirto.....	37
Apuksen aineisto.....	39
Papereilla ilmoitetut ja niistä taltioidut havainnot vv. 1968–2005.....	39
RK/ART:n hyväksymien Tringan toimialueen havaintojen siirto Tiiraan.....	40
ART/RK:n havaintojen lähteet.....	43
4) HANKKEESTA ANNETTU PALAUTE JA SIIHEN PERUSTUVAT TOIMENPITEET.....	45

Sanastoa

Tietokanta - ellei toisin mainita, tietokannasta puhuttaessa tarkoitetaan BirdLife Suomen yllä pitämää tietokantaa, jonka käyttöliittymä on nimeltään Tiira (www.tiira.fi)

Apus eli Keski- ja Pohjois-Uudenmaan lintuharrastajat Apus ry, entinen Hyvinkään lintutieteellinen yhdistys HyLY (perustettu v. 1981, nimenmuutos v. 2006). Apus sijaitsee kokonaan Tringan toimialueen sisällä (Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Tuusula).

Hakki eli Lohjan seudun lintutieteellinen yhdistys, perustettu v. 1994. Hakin alue on kokonaan Tringan toimialueen sisällä.

KPB = Kimpari Birds Project – Pohjois-Kirkkonummen, Etelä-Vihdin ja Siuntion länsiosissa vaikuttava linnustontutkimusryhmä.

Testi-Tiira – kopio Tiirasta, mutta kuitenkin erillinen tietokanta. Testiympäristö, jossa testataan Tiiraan tehtäviä muutoksia ja ladattavia aineistoja.

Tiira – BirdLife Suomen online-käyttöliittymä lintuhavaintotietokantaan. Käytännössä Tiira-nimeä käytetään myös kyseisestä tietokannasta.

Saatteeksi

Tämä dokumentti pyrkii olemaan sekä Tringan lintuhavaintojen tallennushankkeen historiankirjoitusta että opetusmateriaalia vastaavaa hanketta suunnitteleville tahoille. Teksti on kirjoitettu vv. 2012–2015 näkökulmasta. Käytössä oli Tiira versio 1 – kaikki opetukset tässä eivät välttämättä enää päde, kun tulee Tiiran versio 2. Hankkeesta semiviisastuneena voisin sanoa, että jos harkitset vanhojen havaintojen viemistä tietokantaan, niitä täytyisi olla kymmeniä tuhansia, jotta

kannattaisi kokeilla tätä Tringan käyttämää mallia. Pienemmät erät naputa itse suoraan Tiiraan tai järjestä naputtelutalkoot. Koska dokumentti on pitkä, **hankkeessa toteutetut asiat/toimenpiteet on monin paikoin kirjoitettu punaisella** erottuakseen ohjeista, tavoitteista, suunnitelmista jne.

A. Tausta

Tringan yhdistystoiminnan kulmakivi on ollut havaintojen keruu ja valikoitu julkaiseminen. Perustamissääntöjen mukaan Tringa: ... kokoaa ja julkaisee lintuhavaintoja ja muuta ornitologista aineistoa, **pitää arkistoa**, välittää tietoa harrastajilta tieteellisiin ja muihin julkaisuihin, antaa lausuntoja, julkaisee jäsenlehteä... Syystä tai toisesta tämä toiminta oli puolittaista, sillä havaintojen arkistointia (lajittelu, indeksointi, helppo saavutettavuus) eikä varmuuskopiointia ei ollut järjestetty v. 2006 asti. Tuolloin Tiira-lintutietopalvelu alkoi huolehtia molemmasta tehtävästä. Sitä edeltävien aikojen havaintojen ajalta työ oli v. 2012 edelleen tekemättä. Tämä oli kestävätilanne. Esimerkiksi muutamassa lintutieteellisessä yhdistyksessä oli aluevastaavien laiminlyönnin vuoksi arkistot osin tai kokonaan menetetty (mm. kovalevyjen rikkoutumisten vuoksi). Osa Tringankin havaintoarkistosta on hävinnyt – syystä tai toisesta Tringalla ei ole hallussa kesien 1980 ja 1998 havaintoja, syksyjen 1990 ja 1998 havaintoja sekä talvien 1974–1980, 1990/1991, 1997/1998 ja 1999/2000 havaintoja. Varastossa säilötyjä papereilla ilmoitettuja havaintoja (vv. 1968–1991) ei myöskään ollut arkistoitu sillä tavalla, että niitä olisi voinut johonkin käyttää. Esimerkiksi Uudenmaan linnusto-kirja (ilm. vuonna 2010) kirjoitettiin kyseistä pääomaa hyödyntämättä. Vuoden 1991 jälkeen aluevastaavat tallensivat juoksevasti yhä pääosin papereilla ilmoitettuja havaintoja sähköiseen muotoon. Näistä papereilla ilmoitetuista havainnoista näyttää säilyneen vain muutaman vuoden havaintoja. Kuten edellä mainittu, vv. 1991-2005 havainnoista on siis osa kateissa sekä sähköisessä että paperisessa muodossa.

Muutama yhdistys oli Suomessa jo siirtänyt v. 2012 mennessä vanhat arkistonsa osittain tai kokonaan tietokantaan (Tiiraan): KyLY, TLY ja KSLY. TLY:llä oli aikanaan oma sähköinen tietokanta, mutta siitä luovuttiin ja havainnot siirrettiin BirdLife Suomen ylläpitämään Tiiraan.

B. Hankkeen tavoite ja pääperiaatteet

Tringan havaintoarkisto päätettiin siirtää tietokantaan syyskuussa 2012 (yhdistystoimikunnan päätös), jotta havaintoja olisi helppo hakea, säilyttää ja korjata. Lisäksi näin palveltaisiin jäsenistöämme: heidän ei tarvitse havaintoja ilmoittaa toistamiseen Tringalle Tiiran kautta. Tietokannaksi oli luontevaa valita lintutietopalvelu Tiira, johon Tringa on kerännyt alueensa havainnot muutenkin vuodesta 2006 lähtien. Samaa tietokantaa käyttävät myös muut Suomen lintutieteelliset yhdistykset. Tiiralla on kätevä käyttöliittymä internetissä (www.tiira.fi), jolloin havainnot ovat koko jäsenistön ja toimihenkilöiden vaivattomassa käytössä ja tarkistettavissa. Sen käytettävyyden myötä havaintojen ilmoittaminen on Tringan alueella moninkertaistunut lyhyessä ajassa. Tiirassa oleva tietokanta varmuuskopioidaan palveluntarjoajan (BirdLife Suomi) toimesta päivittäin kahteen eri paikkaan.

Siirto kannatti tehdä koko Tringan toimialueen (Uusimaa), ei pelkästään havaintojen keruualueelta (pääkaupunkiseutu, Raasepori, Inkoo, Pornainen, Karkkila ja Hanko). Sen vuoksi hankkeeseen neuvoteltiin mukaan myös Lohjan Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Hakki ry ja Pohjois- ja Keski-Uudenmaan lintuharrastajat Apus ry.

Siirrossa otettiin tavoitteeksi (punaisella hankkeen koordinaattorin arvio toteutumisesta hankkeen jälkeen):

- säilyttää alkuperäistiedosta mahdollisimman suuri osa. Mikäli siirrettävissä tiedoissa olisi yhteensopivuusongelmia Tiiran tietokannan vakioitujen kenttien kanssa, tieto kopioidaan lisätietokenttään, joka on vapaa tekstikenttä. (toteutui varsin hyvin).
- tunnistamaan tuplahavainnot ja viemään kukin havainto vain kerran. Tuplahavaintojen poistossa pyrittiin säilyttämään aktiivisen Tiiran käyttäjän ilmoittama havainto tai hyvin paljon havaintoja ilmoittaneen ilmoitus. (toteutui jossain määrin – usean havainnoijan havainnossa vv. 1968–1991 havainnot tilitettiin aktiivisimmalle Tiira-käyttäjälle – vain 100 aktiivisinta käyttäjää huomioitiin, tuplahavainnot meni yrityksistä huolimatta läpi, ehkä noin 2 % havainnoista).
- muuntaa ilmoitetusta tiedosta mahdollisimman suuri osa Tiiran "pakollisiin" tietokenttiin. (toteutui varsin hyvin)
- antaa toistuville paikannimille (esim. 20 mainintaa tai max 2000 paikannimeä) koordinaattitieto ja sen tarkkuustieto. (toteutui sikäli täysin, että myös kerran esiintyvälle nimille annettiin paikkatieto. Aineistossa oli kuitenkin jonkin verran tuntemattomia ja epämääräisiä paikkoja, joille paikkatietoa ei voitu antaa).
- siirtää ainakin koordinaattittomien tietojen viennissä vanha kunnannimi osaksi paikan nimeä, esimerkiksi Raasepori, (Tenhola) Lindövikin (tämä toteutui 50-50)
- tilittää tiedot Tiiraan jo rekisteröityneiden käyttäjien henkilökohtaisille havaintotileille. Lopuille (joiden henkilöllisyys ei selvinnyt tai eivät ole Tiiran käyttäjiä) annetaan havainnoijan nimi ja ilmoittajaksi laitetaan "Tringan Arkisto" eli muokkausoikeus siirrettäisiin yhdistyskäyttäjille. He voisivat edelleen muokata havaintoa Tiirassa ja tilittää ne oikealle havainnoijalle, jos henkilöllisyys ajan mittaan selviää. Kahdesti Tiiraan rekisteröityneiden käytössä oleva käyttäjätili pyrittäisiin selvittämään yhteistyössä BirdLifen kanssa. Toteutui aika lailla:
  - vv. 1968–1991 (ilman Hakin, KBP:n ja Apuksen havaintoja) havainnoissa muokkausoikeus saatiin tilitettyä jollekulle havainnoijalle 80 %:ssa havainnoista. Suhteellisen alhainen osuus johtuu siitä, että monet havainnoijat ovat kuolleet tai lopettaneet lintuharrastuksen (= eivät ole rekisteröityneet Tiiraan, esim. Thomas Oesch ja Pekka Lehto).
  - vv. 1991–2005 (ilman Hakin, KBP:n ja Apuksen havaintoja) havainnoissa muokkausoikeus saatiin muokkausoikeus tilitettyä jollekulle havainnoijasta 95 % havainnoista
  - Hakin alueen havainnoissa 1968–2005 (ilman KBP:n havaintojen osuutta) saatiin muokkausoikeus tilitettyä jollekulle havainnoijasta 97 % havainnoista
  - Apuksen arkiston havainnoissa saatiin tilitettyä muokkausoikeus jollekin havainnoijasta 92,5 %:ssa.
- luopua havainnoijalyhenteestä osana havainnoijan nimeä, sillä Suomessa ei ole uniikkia havainnoijalyhennesysteemiä. Osana prosessia muunnettaisiin havainnoijalyhenteet kokonimiksi ja varmistettaisiin, etteivät nimilyhenteet ole eri vuosina tai vuosikymmeninä tarkoittaneet eri ihmistä. (+/-toteutui – noin 10 % nimien kirjoitusasuista ei selvinnyt – yleisemmin etunimen kirjainta ei kyetty muuttamaan kokonaiseksi etunimeksi – monet näistä olivat peräisin Myransin havaintovihosta tai olivat nk. maallikkoja).

- viedä RK/ART:n hyväksymät vanhat havainnot omana settinä poimimalla ne julkaistuista katsauksista. Varsinaisesta havaintomassasta suodatettaisiin ART:n ja RK:n tarkistettavina olleet lajit ja havainnot pois. ART-havainnoissa havaintojen ilmoittajaksi merkitään RK/ART, jotta havaintoja pystyttäisiin tarkentamaan ART:n toimesta myöhemmin. (Viimeinen tavoite toteutettiin siten, että havainnot tilitettiin yhdistyskäyttäjille ja lisäksi hyväksytyt havainnot leimattiin ART:n/RK:n hyväksymä-leimalla ja lisätietoihin vietiin kokoviite; itse havaintomassasta suodatettiin pois 3231 RK:n/ART:n tarkistamiksi tarkoitetut havainnot).
- Tallentaa massasiirrosta pois suodatettavat aineistot samaan tiedostoon/kansioon ja säilöä Tringan intranetissä (vielä työn alla, sillä intranetin perustaminen vielä työn alla. aineisto kerätty yhteen kansioon – sis. noin 3500 havaintoa eli noin 1 % koko aineistosta).
- Tehdä massavienti Tiiraan vv. 1974–2005 tehdyille havainnoille. Vuodesta 2006 alkaen havaintoja on ilmoitettu jo hyvin paljon suoraan Tiiraan ja niiden vienti tuottaisi merkittävän määrän duplikaatteja (Tiiraan vietiin myös LYL:n perintönä Tringan hallussa olleet vv.1968–1973 havainnot pääkaupunkiseudulta).
- Olla viemättä lintuasema-aineistoja. Tiiran nykyisessä versiossa havaintosarjoja ei pyydyttäisi sarjanumeroimaan jatkohakujen helpottamiseksi. (helppo tavoite: toteutettiin eli ei toteutettu)

C. Tringalle ilmoitettujen havaintojen tilanne ennen hanketta ja yleinen siirtosuunnitelma sekä selvitys suunnitelman toteutumisesta

Tringan "hallussa" olleet vanhat havainnot olivat jaettavissa kuuteen luokkaan, joille suunniteltiin erillisiä käsittelyjä (punaisella näiden toteutuminen hankkeessa):

1. Paperilla ilmoitetut havainnot 1968–1991, joita oli säilytetty Tringan varastossa hankkeeseen asti. Ne olivat 8 banaanilaatikossa. Paperihavaintoja on hyödynnetty kertakäyttöluontoisesti kunkin vuosikatsauksen kirjoittamiseen, mutta sen jälkeen niitä ei ole käytännössä hyödynnetty mitenkään ennen havaintojen siirtohanketta. VIEDÄÄN EXCELIIN TALKOOTOYÖNÄ HAVAINTO KERRALLA, TARKAN OHJEISTUKSEN MUKAAN. SYNTYVÄT EXCELIT TARKISTETAAN, YHTENÄISTETÄÄN JA TYÖSTETÄÄN MAKROJEN LÄPI JA SIIRRETÄÄN MASSANA TIIRAAN. TOTEUTETTU (5-10 % hankkeen kustannuksista).
2. Vuosien 1991–2004 havainnot oli Alekski Lehikoinen kerännyt Uudenmaan linnusto-kirjaa varten 6 tiedostoon. Talvi 1999/2000 yhä kateissa (hankkeen jälkeen paljastui, että kateissa oli muutakin aineistoa). Yhteensä noin 450.000 havaintoriviä. Käsittää sekaisin olevan sillisalaatin (mm. puolet havainnoista paljastuivat hankkeessa tupla-havainnoiksi). On entisiltä aluevastaavilta, katsaustoimittajalta ja Hakilta. Käsittää myös Hakin ja Apuksen alueen. Huomaa, että vuoden 1990 jälkeen edelleen paperilla ilmoitetut havainnot on siirretty kyseisiin sähköisiin tiedostoihin juoksevasti aluevastaavien toimesta sitä muka kuin niitä vuosien varrella ilmoitettiin. YHTENÄISTETÄÄN JA VIEDÄÄN MASSASIIRTONA TIIRAAN. Toteutettu. Huomioi, että 80 % hankkeen kustannuksista syntyi tämän aineiston kunnostamisesta, vaikka rahaa oli käytetty tähän jo Uudenmaan linnusto-kirjan hankkeessa.

3. Tiiraan havainnoijien omatoimisesti jo ilmoitetut havainnot. Havainnoijat ovat osin ilmoittaneet havaintonsa aikanaan Tringan aluevastaaville ja ovat nyt toistamiseen vieneet ne oma-aloitteisesti Tiiraan. TUPLAHAVAINTOJEN LÄPIKÄYNTI 1968–2005. HANKKEEN ALUSSA KYSELLÄÄN FOORUMEILLA, KETKÄ OVAT JO VIENEET HAVAINTONSA TIIRAAN. Ennen hanketta kyseltiin verkoissa, ketkä ovat jo vieneet kattavasti vanhoja havaintojaan Tiiraan. Vain yksi ilmoittautui: Kari Lindblomin havaintoja ei viety. Arvioisin tupla-havaintojen määräksi 1–2 % koko viedystä aineistosta. Havainnoija pyydetään ja on pyydetty tiedotuksella poistamaan tuplahavaintoja – osa on jo poistanutkin.
4. Tiiraan vuonna 2006 massana siirretyt 1990-luvun havainnot (noin vuodet 1993–1997). Havainnot toimitti Tiiran ylläpitäjälle Mikko Heikkinen (Juhani Rinteen hallituksen aikana). Käsitti 77.000 havaintoriviä. Vastaavasti Hakki toimitti omia havaintojaan 35.000 riviä. HyLY:n (=Apuksen) havaintoja oli siirtynyt Tiiraan vain osana Tringan havaintojen vientiä. Havaintoja ei tilitetty kuitenkaan Tiira-käyttäjille (eivät voi hakea eikä muokata omia havaintojaan). Lisäksi näihin havaintoihin ei yhdistetty paikkatietoja (koordinaatteja). Nämä havainnot sisältyvät onneksi edelleen kohdassa 2 kuvattuun hankkeen aineistoon eli voidaan huoletta poistaa Tiirasta. POISTETAAN ENNEN MASSAVIENTIÄ TIETOKANNASTA, PALAUTUVAT KOHDAN 2 (yllä) AINEISTON MUKANA TIETOKANTAAN. **TOTEUTETTU.**
5. Lintuasemien (Rönskär ja Halias) virallisia havaintoaineistoja on pidetty asematoimikuntien hallussa. Näistä aineistoista epämääräinen osa on edellä kuvatun kohdan 2 mukaisen raakadatan joukossa ja osa ei. LINTUASEMA-AINEISTO PLOKATAAN KOHDAN 2 AINEISTOSTA ULOS JA VIEDÄÄN ERIKSEEN, ESIMERKIKSI ASEMILLE PERUSTETTAVILLE TILEILLE, ERILLISESSÄ HANKKEESSA. **Toteutui: lintuasemien alueelta ilmoitettuja eikä lintuasemien toiminnassa kerättyjä havaintoja ei viety.**
6. ART:n ja RK:n hyväksymät havainnot, sisältyvät todennäköisesti suurelta osin edellä kohdassa 2 kuvattuun aineistoon. Ne plokataan suuresta havaintoaineistosta pois. HYVÄKSYTYT ART/RK-HAVAINNOT LADATAAN OMANA AJONA, VIRALLISET VIITTEET MUKANAAN. **Toteutui.**
7. Apuksen arkisto. Tringalle oli kyllä ilmoitettu Apuksen alueelta noin 30.000 havaintoa, mutta se ei ollut varsinaisesti Apuksen arkisto. Hankkeen alkuvaiheessa ei ollut tiedossa, onko arkistoa mahdollista siirtää Tiiraan. Apus kuitenkin liittyi hankkeeseen ilmoittaen haluavansa arkiston samassa hankkeessa Tiiraan. SIIRETÄÄN APUKSEN ARKISTO TIIRAAN, JOS MAHDOLLISTA, SUODATETAAN POIS TRINGALLE APUKSEN ALUEELTA ILMOITETUT HAVAINNOT (**Toteutui. Tarkistuksissa selvisi, että Tringalle oli ilmoitettu vain noin 2000 havaintoa Apuksen alueelta, mitä Apuksen arkistossa ei ollut. Ne vietiin Tiiraan.**).

Huom 1. Tämä siirto koski nk. raakadataa, jota havainnoijien Tringalle ilmoittamat havainnot vv. 1968–2005 lähes kokonaisuudessaan ovat. Yhteenvetotyyppisiä tietoja ei viety. Lintualuekohtaiset yhteenvetotiedot Tringan alueen linnustolaskennoista siirretään eri hankkeessa lintualuetietokantaan (IBA-selaimen). Tämä lintualuetietokanta on suunniteltu yhteenvetotietojen tallentamiseen. Niiden tietojen vientiä ei sivuttu tässä hankkeessa.

Huom 2. Hakin arkistossa on lisäksi havaintoja, joita ei ole koskaan ilmoitettu Tringalle. Näitä ei viety tässä hankkeessa Tiiraan. Jan Södersvedin arvion mukaan vuosilta 1994–2005 on arkistossa

noin 48700 havaintoa, josta noin 16.000 havaintoa ei viety nyt Tiiraan. Lisäksi ennen vuotta 1994 (Hakin perustamisvuosi) nykyisen Hakin alueelta havaintoja on Jan Södersvedin henkilökohtaisessa arkistossa vanhassa wp4.2-muodossa 15000–20000 havaintoa ja paperisena joitakin tuhansia havaintoja. Siinä on arviolta 15000 sellaista havaintoa, joita ei tässä Tringan arkistohankkeessa viety Tiiraan.

Vietyjen aineistojen tunnusluvut

Lataustiedostoja oli yhteensä 64, näiden eräajotunnukset (Tiiran antama aikaleima + lataustiedoston nimi) on lueteltu kohdassa Lataustiedostojen tunnukset ja kuvaus. Tässä seuraa isompien aineistoerien erittely havainnoittain / havaintoriveittäin:

- 150.815 havaintoa / 150.815 havaintoriviä – Tringan alueen vv. 1991-2005 yksiriviset havainnot ilman Hakin alueen kuntia – tiedostosto 8 (kts. liite)
- 13.117 havaintoa / 27.200 havaintoriviä – Tringan alueen vv. 1991-2005 moniriviset havainnot ilman Hakin alueen kuntia – tiedostosto 12
- 82.000 havaintoa / 91.500 havaintoriviä – Apus, koko havaintoarkisto v. 2005 asti – tiedostosto 14
- 7.108 havaintoa / 7.108 havaintoriviä – Kimpari Birds Projectin yksiriviset havainnot vv. 1996-2005: – tiedostosto 17
- 186.700 havaintoa / 205.100 havaintorivillä – Tringan vv. 1968–1991 havainnot
- 1503 havaintoa / 1530 havaintoriviä – ART:n hyväksymät havainnot 1974–2005 (julkaisut on kattavasti käyty läpi v. 2010 asti vanhojen hyväksytyjen havaintojen tallentamista varten)
- 1886 havaintoa / 1945 havaintoriviä – RK:n hyväksymät havainnot 1974–2005 (julkaisut on kattavasti käyty läpi v. 2010 asti vanhojen hyväksytyjen havaintojen tallentamista varten).
- 30953 havaintoa / 30953 havaintoriviä – Hakin alueen yksiriviset havainnot vv. 1991–2005
- 9303 havaintoa / 10112 havaintoriviä – Hakin alueen papereilla ilmoitetut havikset 1974-1991, tiedostosto 26_A
- 2920 havaintoa / 5966 havaintoriviä – Hakin alueen moniriviset havainnot vv. 1991–2005, tiedostosto 12_B
- 8216 havaintoa / 8828 havaintoriviä – varsinaisen hankkeen jälkeen aluevastaavan kellarista löytyneitä havaintoja papereilla (pääosin 1996-1998), joita ei sisällynyt edellisiin eriin. Tallennettu ja ladattu Tiiraan maaliskuussa 2015.

Hankkeessa yhteensä ladattu Tiiraan (11 erää): 494584 / 541057 havaintoa/havaintoriviä.

Viemättä jääneet havainnot

Virheiden ja sotkujen vuoksi viemättä jäi alle prosentti havainnoista: 3570 havaintoa 3830 havaintorivillä. Nämä jakautuivat seuraavasti:

- Hakki 381 havaintoa /405 havaintoriviä
- V. 2006 havainnot: 1461 havaintoa / 1461 havaintoriviä
- epäselvyyden paikan/kunnan nimessä: 500 havaintoa / 574 havaintoriviä
- epäselvyyden päivämäärässä: 1022 havaintoa / 1164 havaintoriviä
- epäselvyyden taksoninimessä: 199 havaintoa / 212 havaintoriviä.
- yksilöimätön syy: 7 havaintoa / 14 havaintoriviä.

ART/RK:n tarkistettaviksi tarkoitetut havainnot ja siksi koko aineistosta pois suodatetut: 3231 havaintoa/3404 havaintoriviä. Viemättä jääneet aineistoerät on yksityiskohtaisesti kuvattu kohdassa [Viemättä jääneet aineistoerät](#).

D. Hankkeen työvaiheiden yleiskuvaus ja ajankäyttö

Hanke koostui yli 100 työvaiheesta, mm. ennakkoselvitysvaiheesta ja suunnittelusta, ohjeistuksien tekemisestä, talkoolaisten värväämisestä, tallennustyöstä, tallennusten tarkistuksista, paikkatiedon antamisesta aineistolle, sähköisessä muodossa ilmoitettujen havaintojen yhtenäistämistä, tallennusaineistojen konvertoinnista Tiira-latausformaattiin, aineiston jaosta lataustiedostoihin, lataustiedostojen testaamisista, havainnoijien vs Tiira-käyttäjien tunnistamisesta, hankkeen dokumentoinnista ja tiedotuksesta. Työvaiheet on tarkasti kuvattu kronologisessa järjestyksessä kohdassa: [G. Hankkeen kronologia](#).

Tringan ja Apuksen arkiston siirron työvaiheita olivat:

1. Noin 7000 ainutkertaisen havainnoijananimiasun (sis. lyhenteet kirjoitusvirheineen) selvittäminen kokonimiksi. Myös sukunimimuutoksia ja kirjoitusvirheitä mahdollisimman paljon selvitetty. Lisäksi Tiiran rekisteröityjen kaimojen erottaminen. Hankalimpia olivat tapaukset, jossa havainnoija oli eri henkilö kuin kukaan Tiiraan rekisteröityneistä nimikaimoista. Väärät tilittämiset mahdollisia. Nimiasujen selvittäminen Margus Ellermaa: 100 h, Jan Södersved: 8 h, Ari Ahtiainen: 40h, nimikaimojen selvittäminen: sisältyy lataustiedostojen viemisen ajankäyttöön. Nimitaulujen yhdistämis- ja muokkaustyö ja ajo koko havaintoaineistoon: Tuomo Pihlaja 8h.
2. Vv. 1991–2005 havaintoaineiston siistiminen: päivämäärien, kunnanimien ja taksonomian yhtenäistämisen lisäksi ja ylivoimaisesti työläintä oli havainto-kentän purkaminen systemaattiseen muotoon. Esimerkiksi ilmoitus "2"/1" lask, nousivat pian" piti purkaa useampaan soluun ja riviin ja muuntaa tietokannassa käytettävien standardilyhenteiden mukaiseksi. Edellytti koodaamista. (Papereilla vv. 1968–1991 ilmoitetut havainnot tallennettiin heti järkevään, mutta kustannustehokkaaseen muotoon, joita myöhemmin koodaajan valmis ohjelma muunsi suoraan Tiiraan yhteensopivaksi eikä tuottanut juuri kustannuksia). Margus E: 3 h, Timo Pettay: yhtenäistäminen mahdollisimman pitkälle: 120 h, Tuomo Pihlaja: muokkaus-, korjaus- ja validointityö, sisältää koodaustyöt 176h (tästä havaintokentän purku 90%, muut kentät 10%).
3. Edellisen kohdan mukainen käsittely Apuksen arkistolle. Työnjako: Ari Ahtiainen teki likaisen duunin 300 h, Margus E ohjeisti ja teki pieniä tarkistuksia 3h, Tuomo Pihlaja teki validoinnit ja latauserän 8h.
4. Ainutkertaisten paikannimien (14.000 paikannimeä) kirjoitusasujen yhtenäistäminen, kirjoitusvirheiden tunnistaminen ja korjaus, paikkatiedon (=koordinaattien) antaminen ja koordinaattien tarkkuusarvion antaminen. Paikkatieto onnistuttiin antamaan noin 11.000:lle eli 75 %:lle ainutkertaista paikannimistä. Nämä käsittivät selvästi yli 90 % havainnoista (= toistuville paikannimille yleensä annettiin paikkatieto). Paikkatietotaulukko yhdistettiin koko aineistoon koodatun ohjelman avulla. Työmäärä noin 185 h. Keltaisella korostettu palkkatyö. Työnjako:
  - Ari Ahtiainen – Hyvinkää (1630), Järvenpää (290), Kerava (210), Nurmijärvi (1050), Tuusula (720) – 50h.
  - Christer Kalenius: Karjaa-Pohja (100 paikkaa) – 1h
  - Jan Södersved: Karjalohja (225), Lohja (noin 1100), Nummi-Pusula (250), Sammatti (63), Siuntio (noin 550) – 25 h
  - Juhani Ahola: KBP:n alue eli osia Lohjasta, Kirkkonummesta, Siuntiosta ja Vihdistä (noin 500 paikkaa) – 6h

- Margus Ellermaa: Helsingin Viikin alue (1350), Karjaa-Pohja (420), Karkkila (185), Kauniainen (15), Pornainen (43), Sipoo (200), Vihti (355) ja paloja kaikista muista kunnista sekä kaikkien tietojen tarkistukset talkoolaisten värvääminen ja ohjeistaminen, tietojen kokoaminen yhteen ym. – 50 h.
- Markku Ojala: Viikin alue (50) – 1h.
- Mikael Wickman: Hanko (685), Tammisaari (335), Tenhola (60) – 10h.
- Peti Sola – Mäntsälä (810) – 8h.
- Taavi Sulander: Inkoo (285) – 4h.
- Tarmo Lehtilä: Espoo (870), Kirkkonummi (noin 800) – 20h.
- Timo Pettay: Helsinki, Vantaa, Sipoo (yhteensä noin 1500 läpi käytyä paikkaa) – 40h.
- Tuomo Pihlaja – paikkatietotaulun muokkaustyö ja sen ohjelmoitu ajo havaintoaineistoon – 8h.

5. Vv. 1968–1991 paperilla ilmoitettujen havaintojen kokoaminen, lajittelu, indeksointi, jako tallentajille, kerääminen pois. Lisäksi kyseisten havaintojen tallennusformaatin ja ohjeistuksen suunnittelu, tallentajien värvääminen ja koulutus, tiedostojen kerääminen yhteen, tarkistukset, tiedostojen koonti yhdeksi tiedostoksi, validoinnit ja muuntaminen Tiira-formaattiin, testiajot. Havaintoerien (kansioita yms) kerääminen takaisin yhteen ja uudelleen varastointi. Työjako: Timo P: paperiarkiston inventaario, luettelointi, indeksointi, jako, kerääminen takaisin, ohjeistus – 35 h; Margus E: paperiarkiston etsintä, inventaario ja noudot 4h, tallentajien värvääminen 8h, ohjeistuksen laatiminen ja tallennusformaatin suunnittelu 5h, yhteydenpito tallentajiin/lisäohjeistukset ja koulutus 60 h, tallennusten lopputarkistus ja yhtenäistäminen 135 h; Tuomo P: 32h

6. Paperihavaintojen tallentaminen. Alempana on esitetty tallennettujen rivien tallentajittain ja karkea arvio ajankäytöstä (havaintorivimäärä /100 = nopeahkon tallentajan keskivauhti). Esitetyt tallennusluvut ovat hieman pienempiä kuin alun perin tallennetut luvut (epäselviä tapauksia nostettiin tarkistuksissa sivuun):

• Mikael Wickman	47130 = 470h	• Jarmo Puumalainen	2301 = 23h
• Margus Ellermaa	19407 = 194h	• Juha Lindy	2224 = 22h
• Veikko Tulonen	9896 = 99h	• Andrea Maier	2152 = 22h
• Jyri Heino	8000 = 80h	• Lasse Kurvinen	1943 = 19h
• Paul Hellström	7874 = 78h	• Janne Aalto	1890 = 19h
• Stacy Siivonen	5758 = 57h	• Ilona Heiskari	1860 = 19h
• Marita Häggglund	5539 = 55h	• Heidi Björklund	1735 = 17h
• Ismo Eriksson	4985 = 50h	• Aki Mettinen	1681 = 17h
• Aleks Mikola	4849 = 48h	• Frans Silvenius	1582 = 16h
• Kalle Virta	4823 = 48h	• Jaakko Paju, Eira Tuohimaa	1473 = 15h
• Markku Kleemola	4600 = 46h	• Olli Borg	1472 = 15h
• Aki Aintila	4517 = 45h	• Satu Laitinen	1408 = 14h
• Antti Salovaara	4387 = 44h	• Osmo Heinonen	1383 = 14h
• Timo Pettay	3952 = 40h	• Eeva-Liisa Korpela	1318 = 13h
• Heikki Salonen	3941 = 39h	• Jukka Sirviö	1262 = 13h
• Philip Borg	3489 = 35h	• Antto Mäkinen	1239 = 12h
• Annette Meriluoto	3473 = 35h	• Tea Thum	1024 = 10h
• Lea Tähtinen	3342 = 33h	• Helena Ranta	936 = 9h
• Markku Jämsä	3311 = 33h	• Tuomas Lukkarinen	902 = 9h
• Mikko Koho	3030 = 30h	• Ossi Tahvonen	864 = 9h
• Joonatan Toivanen	3001 = 30h	• Johannes Silvonon	848 = 8h
• Marja-Sisko Tuorniemi	2776 = 28h	• Ari Ahtiainen	833 = 8h
• Karita Dillemuth	2695 = 27h	• Laura Vuokko	797 = 8h
• Petri Saarinen	2690 = 27h	• Rainer Mattsson	711 = 7h
• Mika Asikainen	2661 = 27h	• Jaana Sarvala	710 = 7h
• Liisa Johansson	2512 = 25h	• Mikko Savelainen	700 = 7h
• Taavi Sulander	2426 = 24h	• Risto Willamo	624 = 6h
• Reijo Pokkinen	2383 = 24h	• Merja Talvela	336 = 3h

7. Hyväksytyjen ART-/RK-havaintojen (-2005) siirron toteuttaminen. Havainnot tallennettiin suoraan katsauksista, yhtenäistettiin, jokainen varustettiin lisäksi kokoviitteellä (lisätietokenttä). Vastaavasti muista havaintoeristä suodatettiin ne ART/RK-havainnot, jotka olisivat kyseisinä ajankohtina kuuluneet tarkistettavien piiriin. Sitä varten tehtiin oma filteri, joka sisälsi tiedot, mitä lajeja minäkin vuonna on tarkistettu. Kun AT/RK-havainnot oli ladattu Tiiraan, Tiiran ylläpitäjä leimasi ne vielä RK/ART:n hyväksymä -leimalla. Havaintojen määrään nähden työläin havaintoerä per havainto, joskin varsin pieni sellainen. Työnjako: Margus E: tallennusformaatin suunnittelu ja ohjeistus, RK/ART-katsausten kerääminen ja linkittäminen online, ART/RK-filterin laatiminen sekä tallennustalkoiden ohjaus 15h, tallentajien värvääminen 4h, tallennusten tarkistus ja yhtenäistäminen sekä katsauksissa useasti julkaistujen havaintojen päällekkäisyyksien karsinta 12h. Vv. 2006–2010 katsausten tarkistaminen vanhempien havaintojen varalta 2h. Tallennuksiin osallistuneiden työmäärä on arvioitu olleen 8h per julkaistu katsaus: tässä on kuitenkin ollut varmasti vaihtelua, etenkin alkuaikojen katsaukset sisälsivät väliillä varsin paljon havaintoja ja olivat vaikeaselkoisia ja puutteellisia. Tuomo P: ART- ja RK-havaintojen suodattaminen pois koko havaintoaineistosta ja RK/ART-havaintotiedostojen validointi ja konvertointityö 16h, Antti J. Lind – havaintojen leimaaminen Tiirassa Rk/ART:n hyväksymä leimalla – 3h

- Andrea Maier ART 2000–2001, RK 2000–2001 = 32h
- Andreas Uppstu ART 1979–1980, RK 1979–1980 = 32h
- Antti Salovaara ART 1997, RK 1997 = 16h
- Heikki Salonen ART 1996, RK 1996 = 16h
- Ilona Heiskari ART 1991, RK 1991 = 16h
- Jaana Sarvala ART 1986, RK 1986 = 16h
- Jorma Vickholm ART 1989, RK 1989 = 16h
- Jouni Holopainen ART 1994, RK 1994 = 16h
- Jukka Hintikka ART 1999, RK 1999 = 16h
- Kati Alhokorpi ART 1992, RK 1992 = 16h
- Margus Ellermaa ART –1977, 1981, 1982, 2003–2005, RK –1977, 1981, 1982, 2003–2005 = 96h
- Petri Saarinen ART 1998, RK 1998 = 16h
- Petteri Lehtikoinen ART 2005, RK 2005 = 16h
- Raimo Nevalainen ART 1988, RK 1988 = 16h
- Roni Väisiänen ART 1990, 2002, RK 1990, 2002 = 32h
- Taavi Sulander ART 1978, RK 1978 = 16h
- Tea Thum ART 1993, RK 1993 = 16h
- Tiina Niskanen ART 1987, RK 1987 = 16h
- Tuomas Lukkarinen ART 1983, 1985 RK 1983, 1985 = 32h
- Tuula Granroth ART 1995, RK 1995 = 16h
- Veikko Tulonen ART 1984, RK 1984 = 16h

8. Kimpari Birds Projectin alueen vv. 1996–2006 havaintoerän (7000 havaintoa) valmistelu.

Työnjako: Juhani Ahola – tiedoston yhtenäistäminen 10 h, ME: ohjeistus ja tarkistukset, paikkatietojen suodatukset yms 2h, Tuomo P: 1h (muuta aineistoa varten tehdyt ohjelmapätkät lukivat tätä aineistoa +/- suoraan).

9. Lataustiedostojen tekeminen, testaus Testi-tiirassa, virheelliseksi osoittautuneiden tiedostojen vianetsinnät ja uudelleen testaukset, virheellisten havaintorivien siirto syrjään, ja lataukset Tiiraan + havaintojen tilittämiset latausvaiheessa havainnoijille ("omat havainnot") ja ilmoittajille (muokkaus-oikeus). Tiettyjä havaintoja Tiira ei ota vastaan csv-uploadin kautta ja ne ME naputteli suoraan Tiiraan, kyseessä oli muutamasta kymmenestä ART/RK-havaintorivistä. Lataustiedostoja syntyi hankkeessa lopulta 68 kpl. Yksi tiedosto poistettiin varsinaisesta Tiirasta (sisälsi paljon väärälle nimikaimalle tilitettyjä havaintoja) ja ladattiin uudelleen. Tiiran rajoitteista johtuen lataustiedostot olivat pääsääntöisesti 4000 rivin kokoisia. Järjestelmän ylläpitäjä poisti tilapäisesti ylärajan ja muutama 20000 rivin lataustiedosto siirrettiin Tiiraan. Muutaman erän jälkeen tästä luovuttiin, koska havainnoijille tilittämiset per erä alkoivat olla varsin työläisiä (satoja nimiä per lataustiedosto) ja lisäksi virheellisen tiedoston poisto Tiirasta kesti jopa vuorokauden, kun havaintorivejä oli 20000. Keskimäärin yhden lataustiedoston tekeminen, testaaminen testi-tiirassa, virheiden etsiminen ja vieminen varsinaiseen Tiiraan kesti noin 2 tuntia per erä. Työnjako: Margus E: lataustiedostojen tekeminen, testaukset ja lataukset Tiiraan

havainnoille tilittämiseen, havaintojen otosmaiset tarkistukset Tiirassa ja testi-Tiirassa 130h, Tiiran csv-upload toiminnon bugien jäljittäminen ja raportointi Tiiran kehittäjälle 5 h; Ari Ahtiainen: Apuksen alueen havaintojen tarkistukset Tiirassa: 25h. Tuomo Pihlaja – latausvaiheen virheiden selvittämisiä ja bugien etsimistä Tiirassa, 4h. Tiiran kehittäjä Antti J. Lind osallistui bugien selvittämiseen ja korjaamiseen viran puolesta.

10. Hankkeeseen kuului lisäksi jonkin verran muuta sälää:

- hankkeen suunnittelu, kokemusten kerääminen, tiedostojen käsittelyn ohjeistaminen koodarin ja koordinaattorin välillä, työntekijöiden ohjaus – Margus E 15h ja Tuomo P 15h.
- sähköisten aineistojen keskittäminen, inventointi ja gap-analyysi – pääosin Juha Lindy 20h
- byrokratiaa: hankkeen päätöksenteko, työntekijöiden värväminen, sopimusten laatiminen, laskujen tarkistus, neuvottelut yms. – pääosin Margus E, 16 h.
- tiedotus verkoissa ja Tringa-lehdessä – Margus E 30 h.
- hankkeen seuranta, dokumentaatio ja tilastointi (mm. tämä paperi) – Margus E, 130 h
- Hakin alueelta ilmoitettujen havaintojen tarkistus etukäteen. Jan Södersved tarkisti Hakin lataustiedostot (sis. 47.000 havaintoa) varsin tarkkaan etukäteen ja mm. tarkensi monia havaintopaikkoja, poisti tupla-havaintoja jne, 110 h.
- vanhan, vuonna 2006 Tiiraan siirrettyjen vv. 1993-1997 Tringan, Hakin ja Apuksen alueen havaintoerien aikaleimojen selvitys ja poisto Tiirasta – Margus E ja Antti J Lind
- Tiira-käyttäjiltä palautteen ja virheraporttien vastaanotto ja käsittely, virheiden manuaalinen korjaus tai Tiira-käyttäjien ohjeistaminen niiden korjaamiseksi. – pääosin Margus E 5h
- Tiiran kanssa yhteensopivien siirtotiedostojen luominen (osin päällekkäistä edellisten kanssa) – tarkoittaa lähinnä alihavaintorivien muodostusta) – Tuomo P. 16h
- Art:katsausten etsiminen ja skannaus – Jyrki Pynnönen 1h ja Aleksi Lehikoinen 1h

E. Resurssit, välineet, valmiudet, toteuttajat

- Yhdistyskäyttäjän opas: http://www.birdlife.fi/ohjeet/tiira_yhdistysohje.pdf
- Kansalaisen karttapaikka (koordinaattien ja paikannimien selvittämistä varten)
- Google drive -taulukkosovellus – ART/RK taulukkoa täydennettiin suoraan online-taulukkoon, jotta koko ajan olisi olemassa vain yksi ja ajantasainen työversio. Käytännössä tämä sovellus oli kömpelö eikä voisi suositella vastaaviin hankkeisiin/duuneihin. Vastaava taulukko osoittautui kuitenkin käteväksi talkoisiin osallistuneiden listan ylläpitoon ja päivittämiseen kahden tallennusten koordinaattorin välillä (Margus E ja Timo P).
- Ohjelmoija - koodausta tarvittiin havaintotietojen purkamiseen Tiiraan sopivaan muotoon, tarve osoittautui noin 6 työviikon mittaiseksi, joka tosin vain osin oli itse koodin laatimista, loput erilaisia ajoja, vianetsintöjä ja tarkistuksia.
- "likaisen työn tekijä" – noin 5 viikon työpanos tarvittiin. Palkkahenkilö tarvittiin yhdenmukaistamaan etenkin vv. 1991–2005 havaintotiedostoja. Henkilöllä piti olla kokemusta vastaavien aineistojen käsittelystä ja yhtenäistämistä.
- Koordinaattori – jonkun piti toteuttaa hankesuunnitelma ja olla selvillä, missä mennään. Yhdistystoimikunnan syyskuun 2012 päätöksellä koordinaattoriksi vahvistettiin M. Ellermaa (joka ei vastustellut). Margus Ellermaa koordinoi hanketta yhteistyössä muiden

yhdistysbyrokraattien kanssa. Apuksen yhteyshenkilö oli syksyllä 2012 Pekka Toiminen ja 1.1.2013 alkaen Mika Asikainen ja Ari Ahtiainen. Hakin yhteyshenkilö oli Jan Södersved.

- Esitelmä KSLY:n havaintoarkiston siirrosta Tiiraan (www.birdlife.fi/yhdistysplavelut, kohdassa MAALI ja Oriveden seminaari). Mm. Tringan yhdistystoimikunnan puheenjohtaja ja silloinen yhdistys sihteeri näkivät esitelmän livenä.
- Talkootyöläisiä (esim. 50 kpl) syöttämään vain paperilla olevat tiedot ohjeistettuna Tiiraan.
- Hyvin suunniteltu tallennuspohja ja tallennusohjeet. Nämä löytyvät tämän dokumentin liitteistä.
- Tiirassa ei ollut rajoitteita sen suhteen, minkä alueen havaintoja siirtää sinne massana, eli Tringa pystyi viemään myös Hakin ja Apuksen alueen havaintoja.
- Tringa varasi hankkeeseen rahaa (sivukuluineen) 3000 € (likainen työ), 4500 € (ohjelmoija) ja käytti lisäksi yllättävään menoeraan 186 € (ART/RK-havaintojen leimaaminen suoraan tietokannassa järjestelmän ylläpitäjän toimesta).

F. Hankkeen aikataulut

Hankkeesta tehtiin tarkka aikataulutus, jossa pysymisestä pyrki vastaamaan hankkeen koordinaattori. Valtaosa työstä tehtiinkin muutamassa kuukaudessa syyskuusta 2012 maaliskuuhun 2013. Hanke oli tarkoituskin lopettaa v. 2013 keväällä. Hankkeeseen tuli kuitenkin neljä viivästystä.

- kun vv. 1968–1991 paperihavainnot oli tallennettu ja tarkistettu maaliskuussa 2013, Tringan varaston siivouksen yhteydessä löytyi hyllyjen takaa muutama mapillinen tallennettavaa lisää. Uudet tallennustalkoot piti järjestää.
- Edellisestä johtuen koodaaja ei saanut aineistoa ajoissa ja hänen muiden kiireiden vuoksi lataustiedostojen tekeminen siirtyi loppusyksyyn 2013.
- testiaineiston latauksissa syksyllä 2013 ilmeni Tiirassa olleen ohjelmointivirheitä, joiden selvittämiseen tarvittiin järjestelmän ylläpitäjän panosta – joka oli luonnollisesti pitkällä lomalla.
- bugit selvitettiin loppuvuodesta 2013 => Pääosa, 90 % aineistosta vietiin Tiiraan alkuvuodesta 2014, noin 10 kk suunniteltua myöhemmin.
- Hakki halusi tarkistaa alueensa havainnot perinpohjin ennen siirtoa Tiiraan ja tarkentaa niitä – yhteyshenkilön kiireiden vuoksi tämä viivästyi lähes vuodella. Hakin alueen havainnot siirrettiin Tiiraan alkuvuodesta 2015.

Käytännössä hanke toteutettiin 8 kuukaudessa, jos ei huomioida noin puolentoista vuoden taukoja, jolloin hankkeessa ei tehty mitään.

Tässä kuriositeettiä vuoksi alkuperäinen duunilista, joka ei täysin vastaa sitä, mitä kaikkea lopulta pitikään tehdä. Lista on hyödyllinen erityisesti niille, jotka suunnittelevat vastaavaa hanketta.

1. Inventoi, lajittele ja indeksoi papereilla ilmoitetut havainnot ja tee niistä luettelo/seurantalomake Google Drive-lomakkeelle (ME ja TiP, tehty loka 2012)

2. Yhdistä eri vuosien havaintotiedostot yhdeksi taulukoksi, tee yksi kuntasarake ja yksi kausisarake tilastointia varten (JL 17.9.2012 mennessä –tehty? TiP teki 9.11.2012 mennessä)
3. Nosta sivuun aineisto, jota ei viedä: lintuasemien aineisto, paikattomat, Tringan alueen ulkopuoliset, piipparista poimitut – tehty joulukuu 2012 ME ja TiP
4. Koontitaulukkojen ja Oeschin diskettien vertailu + aukko-analyysi (deadline 20.9.2012). – tekemättä?
5. ART:n hyväksymien havaintojen tallennus julkaisuista– talkootyö (ME järjestää), valmis 13.12.12
6. Apuksen ja Hakin aineistojen viennin koordinointi neuvotteluineen – (ME hoiti)
7. Hankkeen toteuttamisdokumentin (tämä paperi) kirjoittaminen – (ME, jatkuva)
8. Csv.–latausoikeus annettava hankkeessa mukana oleville (ME hoiti)
9. 1990-luvun Tringan ja Hakin massalatauksen eräajon tunnuksat selvitetävä Sampo Kuntulta (ME lähestyi 13.9.2012 – ei löytynyt eräajotunnuksia, AJLind pystyisi kuitenkin irrottamaan noin päivän selvitysduunilla)
10. Tiedota jäsenistölle, että hanke on alkanut. Tringa-lehti ja verkot (ME lähettänyt päätoimittajalle 13.9.2012, julkaistu lehdissä 3/2012 ja 4/2012)
11. Hankkeen valmistuttua arkistointi ja tiedottaminen (ME, toteutettu: 2014 alku ja 2015 alku)
12. Työnottosopimukset tai vastaavat 2 kpl (deadline 30.10.2012)
13. päätä peruste, millä massalatausaineistot ositetaan. Massalatauksen yläraja on 4000 havaintoriviä. Mahdolliset lajitteluperusteet ovat kunta, vuosi ja havaintojen ilmoittajat aakkosellisessa järjestyksessä (lajiteltiin ilmoittajan mukaan, jolloin tilittämisiä havainnoijille per latauserä tuli suhteellisesti vähiten)
14. Testiajot (uploadin toteuttaja: ME, osin Tuomo Pihlaja)
15. Tiedota jäsenistöä valmistumisesta ja tarvittavista tarkistuksista (tehty loppupalvi 2014)
16. Paperihavaintojen talkoiden järjestäminen, ohjeistus (ME ja TiP)
17. Tallennettujen havaintojen tarkistus ja yhtenäistäminen (ME, juokseva)
18. Tee hierarkkinen lista, kenelle ensisijaisesti tilitetään Tiiran havainto, jos havainnoijia on useita. Pääsääntönä, että aktiivinen Tiiran käyttäjä saisi muokkaus-oikeuden (ME, tehty 13.2. 2013 – 100 aktiivisinta huomioitiin)
19. Suodata pois Tuomas Lukkarisen (TL) havainnot vv. 1992–1998 (tulikohan tämä tehty?)
20. Muut tehtävät selviävät koodarin ja työntekijän työohjeista alempana.

G. Hankkeen kronologia

Tässä osiossa kuvataan suurin piirtein kaikki tapahtumat, mitä hankkeen aikana on suoritettu. Työvaiheita oli hankkeessa yli 100, jotka on pyritty jakamaan alempana pääosin eri kappaleisiin. Lista hyödyttää vastaavaa hanketta suunnittelevia.

Maaliskuussa 2012 Orivedellä on esitelmä KSLY:n havaintoarkiston siirrosta Tiiraan. Tringasta yleisössä A. Jukarainen, J. Lindy ja M. Ellermaa.

31.7.2012 yhdistystoimikunnan perustamiskokous. Tringan havaintojen siirron lähetekeskustelu. Sovittiin, että M. Ellermaa alkaa taustoittaa ja suunnittelemaan hanketta. Taustoitustyön hedelmät kirjoitettiin hankkeen toteuttamissuunnitelmaan.

Elokuu 2012 – alustavat yhteydenotot Apukseen (pj. Pekka Toiminen) ja Hakkiin (Arvi Hägglund) – kysytty heitä hankkeeseen mukaan, jotta Tringan toimialueen kaikki havainnot saataisiin samalla Tiiraan. Yhteydenotto potentiaaliseen koodariin (Tuomo Pihlaja).

Syyskuu 2012 - Apus ilmoitti haluavansa havaintonsa siirtyvän samassa hankkeessa tietokantaan.

9.9.2012 toteuttamissuunnitelman ensimmäinen luonnos valmis. Lähetetty kommenteille yhdistystoimikuntaan ja Teemu Lehtiniemelle BirdLifen Tiira-toimikunnasta.

12.9.2012 – kokous A. Lehikoinen, J. Lindy, M. Ellermaa. Lehikoinen esitteli Uudenmaan linnusto kirjaa varten kerätyt datat, jaettiin J. Lindylle ja M. Ellermaalle. Datat 1991–2004 oli koottu koontitaulukoihin (Excel, ei tietokanta), eli vain vuosi 2005 puuttui. Tosin formaatit olivat sillisalaattia: yhteen sarakkeeseen tarkoitetut tiedot levällään eri sarakkeissa, kymmeniä päivämääräformaatteja, lisätiedot vakioimattomia jne jne. Myös Hakin alueen havainnot samoissa taulukoissa. Apuksen havaintoja vain ca 35.000 eli varsinainen Apuksen havaintoarkisto ei ollut tässä mukana. Palaverissa selvisi muutama uusi selvitettävä asia, jotka lisättiin hankkeen toteuttamissuunnitelmaan. ME lähetti havaintonäytteitä potentiaaliselle koodarille Tuomo Pihlajalle. Suostui ottamaan pestiin vastaan. Lisäksi ME totesi vv. 1991–2004 tiedostojen olevan sellaista sillisalaattia, että sen yhtenäistämiseen tarvitaan palkattu henkilö, jotta niitä voitaisiin edes alkaa ajatella konvertoitavaksi Tiira-formaattiin.

13.9.2012 – ME lähetti kyselyt, Santahaminan yhteyshenkilölle (Juha Saari) ja Kasabergetin pähavainnoijalle (Jari Päärni), josko olisi jotain ristiriitoja, jos kyseisten paikkojen havaintoja siirrettäisiin Tiiraan. Jari Päärni – Kasabergetin datan siirto Tiiraan = OK (kaikki ilmoitettu Tringalle). Juha Saari = OK, Santahaminan havaintoja ei olekaan missään kootusti olemassa ja Tringalle ilmoitettujen havaintojen siirto Tiiraan tervetullutta.

ME lähestyi Sampo Kuntua selvittääkseen vuoden 2007 massasiirron ajonumeroa, jotta kyseinen data saataisiin poistettua (näitä tunnuksia ei siis löytynyt).

Syyskuu 2012 – hankkeesta laadittu uutinen Tringa-lehteen 3/2012, johon pohjautuva tiedote välitettiin myös lintuverkkoihin.

13.9.2012 – selvitettiin ART:n hallussa olevien rareiteetitaulukoiden laatua: ART:n hyväksymät havainnot olivat listassa, mutta mm. ilman havainnoijien nimiä ja puutteellisin viittein ja niissä oli paljon tallennusvirheitä -> todettiin hyödyttömäksi ja alettiin suunnitella tallennusta julkaistuista katsauksista.

Koko Tringan vuoden 2005 havaintoaineisto puuttui vielä koordinaattorilta, kyselyitä sen perään lähetetty ex-aluevastaaville.

13.9.2012 – havaintoaineiston massalatauksen ominaisuuksien ja omituisuuksien selvittämiseksi ME teki muutaman pienen testiajon yritelmän testi-tiirassa, jotta hankkeen ohjeistusta voitaisiin kehittää.

14–18.9.2012 – Tringan v. 2005 kateissa olleet tiedot saatiin kokonaisuudessa kasaan. ME oli Hakkiin ja Apukseen toistamiseen yhteydessä (Toiminen ja Södersved) ja toimitti toteuttamissuunnitelman alustavan luonnoksen heidän yhdistystensä sisäistä päätöksentekoa varten.

19.9.2012 – Yhdistystoimikunnan kokous, toteuttamissuunnitelma versio 1.3 hyväksyttiin pienin muutoksin, josta tuli siis versio 1.4. Selvisi, että yhdistyss sihteeri ei juurikaan käytettävissä hankkeessa, jolloin vv. 1991–2005 aineistojen kunnostukseen oli alettava etsiä toista tekijää. Samalla koodarin henkilöllisyys (Tuomo Pihlaja) ja palkkio (3500 €) vahvistettu seuraavan vuoden toimintasuunnitelmaan.

23.9.2012 – likaisen työn tekijän haku, tekijä löytyi (Timo Pettay), joka pystyy tekemään hankkeen eteen erityisesti talvella 2012/2013.

24.9.2012 – paperisen havaintoarkiston penkominen esiin (ME), 8 banaanilaatikkoa +1 muu laatikko nostettu Tringan varastoboksissa ensimmäisiksi pinoiksi.

25.–26.9.2012 – sovittu Kirsi Peltosen kanssa, että auttaa paperihavaintojen kuljettamisessa Tringan varastoboksista Timo Pettayn kotiin.

26.9.2012 yleistä hanketiedotusta jäsenille lintuverkkoihin (ME).

lokakuu 2012 RK- ja ART:n hyväksymien ja julkaisemien 1994–2005 havaintojen tallennustalkoiden organisointi (ME): 20 tallentajaa värvätty, heille tehty ohjeistus, skannattu katsaukset ladattaviksi netistä (ME:n dropboxiin, Aleksi Lehikoinen skannasi katsaukset). Tallennuspohjakin laitettiin nettiin päivittyväksi tiedostoksi (ME).

24.10.2012 Hakki vahvisti olevansa mukana hankkeessa (yhteyshenkilö Jan Södersved). Sinänsä Hakin oman arkiston siirtämiseen ei ollut valmiuksia, mutta Hakki aikoi olla mukana omalta alueelta Tringalle jo ilmoitettujen havaintojen tarkistamisessa (noin 70 % Hakin alueen arkistosta sisältyi Tringalle ilmoitettujen havaintojen joukkoon).

marraskuun alku 2012: Tringa 3/2012 ilmestyy, jossa sivun tiedotus hankkeesta (ME)

8.11.2012 – ME, Ari Ahtiainen, Pekka Toiminen ja Mika Asikainen neuvottelivat Apuksen arkiston siirton toteuttamismallista.

marraskuu 2012 – paperihavaintoarkisto inventoitiin (pääosin Timo Pettay): se koostui vv. 1968–1991 havainnoista – reilusta 100 erästä (kansioita, kuoria tai niteitä). Papereilla ilmoitetut havainnot luettelointiin ja numeroitiin, jotta tallennustalkoissa aineistojen liikkumista ja sijaintia pystyttiin seuraamaan. Tallentajia haettiin sähköpostilistoilla ja soittamalla (ME). Tallennusohjeita ja tallennuspohjaa jatkojalostettiin (viisi eri kehitysversiota), jotta muokkaus Tiira-formaattiin olisi mahdollisimman helppoa sen jälkeen (ME). Tallentajille suunniteltiin myös raportointilomake, johon tuli merkitä viemättä jääneiden havaintojen määrä ja vietyjen havaintojen määrä sekä tallentajan nimi (ME). Marraskuun lopussa alettiin jakaa tallennettavia kansioita tallentajille (ekat jaettiin 24.11, suurin määrä 30.11 – Timo Pettay ja ME).

marraskuu 2012 – Tringan sähköinen havaintoarkisto (vv. 1991–2005 havainnot) saatiin yhtenäistettyä (Timo Pettay). Ensin sivuun nostettiin julkaisuista poimitut ja lintuasemien aineistot – näitä ei yhd. toimikunnan päätöksellä siirrettäisi tässä hankkeessa. Myös Apuksen alueen havainnot nostettiin sivuun – ne oli tarkoitus korvata Apuksen omalla arkistolla. Sen jälkeen havainnot pyrittiin siirtämään yhtenäisesti vakioituihin sarakkeisiin. Sen jälkeen päivämäärät, kunnan nimien kirjoitusasu ja havainnoijanimet yhtenäistettiin mahdollisimman pitkälle. Tämän jälkeen tehtiin havainnoijista ja paikan nimistä ainutkertaisten tapausten ensisuodatus (paikkatietotaulukkoa varten ja nimien kirjoitusasujen selvittämistä varten).

marraskuu 2012 – koodarille toimitettiin RK/ART-havaintojen suodatusta varten filtereitiedot (= aikarajat ja tarkistettavana olleet lajit kunakin vuonna). Filtereillä suodatettaisiin isosta havaintoaineistosta pois kaikki ne havainnot, joita RK:n tai ART:n olisi tullut kyseisenä ajankohtana tarkistaa. ART/RK havainnoista marraskuun loppuun mennessä tallennettu 27 vuotta 31:stä.

29.11.2012 - ME kertoi ART:n kokouksessa 29.11.2012 sen jäsenille prosessin edistymisestä ja kulusta. (tammikuussa 2015 ART ei vikuttanut enää muistavan, että heidän arkisto on siirretty Tiiraan -> ME:n muistutus asiasta).

joulukuu 2012 – lukemattomia kysymyksiä vv. 1968–1991 paperihavaintojen tallentajilta koskien epäselviä tapauksia, tallennuksen vakiointia yms (ME); uusien tallentajien värväystä (ME); tallentajien koulutusta nuorisijaoston (11.12) ja Lullulan (12.12) kokouksissa (ME). Tallennusohjetta päivitettiin usein kysyttyjen kysymysten perusteella 3 kertaa (ME). Myöhempien vaiheiden perusteella tarkka ohjeistus ja laadun tarkkailu oli ratkaisevaa, kun papereissa olleiden havaintojen tallennukset siirrettiin Tiiraan – koodarilta meni

aineiston työstöön noin 3 päivää (kustannus Tringalle noin 300 euroa) ja ME tarkisti tallennukset (ca 100 tuntia oheistuksineen ja kommunikointineen). Kun vastaavasti aluevastaavien ja Uudenmaan linnusto-kirja hankkeen jäljiltä edelleen levällä olleen vv. 1991–2005 aineiston kunnostus ja konvertointi maksoi Tringalle noin 5000 €.

8.12.2012 – vuosien 1991–2005 aineisto vihdoon yhtenäistetty ja toimitettu koodarille (204000 havaintoriviä). Lopulliset paikka- ja havainnoijasuodatuksset (ainutkertaisten tapaukset havaintopaikoista ja havainnoijista) tehtynä.

joulukuu 2012: tallentajilta pyydettiin tallennusnäytteitä systemaattisten virheiden plokkaamiseksi tallennusten aikaisessa vaiheessa (100–200 tallennetun rivin jälkeen) – kullekin tallennusnäytteen lähettäjälle annettiin henkilökohtaista palautetta (ME)

Tammikuu 2013 – tallennettujen paperihavaintojen ensimmäiset erät saapuneet, noin 20 % 12.1. mennessä – ME yhtenäisti ja korjasi silmämääräisesti löytyneitä virheitä juoksevasti ja kysyi mahdollisista puutteista tallennuksissa.

Tammikuu 2013 – ME lähettänyt satoja kyselyitä alkuperäisille havainnoijille etenkin havainnoijalyhenteiden selvittämiseksi, joskus muissa kysymyksissä.

9.1.2013 – Apus tulee hankkeeseen virallisesti mukaan, Ari Ahtiainen luovuttaa hallussaan olevan arkistonsa Apukselle ja osallistuu Apuksen havaintojen yhtenäistämiseen ME:n ohjeiden mukaisesti. Apuksen arkisto jo sähköisessä muodossa ja melko yhtenäinen.

tammi–helmikuu 2013 – palautettuja tallennuksia tarkistettu ja yhtenäistetty juoksevasti, tarkistuksiin käyetty noin 1h per 2000 havaintoriviä. Ensimmäisen tarkistuksen yhteydessä huomatu epäselvyydet selvitetty tallentajilta välittömästi. Apuksen arkistotiedoston yhtenäistämistä ja muokkausta koodarille sopivaksi (A. Ahtiainen muokkasi ME:n ohjeiden mukaan).

31.1.2013 – Tringan havainnoissa 1991–2005 esiintyneet 4000 eri havainnoijanimeä ja lyhennettä selvitetty (4000 ainutkertaista tapausta), noin 90 % lyhenteistä ja lyhennytyistä etunimistä selvitetty kokonimiksi. Myös paljon alias-lyhenteitä, virheellisiä nimiä, nimikaimoja jne selvitetty (ME). Tätä varten tehty ca 500 kyselyä epäselvyyksien selvittämiseksi.

5.2.2013 – yhdistystoimikunta päättää esittää hallitukselle 1000 euron lisäbudjettia hankkeen loppuunsaattamiseksi (vv. 1991–2005 aineisto oli niin heikossa hapessa, että yllätti kaikki). ME tiedottaa hankkeen edistymisestä Tringa-verkossa ja Tringan aktiivit-listalla.

7.2.2013 – Apuksen aineisto yhtenäistetty, lähetetään koodarille. 11.2 mennessä yli 90% Apuksen aineistosta konvertoitu Tiiraan yhteensopivaksi (Tuomo Pihlaja)

15.2.2013 – 100.000 havaintoriviä papereista tallennettu ja tarkistettu (50 %).

15.2.2013 kaikki vv. 1991–2005 havaintoaineistossa esiintyneistä 10000 ainutkertaista paikannimestä kirjoitusasu tarkistettu, yhtenäistetty ja tarvittaessa korjattu. Lisäksi paikkatieto eli koordinaatit ja koordinaattien tarkkuusluokka (subjektiivinen arvio) annettiin noin 75 % nimistä ja >90 % havainnoista (lopun paikka todettu tuntemattomaksi tai sellaiseksi, jolle ei voi antaa paikkatietoa: esim. reitit yms). Paikkatietotyön tekijät lueteltu toisaalla tässä dokumentissa. Paikkataulun tekeminen oli arviolta 150 h työ.

28.2.2013 – vuosien 1991–2005 paikkojen paikkatietotaulukko koottu palasista yhteen ja tarkistettu (osuvatko koordinaatit oikeisiin paikkoihin karttapalvelussa). Lisäksi harvinaisten lajien filteriä varten laaditut speksit tarkistettu.

1.3.2013 noin 160.000 havaintoriviä (80 %) papereista tallennettu (talkoolaiset) ja silmämääräisesti tarkistettu ja korjattu (ME).

3.3.2013 pääosa tallennetuista havaintonipuista kerätty takaisin, pääosin tallentajat palauttaneet ne Timo Pettayn kotiovelle.

11.3.2013 Tringan varaston siivouksen yhteydessä ME löytää yllättäen muutaman havaintomapin lisää. Järjestää pikaisesti lisätalkoot.

21.3.2013 aloitetaan vv. 1968–1990 havainnoijanimien selvitystyö. 2150 ainutkertaisesta nimestä ja lyhenteestä pyritään selvittämään henkilöllisyys tai tarkistamaan nimen kirjoitusasu. Pohjataulun teki Tuomo Pihlaja.

24.3.2013 viimeinen tallentaja palauttaa tallennuksensa. Tosin kaksi tallentajaa on hävinnyt havaintonippuineen tavoittamattomiin (molemmilla kuudesosa talvea 1981/1982, yhteensä noin 2000 havaintoa – saatiin vasta alkukesästä takaisin ja tallennettua).

25.3.2013 viimeinenkin tallennuserä alustavasti tarkistettu (ME). Kaiken kaikkiaan tammi–maaliskuussa tallennusten alustavaan tarkistukseen kului keskimäärin 1h per 1500–2000 tallennusriviä (yhteensä 205.000 tallennusriviä => 125 h tarkistuksia)

21.3.3.2013 vv. 1968–1990 havaintojen 2150 ainutkertaista havainnoijanimeä ja lyhennettä selvitetty kokonimiksi tai kirjoitusasu tarkistettu (ME), noin 200 tapauksessa etunimi ei selvinnyt. Tarkistuksissa lähetetty noin 150 sähköpostia ja tehty 30 min puheluita.

maaliskuu 2013 – papereista tallennetut havaintoerät koottu jättitaulukkoon ja havaintojen tarkistus tehty toistamiseen (hyödyntäen nyt jo Excelin automatiikkaa) ja löytyneiden sotkujen selvittelyä (ME). Merkittävä osa sotkuista paljastui Tringan historian mielivaltaiseen havainnoijalyhenteiden käyttöön. Väärin käytettyjä lyhenteitä havaittiin satakunta (luku ei käsitä vielä tallennusvirheitä). Myös tallennusvirheiden etsimistä toistamiseen erilaisilla ristiintaulukoinneilla, lajitteluilla ja tietokantahauilla. Arviolta 5000 sisältövirhettä löydetty, lisäksi tallennusformaatin yhtenäistämistä automaattitoiminnoilla

5.4.2013 tallennetut paperihavainnot yhdistetään ja lähetetään yhtenä jättitiedostona ohjelmoijalle

maalis–huhtikuu 2013 – paperisista havainnoista suodatettiin noin 4000 sellaista paikan nimeä, joita ei esiintynyt vv. 1991–2005 nimistössä. Koordinaattien etsimisen tekivät ME ja JS, arviolta 50 h työ. Kaiken kaikkiaan vv. 1974–2005 aineistossa oli 14.000 ainutkertaista paikannimeä, joista 11.000 saivat paikannimen ja tarkkuuskoordinaatin.

huhti–elokuu 2013 hanke pääosin tauolla koodarin muiden kiireiden vuoksi. Kuitenkin heinäkuussa saatiin lopulta pari tallentajille jäänyttä tallentamatta jäänyttä havaintonippua takaisin ja nekin tallennettiin (ME).

syyskuu 2013 – ensimmäiset testitallennukset Testi–tiiraan (testi.tiira.fi). Selvisi, että tiiran massalatausominaisuus on huonosti testattu ja sieltä löytyi useita puutteellisia toiminnallisuuksia jotka saatiin korjattua Tiiran kehittäjän lomien vuoksi vasta marraskuussa.

syyskuu 2013 – tringan paperiarkisto on saatiin uudelleen koottua ihan kokonaan yhteen ja lajiteltua vuosijärjestykseen 8 isoon laatikkoon. Arkisto siirretään Pettayn varastosta Margus Ellermaan kotivarastoon (Tringan varastossa ei ole käytännössä tilaa)

marras–joulukuu 2013 – pieniä testiajoja Testi–tiiraan ja samalla Tiirasta löytyi vielä uusia ohjelmointivirheitä, jotka korjattiin.

joulukuu 2013 – vanha, v. 2006 Tiiraan Birdlifen toimesta ladattu Tringan kura–aineisto (ca 70.000 havaintoriviä, tarkistamattomia, paikkatiedottomia, havainnoijille tilittämättömiä havaintoja) vedetty pois Tiirasta (Antti J Lind). Mukana poistuvat myös Apuksen alueen havainnot. Hakin havainnot poistettiin pari kuukautta myöhemmin omana eränä. Poistamisella vältettiin tuplahavaintojen syntyminen tiiran ja korvaaminen paremmalla aineistolla (paikkatieto annettu ja tilitys havainnoijille).

tammikuu 2014 – pikkueriä Tiiraan kelpaamatonta aineistoa suodatettiin erilleen lukuisiksi pikkutiedostoiksi (sekalaisia syitä, miksi eivät kelpaa tiiraan, esimerkiksi päivämäärästä puuttuu tarkka päivä yms).

8.1.2014 – Iso erä valmiita lataustiedostoja (vv. 1991–2005 havainnot) valmistui Tuomo Pihlajan käsittelystä

9.–11.1.2014 edelliset lataustiedostot pilkottu osiin ja viety Testi-tiiraan (ME). Lataustiedostoista ja niiden sisällöstä on oma dokumentti, tässä paperissa liitteenä.

12.–13.1.2014 edellisten erien lataukset Tiiraan (ME). Ekat lataukset käsittivät 150.815 havaintoa (havaintorivejä saman verran) pääsoin vuosien 1991–2005 havaintoja Tringan havaintojenkeruualueelta (ei juurikaan Hakin tai Apuksen alueen havaintoja tässä erässä).

13.1.2014 – latauksista tiedotettiin heti Tringa-verkossa ja BirdLife-aktiivit -listalla (ME), josta sitä välitettiin ilmeisesti jonkin verran eteenpäin, ainakin bongari-verkkoon. Heti alkoi tulla myös palautetta, mm. virheellisistä havainnoista. Niitä oli kuitenkin aineistokokoon nähden ilmeisen vähän ja suurin osa virheistä liittyivät itse alkuperäisiin ilmoituksiin tai aluevastaavien arkistointivirheisiin takavuosina. Myös Uudenmaan linnusto -kirjan yhteydessä oli näemmä syntynyt arkistoon lisäotkuja. Näitä virheitä havainnoijat pääsivät pääosin itse korjaamaan ja muokkaamaan suoraan Tiirassa (ME:n ohjeiden mukaan).

16.1.–17.1.2014 ladattiin Tiiran Tringan havaintojenkeruualueen vv. 1991–2005 moniriviset havainnot, noin 13.117 havaintoa, jossa oli noin 27.200 havaintoriviä (lataustiedostot: T. Pihlaja, lataus: ME). Vv. 1991–2005 aineistosta (yksiriviset + moniriviset) ei saatu tilitettyä havainnoille 8100 havaintoa (tuntematon havainnoija, tiiraan rekisteröimätön käyttäjä yms), eli 4,9 % aineistosta muokkaus-oikeus siirtyi siis yhdistyskäyttäjille.

19.1.2014 – vuoden 2013 aikana hiljalleen työstetty Juhani Aholan toimittama Kimpari Birds Projectin 7108 havaintoa siirrettiin Tiiraan (Lataustiedostot: T. Pihlaja, lataus: ME). Havaintojen muokkaus-oikeutta ei tilitetty KBP:n toiveesta eli kaikkiin on muokkaus-oikeus yhdistyskäyttäjillä (koko aineisto käsitti vain alle 20 havainnoijan havaintoja).

19.–21.1.2014 Apuksen latausaineisto 82.000 havaintoa ja noin 91.500 havaintoriviä valmistuu ja korjausten ja testien mukana siirretään Tiiraan (ME). 92,5 % saadaan tilitettyä siten, että niillä on joku Tiiraan rekisteröitynyt ilmoittaja. Asiasta tiedotetaan saman tien Apus- ja Tringa-verkossa (ME ja Mika Asikainen)

22.–24.1.2014 Tringan vv.1968–1991 havaintotiedostojen lataus Testi-tiiraan ja Tiiraan (latausaineisto: T. Pihlaja, lataustiedostojen tekeminen ja lataaminen: ME). Nimikaimojen henkilöllisyyttä sekä Tiiran käyttäjätilien omistajia selvitettiin vielä useilla puhelinsoitoilla (ME). 80 % saatiin tilitettyä Tiira-käyttäjille.

16.2.2014–28.2.2014 Hakin latausaineiston tarkistusta (pääosin J. Södersved): etenkin havainnoijanimissä kirjoitusvirheitä ja väärin avattuja lyhenteitä. Yhdellä paikalla (Lohja M-real) väärä vastinimi ja koordinaatit, virhe tuli paikkataulusta. Nämä korjattu.

19.2.2014 – hyväksytyt ART/RK:n havainnot ladattiin testiin (ME)

19.2.2014. – Antti j Lindiä oli pyydetty poistamaan Hakin havainnot Hakin mandaatilla (Jan Södersved) – poistettu testistä. Lisäksi kysytty kustannusarviota ART/RK-havaintojen leimaamiseksi hyväksytyiksi suoraan Tiira-tietokannassa, koska csv-massalatauksessa havaintoja ei pysty leimaamaan ja manuaalisesti suoraan tiirassa se olisi liian työlästä (yksi kerralla). BirdLifen toiminnanjohtaja Arkiomaa kieltänyt Lindiä käyttämästä virka-aikaansa tähän palveluun (Tringa testasi Tiiran csv-ominaisuutta ja selvitti virheitä kuitenkin ilmaiseksi!) => joten kysytty A.J. Lindin yksityisen palvelun hintaa. Tarjous saatu 21.2.2014: 150 €+alv 24 % (ME hoiti).

24.2.2014 ART/RK:n hyväksymä havikset ladattiin varsinaiseen Tiiraan (ME).

27.2.2014 – Tringan juhlanumerossa (1/2014) lyhyt tiedotus hankkeen tilanteesta (90 % Tiirassa).

28.2.2014 Tiirasta poistettu ne ART/RK:n tarkistettavaksi tarkoitetut havainnot Tringan ja Hakin havaintojenkeruualueelta, jotka menivät koko havaintoaineiston latauksessa vahingossa 12.–19.1.2014 läpi (vaikka pyrittiin suodattamaan pois, osa lipsahti kuitenkin läpi). Ilmoittajien itse ilmoittamiin ART/RK–havaintoihin eli siirtohankeeseen liittymättömiin havaintoihin ei tässä poistoissa kajottu.

28.2.2014 Hakin alueen vanha havaintoaineisto vedetty pois varsinaisesta Tiirasta (samoista syistä kuin Tringan, kts. edellä), noin 35.000 havaintoa.

28.2.2014 – osaa ART:n/RK:n havainnoista ei ollut mahdollista siirtää Tiiraan massalatauksena (epätarkkoja päivämääriä eli kuukauden tarkkuudella julkaistuja haviksia). Tällaisia havaintoja oli 11. Nämä on kuitenkin mahdollista tallentaa tiiraan yksi kerralla manuaalisesti. Muttei kuitenkaan samalla siirtämään havainnon muokkausoikeutta yhdistyskäyttäjälle (tiliytyy siis automaattisesti tallentajalle). Antti J. Lindin kanssa sovittu, että hän siirtää ME:n tallennettua nämä 11 havaintoa tiiraan muokkausoikeuden sitten yhdistyskäyttäjille. Ensin 28.2. laitettiin pari havaintoa testi–Tiiraan (ME) ja tallensi varsinaiseen Tiiraan **2.3.2014**.

2.3.2014 Tiirasta poistettu ne ART/RK:n tarkistettaviksi tarkoitetut havainnot Apuksen havaintojenkeruualueelta, jotka menivät koko havaintoaineiston latauksessa 19.–21.1.2014 läpi (vaikka pyrittiin suodattamaan pois, osa lipsahti kuitenkin läpi). Ilmoittajien itse ilmoittamiin ART/RK–havaintoihin eli siirtohankeeseen liittymättömiin havaintoihin ei kajottu.

maalis–joulukuu 2014 – Jan Södersved tarkisti Hakin alueen lataustiedostoja (vertaili Hakin oman arkiston kanssa ristiin).

13.1.2015 – Hakin yksiriviset havainnot vuosilta 1991–2005 ladattu Testi tiiraan (30.000 havaintoa), kaimojen tilejä selvitetty jne.

16–17.1.2015 – Hakin yksiriviset havainnot vuosilta 1991–2005 ladattu onnistuneesti Tiiraan (30.000 havaintoa, ME).

18.–25.1.2015 – Hakin alueelta paperilla ilmoitetut havainnot vv. 1974–1991 tarkistettu ja tuplahavainnot poistettu manuaalisesti joukosta (400 riviä, n. 4 %). Ladattu kahdesti testi–tiiraan ja lopulta (25.1.2015 Tiiraan, ME).

27–29.1.2015 – Hakin alueelta ilmoitetut moniriviset havainnot (3000 havaintoa/6000 riviä) ladattu Testi–tiiraan ja varsinaiseen Tiiraan. Kaikki hankkeessa Tiiraan siirrettäväksi tarkoitetut havainnot nyt siirretty Tiiraan (ME). Kaiken kaikkiaan Hakin alueen aineistosta jäi tilittämättä havainnoille 10 % ja jos Kimpari Birds Projectin havainnot ei huomioida, 3 % (KBP:n toiveena onkin ollut havaintojen tilittämättä jättäminen).

29.1.2015 – tiedotusta verkoissa hankkeen tilanteesta (ME)

29.1.2015–3.2.2015 – hankkeen dokumentaation täydentämistä (ME)

2.2.2015 hankkeen loppuraportti esitellään yhdistystoimikunnassa, jossa hanke todetaan toteutetuksi suunnitelman mukaisesti ja hyväksyttiin päättyneeksi.

3.2.2015 – hankkeen aineistojen lajittelu ja arkistointi (ME), tiedote Tringa-verkossa

helmikuun loppu 2015 – ME:n toistettua kolmannen kerran vetoituksen entisille aluevastaaville, Markku Ojala kaivaa pari mapillista kateissa olleita 1990-luvun havaintoja kellarista esiin

maaliskuu 2015 – ME tallentaa em. erän 8200 havaintoa, Tuomo Pihlaja tekee tallennukisista lataustiedotot

30.3.2015 – ME tekee em. havainnoista testiajot tiiraan, menevät läpi

31.3.2015 – ME lataa em. havainnot (8200 riviä 3 tiedostona) Tiiraan.

H. Hankkeen materiaalien arkistointi

Hankkeen käyttämät sähköiset tiedostot on arkistoitu alla olevan kuvauksen mukaisesti. Tämä arkisto tallennetaan muutamalle CD-levylle/muistitikulle ja jaetaan avaintoimihenkilöille Tringassa, Apuksessa ja Hakissa. Lisäksi jokunen kappale menee Tringan fyysiseen varastoon. Lisäksi nämä on tarkoitus siirtää Tringan palvelimelle sinne tulevaisuudessa perustettavaan tiedostoarkistoon.

Alikansiot ja niiden sisällön kuvaus, kirjain kansion nimen alussa indikoi tiedon etsijälle suhteellista tärkeyttä (A= tärkein, G = vähiten tärkeä):

- **A–Yleisdokumentit** – tärkein kansio päästäksesi kärryille, mitä hankkeessa tehtiin. Tästä löytyvät ne hankkeen aikana syntyneet dokumentit, jotka kuvaavat aineiston käsittelyä ja muokkausta. Myös tiedotuksellinen matsku on tässä, mitä oli syntynyt 3. helmikuuta 2015 mennessä.
- **B–Lopulliset aputaulut** – tässä kansiossa ovat viimeisimmät versiot niistä aputauluista ja filttereistä, mitä hankkeen aikana lopullisesti käytettiin. Näiden kehitysversioita ei ole taltioitu tähän sekaannusten välttämiseksi. Käytä siis näitä tiedostoja, kun lähdet toteuttamaan vastaavaa hanketta.
- **C–Lataustiedostot** – tässä ovat vain ne tiedostot, jotka oikeasti siirrettiin kokonaisuudessaan Tiiraan. Tiedostoissa ei pitäisi olla sellaisia rivejä, jotka eivät menneet massalatauksissa läpi. Ne löytyvät eri kansioista. Myös ne tiedostot, josta lopulliset lataustiedostot lohkottiin, ovat toisaalla. Lisäksi tässä on lataustiedostojen kuvausdokumentti (.docx).
- **D–Viemätön aineisto** – kansion tiedostoissa ovat syystä tai toisesta sivuun nostettuja havaintorivejä tai dataeriä, joita ei viety Tiiraan. Niitä kuvaa kansiossa oleva dokumentti.
- **E–Muutettu aineisto** – tässä on erilaisia alkuperäisistä tiedostoista tehtyjä siistittyjä versioita. Käyttöarvo lienee vähäistä.
- **F–Originaaliaineisto** – tässä ovat pääosin tiedostot, josta alettiin tiedostoja yhtenäistää, konvertoida, siistiä jne.
- **G–Tiedotus** – hankkeen aikana tehdyt esitykset, artikkelit ja viestit lintuverkkoihin
- **H–Muut tiedostot** – tässä on sekalaista matskua, jonka käyttöarvo lienee vähäistä tai olematonta. Mm. ne siirtotiedostot, jolla siirrettiin Tiiraan Tringan ja Hakin alueen havaintoja v. 2006 (nämä havainnot vedettiin pois Tiirasta v. 2013)

LIITTEET

1) OHJEET

Tähän on kerätty hankkeessa käytetyt ohjeistukset eri toteuttamisvaiheita varten.

Massalatausformaatti ja aineiston muokkaus massalatausta varten

Raakadatasta plokataan pois ART ja RK-lajit, lintuasemien alueelta tehdyt havainnot, piipparista kerätyt havainnot (paljon päällekkäisiä muiden havaintojen kanssa), katsaushavainnot (myös enimmäkseen päällekkäisiä muiden havaintojen kanssa) ja muut summatyypiset havainnot. Havainnot, josta puuttuu edes yksi pakollinen tieto (jäljempänä), siirretään vastaavasti myös sivuun. Pois jätetään myös seuraavat havainnot, jossa ilmoittajana/tallentajana ovat (ovat jo vieneet itsenäisesti Tiiraan): Janne Aalto (kaikki), Tuomas Lukkarinen 1992–1998, Kari Lindblom (1987→).

Aineiston siistimisessä on tärkeää, että havainnoijanimien järjestystä ei muuteta, koska ensimmäinen nimi tulkitaan usein havainnon ilmoittajaksi ja saa oman sarakkeen. Havainnon ilmoittaja saa muokkausoikeuden, muut havainnoijat näkevät vain havainnon omana, mutteivät pysty muokkaamaan sitä.

Kokeile Excelin tuplatietueiden tunnistustyökaluilla, onko sellaisia havaintoja, jossa sekä vuosi, päivämäärä, paikka, laji ja määrä on sama (eli havainnoijaa ei huomioida) – onko paljon "tuplia". Päätetään tämän harjoituksen jälkeen, edellyttääkö toimenpiteitä. Tuplahavaintojen mahdollisessa poistossa säilytetään ensisijaisesti se havainto, jossa ensimmäisenä havainnoijana lukee aktiivinen Tiiran käyttäjä.

Raakadatan siistimisessä valmistellaan aineistoa makroja varten. Esimerkiksi ei tarvitse kiinnittää huomiota isoihin ja pieniin alkukirjaimiin taikka tuplavälilyönteihin jne. Lopullisessa uploadissa aineiston tulisi olla otsikoituna **tarkalleen** seuraavasti (punaisella ne, josta aineiston siistimisen yhteydessä tiedot laitetaan ja muut jäävät tyhjäksi makroja varten), mutta tässä siis ohje periaatteessa koodarille lähetettävän aineiston muotoa varten.

- 1) "**laji**" – (pakollinen) tieteellinen koodi (ABCDEF) tai suomenkielinen nimi tai ruotsinkielinen nimi. Erilaiset taksoninimet (AB, A/B, Anser jne) jätetään koodarille sellaiseen muotoon, missä ne olivat alkuperäisessä aineistossa.
- 2) "**määrä**" (pakollinen) – tähän tulee siis määrän ja lisätiedon käsittävä matsku alkuperäisestä Excel-aineistosta
- 3) "**pvm1**" – (pakollinen) muodossa pp.kk.vvvv (oman työn helpottamiseksi se voi olla myös 3 eri sarakkeessa, päivälle, kuukaudelle ja vuodelle omat sarakkeet – makrot sitten fiksaavat)
- 4) "pvm2" (valinnainen) – makrot hoitanevat, jos yhdistetty yhteen päivämääräsarakkeeseen
- 5) "kello_hav_1" – makrot purkanevat paikan nimestä ja lisätiedoista??
- 6) "kello_hav_2" – makrot purkanevat paikan nimestä ja lisätiedoista??
- 7) "**kunta**" [pakollinen] – Nykyinen kunnan nimi, oltava oikein siistityssä versiossa jo
- 8) "**paikka**" [pakollinen] – paikan nimi alkuperäisen ilmoituksen mukaan, makrot mahdollisesti tekevät pieniä korjauksia
- 9) "X-koord" – makrot täyttävät tämän paikkatietotaulun avulla; huomaa, että tiirassa X ja Y on koodattu vahingossa väärin päin ja kannattaa vaihtaa otsikoiden paikkaa lopullisessa upload-aineistossa
- 10) "Y-koord" – kuten edellinen
- 11) "Paikan_tark" – makrot täyttävät automaattisesti paikkatietotaulun avulla
- 12) "X-koord-linnun" – jäänee aina tyhjäksi
- 13) "Y-koord-linnun" – jäänee aina tyhjäksi
- 14) "linnun_tark" jää tyhjäksi

- 15) "**Havainnoijat**" (pakollinen) – makro siistii havainnoijataulun mukaan. Tässä voi olla vain luonnollisia henkilöitä, ei esimerkiksi "lintuasema" tai "piippari".
- 16) "Lisätietoja" – makro saattaa täyttää osin; – tähän tulee mm. automaattisesti teksti "arkisto, käyttäjä tuntematon", jos kyseessä on ollut Tiiraan rekisteröimättömän käyttäjän havainto.
- 17) "**Tallentaja**" – (pakollinen) – siistimisvaiheessa tähän lisätään havaintoilmoituksen havainnoijakentästä siellä oleva ensimmäinen havainnoijan nimi tai lyhenne sellaisenaan kuin se alkuperäisessä ilmoituksessa on tai havainnon ilmoittaja, jos eri kuin havainnoijat. Makrot hoitavat lopun.
- 18) "Salattu" – jätetään useimmiten tyhjäksi, räyskä/ardea-yhdyskunnat poikkeus. Muut ovat salattavissa Tiirassa joka tapauksessa manuaalisesti myöhemmin.
- 19) "Sukupuoli" – makro täyttää
- 20) "Puku" – makro täyttää
- 21) "Ikä" – makro täyttää
- 22) "tila" – makro täyttää
- 23) "bongattu" – jää tyhjäksi
- 24) "pesintä" – ilmeisesti jää tyhjäksi
- 25) "kello_lintu_1" – tyhjä tai makrot hoitavat
- 26) "kello_lintu_2" – tyhjä tai makrot hoitavat
- 27) "lisätietoja_2" – makrot työntävät tänne havainnon alkuperäistiedon (koska havainnon purku saattaa hukata osan tiedosta)
- 28) "atlaskoodi" – tyhjäksi tai makrot täyttää
- 29) "parvi" – makrot
- 30) "rivi-id" – makrot täyttävät
- 31) "ali" – makrot hoitavat (monirivisten havaintojen tapauksessa olennaista)

Paikkatietotaulukon tekeminen

Havaintojen viemisessä Tiiraan pyritään saamaan mahdollisimman paljon paikan nimiä yhdistettyä koordinaattitietoihin. Niitä pystyvät Tiiran käyttäjät yksi kerrallaan myöhemmin tarkentamaan, jos tarvetta on. Kustannustehokkaassa paikkatietojen lisäämisessä käytettävään apuvälineenä paikkatietotaulua. Paikkatietoa kootaan koodarin esimuokkaamaan taulukkoon.

Paikkatietotaulun täydentäminen on sinänsä yksinkertaista. Tauluun listataan aineistossa ainakin kertaalleen esiintyvät havaintopaikan nimet ja niiden yleisyys (havaintorivien määrä). Alkuperäisille paikannimille annetaan sitten:

- oikea vastinnimi (esim. kirjoitusvirheen vuoksi) tai jätetään samaksi
- oikea kunta (jos kunnan nimi muuttunut tms)
- ETRS-TM35-FIN koordinaatit (X- ja Y-koordinatit loppuvaiheessa eri sarakkeisiin)
- havaintopaikan tarkkuus (yläraajat metreinä 50, 200, 1000, 5000 m)
- jos nimi on synonyymi jollekin toiselle paikan nimen kirjoitusasulle, voidaan viitata rivinumeroon, jossa vakioitava kirjoitusasu ja koordinaatti ovat

Taulukossa on tarkempia lisäohjeita täyttämistä varten.

Vinkkejä:

- Jos paikan nimi on sinulle entuudestaan tuntematon, hae taulukossa oleva paikka paikan nimellä: (<http://kansalaisen.karttapaikka.fi/kartanhaku/paikannimihaku.html>)
- Jos sellaista ei löydy, koeta selvittää, onko kirjoitusasussa virhe tms eli paikka löytyy ehkä hieman eri nimellä (esimerkiksi Julma-Ölkky onkin Julma Ölkky ilman väliviivaa).

- Huomaa, että jotkin paikan nimet toistuvat samassa kunnassakin monta kertaa, esimerkiksi Kirkkonummella on yli 10 Stormossenian.
- Koordinaateiksi asetetaan kyseisen havaintopaikan todennäköisin havaintopiste. Jos havaintopaikkavaihtoehtoja on paljon, annetaan niiden keskiarvo ja tarkkuudeksi tulee silloin yleensä 1000 m.

Havainnoijataulukon tekeminen

Duunin pohjaksi tehdään uniikki havainnoijalista, sisältäen myös kirjoitusvirheelliset tapaukset ja pilkulla erottamattomat. Alkuperäiset nimet tai lyhenteet ovat yhdessä sarakkeessa (kussakin solussa on yksi nimi). Alkuperäisille nimille ja lyhenteille on koodarin avulla annettu vastinnimet. Ne tarkistetaan, ja muutetaan tarvittaessa kokonimiksi. Esimerkiksi M. Ojala → Markku Ojala; Ode → Markku Ojala

Havainnoijalyhenteet Tringan toimialueella ovat tarkistettavissa tästä: <http://www.tringa.fi/fi/tringan-nimilyhenteet.html>

Tiedossa olevien samannimisten henkilöiden tapauksissa selvitetään heidän meiliosoitteet ja lisätään omaan sarakkeeseen. Tässä esimerkiksi Eero Haapasen:

EH = Eero Haapanen – meiliosoitte/postinumero selvitetävä

EHa = Eero Haapanen – gmail.com (nuorempi, retkeilyt Viikissä 1999 alkaen)

Nuorempi Eero Haapanen sai EHa tunnuksen vasta syksyllä 2010. Vanhoissa havainnoissa 2 Eero Haapasta voi olla tunnuksella EH.

Havainnot paperilla 1974–1990 – ohje manuaaliseen tallentamiseen

Ohjetta täydennettiin hankkeen aikana useasti, tämä on viimeiseksi jäänyt versio 1.7

Tringa keräsi vuoteen 1990 asti havainnot pääosin paperilla. Ne viedään talkootyönä ensin Excelliin ja sitten ohjelmoitujen tarkistusten jälkeen Tiiraan massalatauksena.

Mitä tarvitsen?

- Kotitietokoneen ja taulukko-ohjelman (mieluiten Excel).
- Havaintojen tallennuspohjan (Excel-tiedosto) – lisää tiedoston nimeen oma nimesi.
- Kirjalliset ohjeet eli paperin, jota juuri luet
- Kansiolisen tai kuorellisen paperihavaintoja
- Työsi pitäisi olla valmis 15.2.2013 mennessä, palauta tiedosto: timo.pettay@gmail.com ja kansio sopimuksen mukaan.
- maalaisjärkeä – tarkoitus on saada mahdollisimman lyhyessä ajassa mahdollisimman paljon havaintoja tallennettua. Jos et pysty selvittämään havainnon jotain pakollista tietoa 3 minuutissa, jätä viemättä (tee punaisella kyseisen havaintorivin perään merkintä V).

Täyttöohje

Saat todennäköisesti sekalaisessa formaatissa ilmoitettuja havaintoja. Tiedot viedään esitäytettyyn Excel-tilaukseen. Pyri kirjoittamaan havainnot juuri siinä muodossa kuin ne ovat paperilla.

- Tarkista taulukkopohjan otsikkokentissä olevat sarakekohtaiset tallennusohjeet ensimmäiseksi.
- Ala käydä havaintoja läpi alusta ja ensimmäisestä rivistä ja lopettaen viimeiseen sivuun ja riviin. Merkitse jokaisen viedyn paperin oikeaan yläreunaan punaisella kynällä **ok (tai "viety")**, jos kyseinen paperi on käyty läpi ja havainnot tallennettu ja vaikka kyseinen sivu sisältäisi joitakin tallentamattomia havaintoja. Jos viet 0 riviä, laita sivun alkuun "viemättä"
- Jos käsialan sotkuisuuden, summahavaintotyyppin tai muun syyn takia jokin havaintorivi jää tai pitää jättää viemättä (listaus alempana mitä ei viedä), merkitse havainnon perään punaisella **V**
- Kun olet kaikki sinulle luovutetut paperit käynyt läpi, tee karkea yhteenvetotilasto, montako havaintoa jäi viemättä.
- Harvinaiset lajit tallennetaan, olipa ne tarkistettu RK:ssa tai ei.
- Lajinimen tallentaminen: käytä ensisijaisesti tieteellistä lyhennettä (3+3 ilman välilyöntiä), mutta mikäli olet epävarma, käytä suomenkielistä kokonimeä tai paperissa lukevaa muotoa.

- Havainnoijien nimijärjestystä ei muuteta, mutta Etunimi kirjoitetaan ennen Sukunimeä. Tulemme myöhemmin tulkitsemaan ensimmäisen havainnoijan ilmoittajaksi.
- **2** keskiolutta tai **pullo** viiniä ovat sallittuja tallennustyön aikana
- Entisen kunnan nimen voit muuttaa nykyistä vastaavaksi, jos olet ehdottoman varma asiasta. Vanha kunnan nimi tai paperissa käytetty kuntalyhenne on kuitenkin ok.
- Havainnot, jotka koostuvat useista parvihavainnoista lisätietoineen (ohituspuolet, kellonajat yms): voit kirjoittaa vain yhteissumman - mainitse parvien määrä ja muuta yleisempää silloin **muu lisätieto**-kentässä.

Seuraavia havaintorivejä **ei tallenneta**:

- Kirkkonummen Rönnskärin ja Hangon lintuasemien havainnot
- Summahavainnot eli useista havainnoista tehdyt koosteet, kuten maakunnan tai kunnan ruisrääkkäreviirien summa kesällä 1986.
- Havainnot seuraavien kuntien alueilta: Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Tuusula (= Apuksen/Hylyn toimialueen havainnot – ne on jo tallennettu). Mainitse kuitenkin yhteenvedossasi, oliko kyseisten kuntien havainnoita kansiossasi.
- Jos lajinimestä ei saa käsialan vuoksi selvää. Havainto viedään kuitenkin, jos käsialasta saa selvää, mutta paikka, lajinimi tai -lyhenne on tallentajalle tuntematon.
- Jos paikan nimi ei selviä (puuttuu tai huono käsiala). Jos paikka ilman mainintaa kunnasta viittaa yksiselitteisesti johonkin tunnettuun paikkaan, havainto viedään paikan nykyisellä kunnanimellä täydennettynä. Kunnan nimi saa jäädä puuttumaankin tallennuksessa, jos se puuttuu alkuperäishavainnosta.
- Jos yhdenkään havainnoijan nimi ei selviä (huono käsiala, virhetulkintamahdollisuus tms). **Ilmoittaja tulkitaan yleensä (ensimmäiseksi) havainnoijaksi.** Jos selviää muu kuin ensimmäisenä mainittu havainnoija, silloin ilmoittajakentässä on oltava mainittuna havainnon ilmoittaja. Ilmoittajaksi laitetaan "arkisto", jos se oli todennäköisesti havainnoija, josta ei saatu käsialan vuoksi selvää. **Arkisto tulee ilmoittajaksi myös selvissä "maallikkohavainnoissa". Aluevastaavan kirjaamat havainnot: älä yleensä laita häntä ilmoittajaksi (ilmoittaja-kenttä jää tyhjäksi).** Jos joku havainnoija jää käsialan sotkuisuuden vuoksi viemättä, lisää havaintoon: ,ym.
- Jos havaintopäivämäärä ei selviä edes kuukauden tarkkuudella

Älä...

- Älä käytä puolipistettä (:), häkkiä (#), kauttaviivaa (/) ja on-merkkiä (=) missään soluissa!
- Älä sekoita taulukkopohjan sarakkeiden järjestystä missään vaiheessa.
- Älä muuta taulukon muotoiluja
- Älä muuta alkuperäistä lajilleen määrittämättömän nimikkeen sisältöä (esimerkiksi iso turdus ei ole yhtä kuin turdus sp).

Tallennuspohjan sarakkeiden selitykset

- 1) **laji** – käytetään ensisijaisesti joko suomenkielistä kokonimeä tai tieteellistä lyhennettä: esimerkiksi saxtra TAI pensastasku. Joissakin papereissa voi olla 1+3 lyhenteitä (esim Tpil) tai muita vähemmän käytettyjä nimikkeitä (esim. malbe). Jos kykysi riittävät, muuta ne 3+3 lyhenteeksi tai suomenkieliseksi nimeksi. Jos epäröit, kopioi paperissa ollut merkintä sellaisenaan.
- 2) **pv1 ja pv2** – päivämääriä kokonaislukuna ilmaistuna. Esimerkiksi kuukauden 3. päivä on: 3 (**ei 03!**). Jos päivämääräilmoitus on epätarkka, kirjoita luku "0". Pv 2 on linnun viimeisin havaintopäivämäärä, jos lintu on oleskellut useita päiviä samalla paikalla (jää siis yleensä tyhjäksi).
- 3) **kk1 ja kk2** – esimerkiksi maaliskuu on: 3 (**ei 03!**). Jos kuukausi on ilmoitettu epätarkasti, kirjoita luku "0".
- 4) **v1 ja v2** – vuosi, esimerkiksi: 1988
- 5) **kunta** – havaintoilmoituksen mukainen kunta, esimerkiksi Nummi tai Snappertuna tai Espoo. Ilmoituksissa kunta on usein lyhennettynä – käytä kyseistä lyhennettä, jos et tiedä sen merkitystä.
- 6) **paikka** – jos paikan nimi on moniosainen, eri kokonaisuudet erotetaan pilkulla, esimerkiksi "Viikki, pellot, punainen lato". Älä lisää kunnan nimeä tähän soluun! Toisinaan paikan nimen yhteydessä on ilmoitettu kellonaika. Älä laita kellonaikaa tai muuta hepreaa tänne. Selviä kirjoitusvirheitä paikannimessä ei tarvitse siirtää täytettävään taulukkoon.
- 7) **määrä** – tähän tulee pelkästään yksi kokonaisluku ilman kauttaviivoja, pilkkuja, pisteitä tai kirjaimia. Jos havaintorivi koostuu useasta parvesta, laske kaikki yhteen ja ilmoita nimenomaan se summa tässä. Ilmoita parvikoot, iät ja sukupuolijakauma sitten seuraavassa sarakkeessa.
- 8) **puku, ikä, sukupuoli ja tila** (= käyttäytyminen) – **tässä kentässä pitäisi olla sama lukumäärä kuin edellisessä kentässä, mutta se voi olla täällä osiin purettuna. Esimerkiksi tässä tulisi olla "3 p" (eikä pelkkä "p") jos määrä-kentässä lukee 3.** Käytetään vain kokonaislukuja ja merkintöjä, jotka on listattu ohjeiden lopussa. Jos useampi tieto,

välilyönneillä erotettuna (ei sulkuja). **Pilkku on varattu vain parvien erottamiseen.** Kts. myös esimerkkejä alempana. On erittäin tärkeää, että tähän sarakkeeseen kirjoitettavat merkinnät olisivat ohjeen mukaan kirjoitettuja. **Linnun ohituskellonaika tähän (12:45), havainnointiajoille ovat omat kentät.**

9) **lisätiedot** – kaikki vapaamuotoinen lisätieto havainnosta. Lisäksi laita parvien lukumäärä (esim. **5a**) tähän. Tallenna vapaamuotoiset lisätiedot tiivistettynä (minkä lajin parvessa muutti, sään kuvaus...) tai jätä kokonaan pois (fiilistelyt jne). Käytä maalaisjärkeä, onko lisätiedoilla merkitystä. Pois voi jättää myös lintujen ohituspuolien (+ ja – merkit) ja korkeuksien merkinnät (I, II jne).

10) **havainnoijat** – kirjoita havainnoijat juuri siinä järjestyksessä kuin paperissa lukee (oletamme, että havainnon ilmoittaja on ensimmäisenä mainittu). Havainnoijat kirjoitetaan muodossa Etunimi1 Sukunimi1, Etunimi2 Sukunimi2. **Voit käyttää lyhennettä, jos paperissa niin lukee. Varmista silloin, että se on Tringan virallinen lyhenne: <http://www.tringa.fi/fi/tringan-nimilyhenteet.html>** Pilkkua käytetään eri henkilöiden erottamiseen. Jos havainnoija on hyvin paljon, vain 4 ensimmäistä kirjoitetaan ja perään kirjoitetaan ,ym. Esimerkiksi: "ME, T. Jokunen, MKo, Juha Lindy, ym." Jos ensimmäisenä mainittu havainnoija ei selviä (huono käsiala), niin silloin ilmoittajakentässä (seuraava sarake) on oltava mainittuna havainnon ilmoittaja. Ilmoittajaksi laitetaan "arkisto", jos se oli todennäköisesti havainnoija, josta ei saatu käsialan vuoksi selvää. Jos havainnoija jää käsialan sotkuisuuden vuoksi viemättä, lisää: ,ym. Tämä on väärä tallennusmuoto: Biti ja Markku Ojala, oikein on: Biti Ojala, Markku Ojala. Jos etunimi on lyhennetty, välilyönti ennen sukunimeä, esim. T. Pettay

11) **ilmoittaja** – jää yleensä tyhjäksi. Tähän kirjoitetaan yksi nimi, jos havainnon ilmoittaja ei ole ollut **anonyymien tai maallikkohavainnon** tekijä – **yleensä ei kuitenkaan laiteta aluevastaavan nimeä tähän (joka on kopioinut ilmoittajan havainnon kokouksessa, puhelimesta tai paperilappuselta)**. Jos jätät tämän tyhjäksi, oletuksena on, että ilmoittaja on sama kuin ensimmäinen havainnoija-kenttään kirjoitettu henkilö. Jos havainnon ilmoittaja ei selviä, eikä se ole selvästi ensimmäinen havainnoijakaan, kirjoitetaan tähän "arkisto".

12) **kellonaika 1** – havainnoinnin alkukellonaika, jos ilmoitettu (hh:mm)

13) **kellonaika 2** - havainnoinnin loppukellonaika, jos ilmoitettu (hh:mm)

Sallitut merkinnät ja niiden selitykset kentässä "sukupuoli, ikä, puku ja tila"

Merkintä	Selitys
p	Paikallinen
m	Muuttava
k	Koiras (älä käytä kauttaviivaa sukupuolen ilmaisemiseen 2/ sijaan kirjoitetaan 2k)
n	Naaras (älä käytä kauttaviivaa sukupuolen ilmaisemiseen, /2 sijaan kirjoitetaan 2n) parvi (käytetään yleensä vain parveen sisältyneen lintujen lukumäärän kanssa, esim. a 2n 3k TAI a 2n, a 3k 2n, a 15 SSW jne. Selvyuden vuoksi eri parvien tiedot voit erottaa pilkullakin. Huomaa, että aikanaan parvien määrä ilmoitettiin (etenkin vaelluslintulomakkeilla) myös kauttaviivalla, 345/16 tarkoittaa 345 yksilöä 16 parvessa eikä siis 345 k 16 n
ä	ääntelevä (äänteleviä = 2 ä eikä ää)
Ä	Laulava, soiva
ad	Höyhenpuvultaan aikuinen (käytetään merkinnän " sijaan, jota voi esiintyä paperilla)
juv	Höyhenpuvultaan nuori (käytetään merkinnän ' sijaan, jota voi esiintyä paperilla)
S	Etelään (liikkuva)
N	Pohjoiseen
E	Itään
W	Länteen
SW	Lounaaseen
NW	Luoteeseen
SE	Kaakkoon
NE	Koilliseen (ilmansuuntia voi lisäksi olla muodossa NNE, NNW jne)
kiert	kiertelevä
kontr	kontrolloitu (rengastetuista linnuista)
kuollut	
lask	Laskeutui
nous	Nousi
pysrev	Pysyvä reviiri

pyyd	Pyydystetty
reng	Rengastettu
rev	Reviiri
rumm	rummuttava
var	varoitteleva
yöm	yömuutolla
Än	laulava, nähty
eijp	Muu kuin juhlapuku
imm	Ei sukukypsä (immature)
jp	Juhlapukuinen
n-puk	Naaraspukuinen, voidaan käyttää myös np
pull	Pullus
ss	Sulkasatoinen
subad	Esiakuinen
tp	Talvipukuinen
vp	Vaihtopukuinen
fl	Lentokykyinen
pm	Maastopoikanen
pp	Pesäpoikanen
1kv	Ensimmäisen kalenterivuoden lintu
2kv	Toisen kalenterivuoden lintu (...jne)
+1kv	Yli kalenterivuoden ikäinen lintu
+2kv	Yli kahden kalenterivuoden ikäinen lintu (...jne)

Puku, ikä, sukupuoli ja tila -sarakkeen tallennusmuodoista. Pilkkua käytä vain eri parvien lisätietojen erottamiseen, muuten käytä välilyöntiä. Ikää koskeva luku, joka koskee sitä seuraavaa määrettä, kirjoitetaan yhteen (esim 2kv). Käytä mieluiten seuraavaa hierarkiaa:

parvi1 -> sukupuoli1 ->ikä ->puku-> tila(1) -> sukupuoli2 ->ikä ->puku-> tila(2) ->kellonaika,

parvi2 -> sukupuoli1 ->ikä ->puku-> tila(1) -> sukupuoli2 ->ikä ->puku-> tila(2)->kellonaika

ESIMERKKEJÄ OIKEAOPPISESTA TALLENTAMISESTA:

a 12 NW 12:30, a 13 NE, a 56 N, 2 p	23 ad 3 2kv 22 1kv
3k 2n	34 rev
1k 2kv 4n	a 10k 12n
2 ad 5 juv	2 m 2 p 4 kiert
3 m 4 p	1 Ä pysrev
1k vp	2 m SSW
1k 2 n-puk	123 m
a 12 ad 3 juv m, a 15 ad SW	1 Ä 2 p 23 m
2 ad 45 pull	a 10 a 4
	3 m SSW 13:22
	1 SW 6:23 2 NE 6:34 5 WSW 7:00

Salapoliisiyötäsi, jota pitää yleisesti ottaen välttää, saattavat helpottaa seuraavat:

- Tringan havainnoijalyhennelistä voi auttaa, jos käsialassa epäselvyyksiä (älä kirjoita paperissa olevia nimilyhenteitä kuitenkaan auki ja toisaalta älä korvaa papereissa olevia kokonimiä lyhenteillä): <http://www.tringa.fi/fi/tringan-nimilyhenteet.html>
- Kansalaisen karttapaikka paikannimien oikeakirjoituksen tarkistus:
- <http://kansalaisen.karttapaikka.fi/kartanhaku/paikannimihaku.html>

- Käytä lajiniimiä/lyhenteitä, mitä papereissa lukee, mutta jos haluat panostaa oikeinkirjoitukseen, voit tutkia hyväksytyt nimikkeet tästä: <http://www.tiira.fi/rapot/taksonit.html>

Yhteenveto tallennetun kansion sisällöstä, täytetään tallennustyön jälkeen (jokaiselle kansiolle oma yhteenveto). Tämä lomake lisättiin jokaiseen havaintokansioon/nippuun.

- tallennettu vuosi ja kausi:
- tallennettuja havaintorivejä (Excelissä):
- tallentamattomia havaintorivejä (ilmoita noin 10 tarkkuudella):
- kansiossa on havaintoja Hyvinkään, Järvenpään, Keravan, Mäntsälän, Nurmijärven tai Tuusulan alueelta (niitä ei tallenneta, mutta arvio niiden määrästä). Ruksaa sopiva tai laita tarkka määrä:

ei yhtään___ max 10___ 11-100___ yli 100___

- tallentajan nimi:
- tallennuksen valmistumisen ajankohta:

Massasiirto eli upload – ohje

Uploadia varten yhdistyskäyttäjä antaa tekijöille upload-oikeuden Tiiraan. Kannattaisi viedä pieni testiaineisto (testi.tiira.fi), niin sitten aukeaa prosessi paremmin kuin parhaankaan ohjeen mukaan. HUOM! Testissä ääkkösten tunnistusongelma, selvitystyö meneillään!

Upload-tiedoston tekeminen

Yhden massalatauksen rivien enimmäismäärä on 4000 – upload-tiedostoja tulee tehdä siis Tringan tapauksessa jopa yli 100. Vähiten teettäisi upload-työtä malli, jossa havainnot on lajiteltu havainnoijien mukaan. Koodarin käsittelemä havaintoaineisto jaetaan siis noin 100 Excel-taulukkoon (.xls), nimettynä "Tringa-Tiira-upload-1", "Tringa-Tiira-upload-2" jne. Jokaisen tiedoston ylin rivi on otsikkorivi (otsikkojen tarkat nimet on listattu edellä kohdassa "aineiston muokkaus massalatausta varten").

Tämän jälkeen kukin .xls tallennetaan samalla nimellä myös .csv-muotoon. Tarkista oman tietokoneen asetuksista ensin, että käyttöjärjestelmäsi csv-erotin olisi joko puolipilkku (;) (= suositus, yleensä on oletuksena käyttöjärjestelmissä) tai häkki (#).

Tiiran csv-uploadin aloitusnäytössä valitaan "selaa" ja haetaan ensimmäinen upload-tiedosto ja painetaan "lähetä". Nyt kysytään .csv:n erotinmerkkiä, vaihda oletusmerkki tarvittaessa. Muut näytön oletusarvot ovat oikein. Tämän jälkeen painetaan "jatka kenttien valintaan", jolloin aukeaa kaksi saraketta, jossa vasemmalla näkyvät Tiiran tietokannan otsikkorakenne ja oikealla lataamasi tiedoston otsikkorakenne. Pudotusvalikkojen avulla voit täsmäyttää lataamasi tiedoston sarakkeet Tiiran rakenteen kanssa. Jos alkuperäisen tiedoston otsikot ovat olleet alun perin samat kuin Tiiran, ne ovat jo oletuksena oikein. Ongelmia voi olla ääkkösten kanssa ja esimerkiksi määrä-kenttä ei ole ehkä automaattisesti täsmäytetty. Uploadissa Tiiran leveys- ja pituuskoordinaatti ovat väärin päin nimettyjä (tilanne v. 2012), se on huomioitava joko alkuperäisen aineiston käsittelyssä tai tässä uploadin sarakkeiden täsmäytysvaiheessa.

Tämän jälkeen painetaan "jatka henkilöiden kohdistukseen". Henkilöitä on kahdenlaisia: on havainnoijia ja on ilmoittajia (= tallentajia).

- Havainnoijat. Vasemmanpuolisessa sarakkeessa on tiedostosta löytyneet havainnoijanimet. Keskisarakkeessa on Tiiran automaattisesti löytämät Tiiraan rekisteröityneiden henkilöiden vastinnimet. Jos vastinnimeä ei löytynyt automaattisesti tai vaihtoehtoja on 2 (samannimiset Tiiran käyttäjät), kentissä lukee "ei valittu". Tuolloin on yritettävä löytää oikeanpuolisesta sarakkeesta (kaikki Tiiran käyttäjät luettelona) oikea vastinnimi. Jos sellaista ei löydy, kentän oletusteksti jätetään voimaan (Ei valittu, muut havainnoijat).
- Ilmoittajat. Menetellään kuten edellä, mutta jos uploadissa ilmoittajan nimeä vastaavaa yhtä tai useampaa nimeä ei löydy, kirjoitetaan sivun alalaidassa (työkälyt tuntemattomien ilmoittajien hallintaan) olevaan kenttään "Arkisto" ja painetaan: "asetta teksti ilmoittajaksi"

Henkilökohdistuksen jälkeen painetaan "lähetä tiedosto käsittelyyn", minkä jälkeen

Upload-vaiheessa pidetään lokikirjaa, johon kirjataan jokaisen upload-tiedoston sisältö pääpiirteittäin, latauspäivämäärä sekä upload-tiedostoa vastaava uniikki "latauskoodi" – koodin Tiira lähettää automaattisesti meiliisi (tarkista, ettei mene roskapostisuodattimeen, kuten on joskus käynyt). Sen avulla saadaan myöhemmin aineisto helposti poistettu Tiirasta, jos esimerkiksi paljastuu järjestelmällinen virhe aineistossa.

Palkkatyöläisen tehtävälista

Tätä listaa käytettiin työsopimuksen toimeksiantolistana.

- Paperilla olevien havaintojen yhden erän vienti Exceliin, loppuhavaintojen viemisen työmäärän arviointia sen perusteella (deadline **15.10.2012**)
- Paperilla olevien havaintojen kevyt tilastointi (listaus), eli työmäärän arviointi per yhden vuoden yhden kauden havainnot, tulosten raportointi koordinaattorille (deadline **20.10.2012**)
- Paperilla olevien havaintojen jakaminen sopivissa erissä tulostettujen ohjeiden kera talkootyöläisille (jakaminen alkaa aikaisintaan **21.10.2012**, pyritään saamaan jaettua **15.11** mennessä).
- Ensiksi sovitaan parista keskitetystä havaintojen noutotapahtumasta Välskärinkatu X (esim **25.10** ja **5.11**) ja sen jälkeen treffit sovitaan aina talkoolaisen kanssa erikseen.
- Aineisto, joka on jo sähköisessä muodossa: Excel-taulukoihin kuntasarakkeen luominen ja täyttäminen (havaintoilmoituksessa oleva kunta laitetaan, ei yritetä korjata uuden kunnan mukaiseksi), päivämäärä-, kuukausi- ja vuosisarakeiden perustaminen ja täyttäminen (yhdistetään päivämääräksi myöhemmin), kts. ohjeet., havaintojen tilastointi kunnittain, vuosittain ja kausittain sen jälkeen. Osa tiedoista siirretään kokonaisuudessaan sivuun:
  - o Lajit niiltä vuosilta, jolloin ovat olleet ART:n tarkistuslistalla (ART on toimittanut lajit ja aikarajat)
  - o On poimittu piipparista (@ merkki lisätiedoissa)
  - o Sisältää yhteenvetotietoa, kuten havaintokatsauksista tai muista julkaisuista poimittuja tietoja. Tringan havaintokatsauksista tallennetut tiedot siirretään sivuun kokonaan.
  - o Ne tiedot, jossa havainnoijakenttä sisältää pelkästään ei- luonnollisia henkilöitä (lintuasema tms) – kollektiivihavainnot pidetään aluksi mukana (Hemppo-kerho tms).
  - o Lintuasematiedot (Rönskär ja Halias)
  - o Ne tiedot, josta puuttuu yksi tai useampi seuraavista Tiiran pakollisista tiedoista: päivämäärä ilman vuosilukua (vuosiluku ilman päivämäärää ok); lajinimi tai taksoni; paikan nimi kokonaan; jos havaintorivin mukana ei ole yhtään havainnoijanimeä
- havainnoijien purkaminen eri soluihin (huom, alkuperäiset solut säilytettävä) ja yhdistäminen yhteen sarakkeeseen listaksi, josta suodatetaan uniikkilistaus (poista tuplat-työkalu Excelissä). Tämä listaus viedään copy-pastella tänne (<https://docs.google.com/spreadsheets/ccc?key=0AmckmAodaVSddE1uTEVkvGVvZURfWkwxams5V2Y4bUE>)
- Ensimmäinen havainnoijasuodatusversio tehdään **1.11.2012** mennessä (valmis **10.11.2012**) ja täydennetään manuaalisesti tallennettavien paperiarkistojen perusteella vielä **20.2.2013**
- Alustavan paikkataulun tekeminen. **OK joulukuu 2012**
- Noin 1.12.2012 alkaen "tekijä" alkaa täyttää yhteistyössä ME:n kanssa omien aikataulujen puitteissa havainnoija- ja paikkataulua siltä osin, kuin talkoolaiset eivät ole saaneet tehtyä.
- Tammikuun alku 2013: aineistojen karhuamista. Manuaalisesti tallennettujen havaintojen paikka- ja nimiluettelosta suodatetaan nimet, jotka olivat mukana jo alun perin sähköisesti tallennetuissa havainnoissa ja lisätään sen jälkeen paikka- ja havainnoijatauluihin. Nämä lisäykset täydennetään paikka- ja talkootyön yhdistelmällä mahdollisimman nopeasti **15.-20.1.2013**.
- 21.2.2013.-22.2.2013 aineiston tarvittava tarkistus ja yhdistys, siirretään koodarille esimerkiksi yhden kunnan erissä tai vuosittain lajiteltuna (selvitetään, kummin päin).
- Helmi-maaliskuu 2013: koodarilta palautuvan aineiston lajittelu kahtia: Tiiraan vietävissä olevat ja muut tapaukset, joissa on manuaalista selvittämistä. Uploadit alkavat.
- Huomaa, että Excel-aineistoa on jo ca 450.000 riviä. Mahtuu v. 2007 Exceliin kokonaan, vanhemmissa versioissa joutuu pyörittämään useaa rinnakkaista tiedostoa. Voi olla viisasta melko alussa siistiä julkaistujen, lintuasemien ja ART-aineisto ulos, jolloin saattaa hävitä 100.000 riviä (itse asiassa 200.000 oli toteuma).
- Varmuuskopiointi!
- Raportoi työn edistymisestä sekä pulmatilanteista Tringan koordinaattorille Margus Ellermaalle

Koodarin tehtävälista

Tätä listaa voi käyttää mahdollisen työsovimuksen toimeksiantolistana.

- Exceleissä olevan havaintomassan "määrä+lisätiedot"–sarakkeen purkaminen Tiiran uploadille sopivaan muotoon (työlain osa–alue) – arviolta välillä **15.11.2012–30.1.2013**
- "Havainnoija" ja "tallentaja" –sarakkeiden yhtenäistäminen Tringan toimittaman havainnoijataulukon avulla – arviolta **tammikuussa 2013**
- Paikkatiedon yhdistäminen paikan nimiin Tringan toimittaman paikkatietotaulukon avulla – arviolta **1–10.2.2013**
- "laji" –sarakkeen yhtenäistäminen, mm. lajille määrittämättömien nimikkeiden (Anser sp yms) yhteensopivuuden tarkistaminen Tiiran ymmärtämien nimikkeiden kanssa. – arviolta **1–10.2.2013**
- häkin (#) ja puolipisteen (;) korvaaminen pilkulla koko aineistossa (niitä saatetaan käyttää kenttien erottimina .csv uploadissa)
- muut tarkistukset (tuplavälilyöntien poistot, päivämääräformaatin tarkistus) – arviolta **1–10.2.2013**
- koodari raportoi työn edistymisestä ja kysyy valintatilanteissa neuvoa Tringalta, Tringan yhteyshenkilö Margus Ellermaa

Harvinaisuustaulukon täyttöohje

Harvinaisuuksista tallennetaan kaikki Suomen rareiteettikomitean ja Tringan alueharvinaisuustoimikunnan hyväksymät ja julkaisemat havainnot vuoteen 2005 asti, koskien Tringan toimialuetta. Eli mukana ovat Hakin ja Apuksen alueen havainnotkin. Muita harvinaisuuksia ei kaiveta vanhoista lähteistä (nahkakokoelmat, tiedonannot Ornis Fennicoissa jne), vaan nyt viedään Tringan ja BirdLifen/LYL:n toimikunnille ilmoitetut tai niiden käsittelemät havainnot.

Alueharvinaisuuskomitea on koonnut alustavan listan Tringan alueella hyväksytyistä harvinaisista linnuista. Taulukosta kuitenkin puuttuvat havainnoijat ja muitakin tietoja on puutteellisesti. Taulukkoa täydennetään suoraan netissä (eli sitä ei kopioida kotitietokoneelle) ja tallentuu siellä automaattisesti. Taulukon sijainti on:

<https://docs.google.com/spreadsheets/ccc?key=0AmckmAodaVSddFRKbEtDYIVKWWRGUWthYZZQIF0eWc#gid=0>

Tarvitset g–mail tilin ja pitää kirjautua kyseiselle tilille, jotta pääset linkkien takana oleviin taulukkoihin.

Taulukossa ovat todennäköisesti kaikki havainnot katsauksista jo valmiiksi riveille poimittuna (mutta mm. havainnoijat puuttuvat siitä vielä). Jos kuitenkin havaitset puuttuvia havaintoja, lisää rivejä taulukkoon sopiviin paikkoihin. Kaikki katsauksissa olevat havainnot pyritään tallentamaan, mutta älä tallenna muiden yhdistysten kuin Tringan, Apuksen ja Hakin alueelle jääviä havaintoja (esimerkiksi Porvoon havaintoja). Joitakin havaintoja on julkaistu eri katsauksissa toistamiseen. Toista viitettä ei tarvitse kirjoittaa havainnon kohdalle, mutta kannattaa katsoa sillä silmällä, josko toisessa katsauksessa on enemmän lisätietoja. Lisää ensisijaisesti viitteeksi RK:n katsaus, toissijaisesti ART:n katsaus. Listassa on joitakin muitakin viitteitä: korvaa ne RK/ART:m katsausviitteellä. Älä laita lisätietoihin, monesko maamme havainto oli kyseessä. Huomaa, että laji *Saxicola torquata* ei enää ole, eli taulukkoon laitetaan esim. saxmau/ola.

Havainnot ovat taulukossa vuosijärjestyksessä ja sen jälkeen tieteellisen lyhenteen mukaan aakkosellisessa järjestyksessä. Kun olet saanut katsauksen käsiisi, hae taulukosta oikea kohta ja ala täydentää sitä. Huomaa, että taulukko tallentaa automaattisesti tekemäsi muutokset. Taulukko latautuu hitaahkosti, mm. kommentit tulevat näkyviin pienellä viiveellä.

Lue sarakeotsikoiden kommenttikentät ensin! Tässä toistetaan pääsin samaa:

Kentät:

- "Vuosi" – apusarake lajittelua varten
- "Laji" – pääosin ei tarvitse tähän koskea. Jos lisää havainnon, voit kirjoittaa tieteellisen lyhenteen sijaan myös suomenkielisen kokonimen. Alalajit muodossa 3+3+3, esim. "braberhro". Korjaa mustapäätaskut nykysystematiikan mukaiseksi.
- "Pvm1" – Ensihavainnon päivämäärä. Huomaa, että päivämäärä kirjoitetaan p.k.vvvv eli 1.5.2001 eikä 01.05.2001. Epätarkat päivämäärät ilmoitetaan nolaa hyväksi käyttäen, esimerkiksi marraskuu 1998 on 0.11.1998
- "Pvm2" – tässä ilmoitetaan viimeisen havainnon päivämäärä. Jos lintua havaittiin jaksoissa, kuvaile lisätiedoissa. Muotoilu kuten edellä.

- "kunta" – nykyinen kunta auki kirjoitettuna (esim. Raasepori).
- "paikka" – kirjoita niin tarkasti kuin ilmoituksessa on, tarkenteet pilkulla erotettuna. Esimerkiksi "Viikki, puhdistamon suora"
- "määrä" – yksi kokonaisluku, tähän ei voi tulla mitään kirjaimia, pilkkuja tms.
- "lisätiedot" – käytä mahdollisimman vähän tekstiä ja vain vakiintuneita lyhenteitä. Älä käytä lyhenteidenkään kanssa pisteitä, heittomerkkejä tms vaan: k=koiras, n=naaras, ad, 1kv, n–puk jne. Eri tiedot erotetaan pilkulla. Esim 1 ad, 2 juv.
- "tila" – laita tähän pelkästään Tiiran havaintolomakkeen "tila"-kentän hyväksymiä merkkejä. (m, kuollut, kiert, reng, rev, Ä, pysrev, p kattanevat melkein kaiken).
- "havainnoijat" – voi olla vain oikeushenkilöitä. Kirjoita ensimmäiseksi ilmoittaja, mikäli se selviää katsauksesta. Mikäli ei selviä, kirjoita siinä järjestyksessä kuin katsauksessa on. Etunimi ensin. Pilkku on vain eri havainnoijien erottamista varten. Jos katsauksessa käytetään havainnoijalyhenteitä, kirjoita lyhenteet auki, mikäli kyseisessä katsauksessa on lyhenteille avain. Jos lyhenteiden listaa ei ole katsauksessa, käytä katsauksen lyhenteitä. Eero Haapanen (samannimisiä 2) merkitään poikkeuksellisesti havainnoijalyhenteen kera, Eero Haapanen (EHa) tai Eero Haapanen (EH). Nuorempi, Viikissä paljon retkeilevä Haapanen on EHa ja sai lyhenteen vasta 2010. Hän on ilmoittanut havaintoja enemmän 1998 alkaen.
- "viite" kirjoita koko viite tai tuo copy–pastella, esimerkiksi tästä lähteestä:
<https://docs.google.com/spreadsheets/ccc?key=0AmckmAodaVSddEp1cjdDdl9LcGhHTTJmR3NvU0lpR3c#gid=0>
- "valmis" – ruksaa jos/kun tämä rivi on täydennetty, eikä siihen tarvitse palata.
- "summahavainto" – laita ruksi, jos kyseessä on usean paikan summa, esimerkiksi hippiäisuunilinnut kunnan tai maakunnan alueelta.
- "tallentajan huomio" – kuvaile tässä havaitsemasi epäselvyydet, havaitut virheet yms.

2) TRINGAN ALUEEN HAVAINNOIJALYHENTEIDEN HISTORIA (= SOTKU)

by Margus Ellermaa

Yllättävää kyllä, kun tekee luonnontieteellisen havainnon, sanotaan lintuhavainnon, joskus tulee aika, kun on tärkeää varmistaa havainnon tekijän henkilöllisyys. Esimerkiksi jos kyseiselle henkilölle halutaan antaa muokkaus-oikeus kyseiseen havaintoon julkisessa tietokannassa, sanotaan nyt vaikka Tiirassa. Muokkaus-oikeus pitäisi antaa, jos henkilö vaikkapa haluaakin tarkentaa havaintopaikan koordinaatteja, tai korjata virheen päivämäärässä, tai alkaa epäillä omia määrittystaitojaan vuonna 1976. Yllätys, henkilöllisyyttä ei olekaan aina helppo jäljittää. Ensi askel on selvittää ihmisen kokonimi. Kokonimen selvittämisen hankaloittamiseksi tuntuu, että on tehty jo kaikki mahdollinen. Toki, aikanaan ei ollut nettiä, tietokantoja jne, eli kaiken kuuluikin olla epäjärjestelmällisempää. Mutta tässä lyhyin mahdollinen selostus Tringan havainnoijalyhenteistä. Nk. virallinen havainnoijalyhennelista on ollut jatkuvasti päivitettävänä 2000-luvun alusta lähtien Tringan kotisivuilla. Mutta mikä siellä ei näy, on tiivistetty tähän siltä osin kuin mihin olen törmännyt selvitystyössäni 1.12.2012–1.2.2015

Tringan, HyLY:n, Hakin, APLA:n jne jäsenistö ja aktiivit ovat käyttäneet eri yhteyksissä havainnoijista nimilyhenteitä, 1970-luvun alusta alkaen. Lyhenteitä käytettiin havaintoilmoituksissa ja julkaisuissa. Tähän yksiselitteinen osuus päättyy. Loppu on kaaosta. Lyhenteitä ei vakioitu tiukasti ennen 1980-luvun jälkipuoliskoa yhdistyksen toimihenkilöiden toimesta ja havaintojen ilmoittajien toimesta sen jälkeenkään. Samaa lyhennettä on käytetty eri henkilöistä vuorotellen, usein ehkä vanhasta muistista rinnakkain. Osa (korostan tässä sanaa osa) rinnakkaiskäytöstä on johtunut siitä, että Tringan toimialueeseen kuuluu muita yhdistyksiä ja keskenään nimilyhenteiden käyttöä alettiin koordinoida vasta muutaman vuoden viiveellä muiden yhdistysten perustamisista tai ei ollenkaan. Tämä eri yhdistysten päällekkäisyyksistä johtuvat ristiriidat olisi ollut vielä helpohkoa

selvittää v. 2013, kun suurin osa harrastajista ovat hengissä, käytössä internet jne. Mutta samasta henkilöstä on käytetty eri lyhenteitäkin, joskus vieläpä rinnakkain. Eikä tässä kaikki, etenkin havainnoijat ovat keksineet paljon omia lyhenteitä, ja stajari X on saattanut käyttää samasta retkiseuralaisesta neljääkin eri lyhennettä. Kaikkein ikävimpiä ovat ne lyhenteet, joita ei ole avattu missään, yleensä siis harrastajien omia keksintöjä. Eihän se tähän lopu, kun käytetään lyhenteitä, yksikin näppäilyvirhe tai kirjoitusvirhe tuottaa lyhenteen, josta on paljon vaikeampaa keksiä oikeaa havainnoijaa kuin kokonimestä. Ja sitten, kun aikanaan havainnoijat täyttivät esitäytettyjä lomakenippuja, kokonimi kirjoitettiin usein etusivulle, muualle vain lyhenne (jos sitäkään) – aluevastaavat tai katsaustoimittajat ovat arkistoineet näitä välillä nippujen järjestyksiä muuttamalla, jolloin nimilyhenteen avaimeksi on jäänyt lähinnä käsiala. Tutkivan havaintojen tallentajan hommaa on vaikeuttanut sekin, että 1970–1980 -luvuilla hyvin harvat ilmoittivat retkiseuraansa ollenkaan, minkä vuoksi ristiintarkistukset paikkojen ja ajankohtien perusteella eivät ole paljastaneet aivan kaikkia lyhenteitä. Muutamia hankaluuksia mainitakseni siis... Jo vuonna 1982 eräs aktiivinen havainnoija kritisoi toimihenkilöiden viljelemää mielivaltaista lyhenteensä käyttöä yhden havaintoilmoituslomakkeen kääntöpuolella (huom. allekirjoitti kritiikin vieläpä aivan uudella väärällä lyhenteellä).

V. 2006 Tiira-aikakaudella tilanne on parantunut, mutta Tiirassakaan ei toisteiseksi käytetä henkilötunnusta saati digitaalista tunnistautumisjärjestelmää (pankkitunnuksia tms), vaan rekisteröityessä jää tietokantaan rekisteröitymisnumero, osoite, meiliosoite. Tämä ei ratkaise yhteystietojen muuttumisista johtuvaa ongelmaa henkilötunnistuksessa, saati kahdesti rekisteröitymisen ongelmaa.

No, sivuhypyt sikseen, tässä tulee selvinneitä nimilyhennesekoiluja, lista ei ole kattava. Tämän listan lisäksi olen tehnyt listan, jossa lyhennetyt etunimet on purettu kokonimiksi jaksoille 1968–1990 ja 1991–2005 erikseen (esim. T. Ketola on ollut eri henkilö eri vuosikymmeninä). Tästä on joskus ehkä jollekin Tringa-aktiiville hyötyä, ehkä ei. Listattu kumminkin. Tämä on siis se lyhennelista:

AH – käytetty Karkkilan seudulla satunnaisesti Arto Heinosta

AK – lyhenne esiintyi ainakin v. 1989 Arto Keskisellä, virallisesti kuuluu Aura Kovistolle.

AV – käytetty ainakin v. 1980 Ari Viljasesta (nykyään virallisesti AVi). Käytetty välillä myös Anssi Vähätalosta (virallisesti AVä). AV kuuluu virallisesti Ari Väättäiselle.

EH – käytetty satunnaisesti Eero Hauta-ahosta (kuuluu Eero Haapanen seniorille)

EHa – käytetty yksittäistapauksissa Eila Hagmanista (kuuluu Eero Haapanen juniorille)

EV – käytetty satunnaisesti Erkki Valstasta (EVa), kuuluu Erkki Virolaiselle

HHo /H.Holmström. Hannu Holmström alkoi ilmoittaa Tringalle havaintoja 1990 tai 1991 – ennen sitä havaintoja ilmoittanut H. Holmström on ollut Heikki Holmström.

HH – käytetty satunnaisesti Hannu Heikkilästä (kuuluu Harri Hongistolle)

HS – on käytetty varsin säännöllisesti Hannu Sarvanteesta ja Harri Sassista, 1970 luvulla myös Harri Santareesta. Kuuluu virallisesti Hannu Saloselle.

HT – käytetty satunnaisesti Harri Tukiasta (kuuluu Henry Tennbergille)

HV – 1970-luvulla Heikki Virkkunen, sittemmin Heikki Vasamies, Karkkilan seudulla Heino Väisänen. Virkkusen kadottua kuvioista Vasamiehen lyhenne Tringassa on ollut 1980-luvulta alkaen HV.

IsK – käytetty Istvan Kecskemetistä (virallinen lyhenne nykyään IKc)

JA – 1980-luvun alussa käytettiin joissain tapauksissa Juha Ahvosesta, kuuluu virallisesti Jaakko Aarnialalle.

JaK – on käytetty Jari Korhosesta (siitä monesta Jari Korhosesta, joka on asunut jo pitkään Turussa) silloin tällöin, lisäksi vuonna 1979 jostakin muusta henkilöstä

JaS – käytetty Jari Saukkosesta (kuuluu Jaana Saimaselle)

JB –1970–1980 -luvuilla oli käytetty Jan-Erik Bruunista (kuuluu Jukka Brunellille).

JE – käytetty Jyrki Erikäisestä (kuuluu Jari Enströmille) → APLAn seudun havainnot Jari Enströmin, muualta Jyrki Erikäisen.

JH – satunnaisesti käytetty Juha Honkalasta, Lohjan seudulla Jari Hietasesta (kuuluu Jukka Haapalalle)

JK – käytetty yleisesti (Turkuun muuttaneesta) Jari Korhosesta, vaikka kuuluu Juha Karvoselle. Kaikki tarkistukset (retkiseuroilta jne) viittasivat, että JK:ta on itse asiassa käytetty lähinnä Jari Korhosesta (muiden lyhenteiden rinnalla). Matti Tennilä käyttänyt JK:ta myös Jari Korpenfeltistä.

JMe – käytetty Juha Merilästä (oikein JM)

JPi – Hakin alueella käytetty Jouko Pihlaisesta, virallisesti kuuluu Jukka Piispaselle

JR – käytetty satunnaisesti Jouni Riihelästä, usein Jarmo Rihniemestä (kuuluu Jarmo Ruoholle)

JS – käytettiin 1970-luvulla ainakin 4 henkilöstä: Jari Siven, Jukka Siren, Jan Södersved (1980-luvun alkupuolella), Juha Saari; Lisäksi 2000-luvulla Jukka Salokankaastakin satunnaisesti, 1980-luvulla myös Juhani Sirkiästä

JSi – käytetty Jukka Sirenistä (kuuluu Jukka Simulalle, käytetty rinnakkain)

JT – Thomas Oeschin seurassa aina Jari Talvio (kuuluu Juhani Taposelle)

JTa – Thomas Oeschin seurassa aina Jari Talvio (kuuluu Juhani Taposelle)

JTu – käytetty Jouko Turusesta satunnaisesti (ei ole virallinen lyhenne)

JV – 1970-luvulla (yleensä?) Jorma Vickholm eikä Jukka Vapaavuori

JyL – käytetty Jyrki Lindbergistä, ei ole virallinen lyhenne

HK – Lohjan-Karjaan seudulla käytetty lyhenne Hannu Kekkosesta, virallisesti Henri Koskisen nimilyhenne

KH – esiintynyt Kari Haatajasta (norm KHa), etenkin Tomi Muukoksen seurassa, joskus Kai Hällstenista (virallisesti Kari Heliövaaran).

KJä – yksi Tomas Oeschin käyttämistä Kimmo Jääskeläisen lyhenteistä 1980-luvulla (KJä ei ole virallisesti kenenkään käytössä).

KK – käytetty mm. Kaj Karlssonista ja Kari Korhosesta (kuuluu Kimmo Koivistolle)

KMä – Kim Mäkisestä satunnaisesti käytetty lyhenne.

KSi – satunnaisesti käytetty Kari Sirosta (ei virallinen)

LL – käytetty rinnakkain LJL:n kanssa Lasse J Laineesta

MaH – Martin Helinistä käytetty 1982 ja sitä varhemmissa havainnoissa MaH-lyhennettä (kuuluu Marko Hamilolle ja lyhennettä käytetty myös rinnakkain).

MaT – käytetty satunnaisesti Marko Teivosesta (ei ole virallinen lyhenne)

MHe – Martti Heikinheimosta käytetty 1970-luvulla, siirtyi myöhemmin (kokonaan) Martin Helinille.

Mika Nieminen – joissain tapauksissa käytetty lyhennettä "min", on kokonimeltään nykyään Mika Bruun

MJ – lyhennettä on käytetty ainakin Martti Juvosesta

MK – ainakin satunnaisesti tätä lyhennettä on käyttänyt Matti Koivula (kuuluu Mikko Karkialle)

MKo – lyhennettä on joskus 1985 käytetty ainakin Mika Koskisestakin (virallisesti Matti Koivula). MaK – Matti Koivulasta on käytetty joskus, kuuluu Mauri Karoselle. MKo lanseerattiin Koivulalle joskus 1985–1988 välillä, mutta kuten kaikissa muissakin lyhenteissä rinnakkaiskäyttöä esiintyi.

OS – Olli Sallasmaan lyhennettä käytetty Lohjan seudulla myös Olli Sillantaasta (Sillantaka).

PeS – käytetty etenkin Pertti Siitosesta, vasta 1990-luvulla Pekka Seppälästä (virallinen)

PeT – muutamassa havainnossa käytetty 1980-luvulla Pekka Toimisesta, useimmiten Petteri Tolvasesta

PiK – Pirkko Kalenius (1 tapaus)

PK – käytetty Lohjan seudulla Peter Kavoniuksesta (kuuluu Pekka Komille) ja Pekka Koskisesta

PL – käytetty satunnaisesti Pertti Launeksesta, 1970-luvulla Pekka Lempiäisestä (ei ole virallinen lyhenne).

PR – käytetty välillä Pekka Rusasesta (PRu), välillä Pekka Routasuosta (PR)

PRo – ei virallinen lyhenne, välillä käytetty Pekka Routasuosta (PR)

PS – käytetty välillä Paul Segersvärdistä (kuuluu Pekka Siitoselle). Käytetty Uudenmaan linnusto-kirjan hankkeessa myös Pasi Siitosesta 1970-luvulla, nämä muutamit rivit tiliytyivät Pekka Siitoselle 13.1.2014.

PTo – etenkin Pihlajamäen havainnoissa on ollut Pekka Toiminen ja Thomas Oeschin seurassa Petteri Tolvanen. Virallisesti kuuluu Pekka Toppille.

PY – lyhennettä on käytetty Paavo Yliluomasta

RoS – käytetty satunnaisesti Roland Sundströmistä (RS)

StM – Stig Michelssonista käytetty satunnaisesti

TB – Timo (K.) Laine muutti nimensä Timo Böhmeksi, lyhenne TB.

TH – käytetty Tom Heleniuksesta (kuuluu Timo Hietaselle)

TK – Lohjan seudulla käytetty Toni Kukkolasta (kuuluu Timo Koskiselle)

Tko – käytetty satunnaisesti Timo Koskisesta

TL – käytetty Tuomas Lukkarisen sijaan Timo Luodosta 1970-luvulla.

TLu – käytetty satunnaisesti Tuomas Lukkarisesta 1970-luvulla

TM – käytetty sekaisin Tuomas Mannisesta (virallinen) ja Tomi Muukkosesta (norm TMu)
 TS – Lohjan seudulla käytetty Timo Siivosesta (kuuluu Tuomo Salmelalle)
 TTN – käytetty Tapani Tapiosta (virallinen kuitenkin TaT)
 TTo – käytetty pari kertaa Timo Toivosesta

Timo Koskiset pyrittiin erottamaan, vanhempi, noin v. 2005 kuollut Timo Koskiselle merkittiin perään (kuoll.), havainnoijalyhenne oli TK. Toiselle Timo Koskiselle lisättiin useimpiin havaintoihin T–kirjain eli Timo T. Koskinen (havainnoijalyhenne TTK). Timo Leppäsen havainnot olivat käytännössä kaikkia Timo T. Leppäsen havaintoja (Espoo). Timo J. Leppänen alkoi vaikuttaa vasta 2000–luvun aikana ja ei ollut Tringalle ehtinyt havaintoja ilmoittaa. J. Topp muutettu Juhani Topiksi (= Jussi Topp), mikäli havainnot 1970–1980 -luvulta. Hannu Koskisia on ollut eri vuosikymmenillä eri henkilöitä: 1980-luvulla Pirkanmaan koskinen, 1970-luvulla tuntematon Hannu Koskinen.

Luoteis-Uudenmaan lintuharrastajat APLA on käyttänyt omia lyhenteitä, jotka ovat osin päällekkäisiä Tringan muiden harrastajalyhenteiden kanssa. APLA:n lyhenne – Tringan lyhenne (jos on) ja henkilön nimi.

AH – Arto Heino (Ari Heikkilä Tringassa)

HTa – käytetty Hannu Tammelinista (kuuluu Tringassa Hannu Talvitielle)

OV = OVä = Olavi Väisänen

HV = HVä = Heimo Väisänen

JV = JVä = Juha-Matti Valonen

RH = Reijo Haapatalo

AL = Arto Laesvuori

JL = JLn = Jari Landen – 1985 asti

MV = Karkkilassa Mika Valonen (usein JV:n eli Juha Valosen kanssa, vrt. Jorma ja Markku Vickholm Helsingissä)

MK = MKK = Markku Kallela Karkkilassa

HL = HLu = Heikki Luoto

Tämän selvityksen teki ME (tulevien vuosikymmenien salapoliiseille: ME **ON** virallinen lyhenne!).

3) VIETYJEN AINEISTOJEN KUVAUKSET

Tässä osiossa kuvataan hieman tarkemmin eräitä teknisiä ratkaisuja ja tunnuslukuja, mitä aineistoille tehtiin. Tässä on siis paljon lisäyksiä siihen, mitä dokumentin yleisosassa on edellä kuvattu.

Lataustiedostojen tunnukset ja kuvaus

Lataustiedostojen tunnuksissa näkyy ensimmäisenä latausaika (vvvvkkpp-hhmmss) ja sen jälkeen tiedoston nimi lataushetkellä.

Kimpari Birds Projectin lataustiedostojen lataustunnukset:

Tiedosto 20140119-170331_17_A_Kimpari_kaikki.csv ladattu ilman virheitä.

Tiedosto 20140119-172339_17_B_Kimpari_kaikki.csv ladattu ilman virheitä.

Apuksen lataustiedostojen eräajotunnukset:

20140120-113546_15_A_Apus_paaosa_virallinen.csv

20140120-115948_15_B_Apus_paaosa_virallinen.csv

20140120-121912_15_C_Apus_paaosa_virallinen.csv

20140120-123406_15_D_Apus_paaosa_virallinen.csv

20140120-124137_15_E_Apus_paaosa_virallinen.csv

20140120-125227_15_F_Apus_paaosa_virallinen.csv

20140120-130134_15_G_Apus_paaosa_virallinen.csv

20140120-131130_15_H_Apus_paaosa_virallinen.csv

20140120-132131_15_I_Apus_paaosa_virallinen.csv

20140120-140530_15_J_Apus_paaosa_virallinen.csv

20140120-142225_15_K_Apus_paaosa_virallinen.csv

20140120-144149_15_L_Apus_paaosa_virallinen.csv – poistettiin 30.1.2014, koska Jukka Vihannolla kaksoisolento.

Sama erä tilitettiin uudelleen siten, että Jukka Vihannon havainnot menivät yhdistyskäyttäjien tilille.

20140131-115421_15_L_Apus_paaosa_virallinen.csv – em. ladattiin uudelleen

20140120-181118_15_M_Apus_paaosa_virallinen.csv
 20140120-192022_15_N_Apus_paaosa_virallinen.csv
 20140120-194120_15_O_Apus_paaosa_virallinen.csv
 20140120-200100_15_P_Apus_paaosa_virallinen.csv
 20140120-201113_15_Q_Apus_paaosa_virallinen.csv
 20140121-103703_15_R_Apus_paaosa_virallinen.csv
 20140120-205151_15_S_Apus_paaosa_virallinen.csv
 20140120-210427_15_T_Apus_paaosa_virallinen.csv
 20140120-211629_15_U_Apus_paaosa_virallinen.csv
 20140120-213115_15_V_Apus_paaosa_virallinen.csv
 20140120-214117_15_W_Apus_paaosa_virallinen.csv

ART:/RK:n havainnot

20140224-202726_27_A_Art_lajit_Tiiraan.csv
 20140224-211048_27_B_Rk_lajit_Tiiraan.csv

Tringan havainnot (valmiiksi sähköisinä) 1991– 2005

20140112-131111_8_C_Yksiriviset_Paaosa_virallinen.csv
 20140112-180620_8_D_Yksiriviset_Paaosa_virallinen.csv
 20140112-194235_8_E_Yksiriviset_Paaosa_virallinen.csv
 20140112-214017_8_F_Yksiriviset_Paaosa_virallinen.csv
 20140113-080807_8_G_Yksiriviset_Paaosa_virallinen.csv
 20140113-094923_8_H_Yksiriviset_Paaosa_virallinen.csv
 20140113-114058_8_I_Yksiriviset_Paaosa_virallinen.csv
 20140113-130555_8_J1_Yksiriviset_Paaosa_virallinen.csv
 20140113-134957_8_J2_Yksiriviset_Paaosa_virallinen.csv
 20140113-141628_8_J3_Yksiriviset_Paaosa_virallinen.csv
 20140116-183130_12_C_Moniriviset_virallinen.csv
 20140116-192624_12_D_Moniriviset_virallinen.csv
 20140116-200538_12_E_Moniriviset_virallinen.csv
 20140116-204224_12_F_Moniriviset_virallinen.csv
 20140116-212841_12_G_Moniriviset_virallinen.csv
 20140117-100356_12_H_Moniriviset_virallinen.csv
 20140117-103011_12_I_Moniriviset_virallinen.csv

Tringan havainnot 1996-1998 (kateissa olleita, tallennettu papereista, 8200 riviä)

20150331-111002_Loppuera_valmis-A.csv
 20150331-160916_Loppuera_valmis-B.csv
 20150331-165856_Loppuera_valmis-C.csv

Tringan havainnot 1968–1991

20140123-140543_26_C_Paperiset_Paaosa_Virallinen.csv
 20140123-153549_26_D_Paperiset_Paaosa_Virallinen.csv
 20140123-161554_26_E_Paperiset_Paaosa_Virallinen.csv
 20140123-173539_26_G_Paperiset_Paaosa_Virallinen.csv
 20140123-182100_26_F_Paperiset_Paaosa_Virallinen.csv
 20140123-194804_26_H_Paperiset_Paaosa_Virallinen.csv
 20140123-204153_26_I_Paperiset_Paaosa_Virallinen.csv
 20140123-210957_26_J_Paperiset_Paaosa_Virallinen.csv
 20140123-213542_26_K_Paperiset_Paaosa_Virallinen.csv
 20140123-220347_26_L_Paperiset_Paaosa_Virallinen.csv
 20140123-224627_26_M_Paperiset_Paaosa_Virallinen.csv

Hakin alueen havainnot 1991–2005

20150116-194418-8_B1_Hakki_Yksiriviset_js.csv
 20150116-210241-8_B2_Hakki_Yksiriviset_js.csv
 20150116-220542-8_B3_Hakki_Yksiriviset_js.csv

20150117-093930-8_B4_Hakki_Yksiriviset_js.csv
 21050117-110747-8_B5_Hakki_Yksiriviset_js.csv
 21050117-121021-8_B6_Hakki_Yksiriviset_js.csv
 21050117-134250-8_B7_Hakki_Yksiriviset_js.csv
 21050117-141102-8_B8_Hakki_Yksiriviset_js.csv
 21050129-191045-12_B1_Hakki_Moniriviset_js.csv
 21050129-195558-12_B2_Hakki_Moniriviset_js.csv

Hakin alueen havainnot 1968–1991

21050125-214736-26_A1_Hakki_Paperiset_Ilman-Tuplia.csv
 21050125-223011-26_A2_Hakki_Paperiset_Ilman-Tuplia.csv
 21050125-232022-26_A3_Hakki_Paperiset_Ilman-Tuplia.csv

Tässä vielä erittely sivuun nostettujen erien mukaan. Numero viittaa lataustiedoston nimessä esiintyvään erätunnukseen. Jokaisen erän kohdalla on mainittu erän havaintomäärä ja *mitä lopulta tehtiin*.

Viemättä jääneet aineistoerät

1 – yksiriviset tiedot vuodelta 2006, jossa paikannimellä ei ole koordinaattitietoa. 109 riviä. Testi-Tiirassa oli bugi, joka kyllä korjattiin, muttei varmuuden vuoksi alettu siirtää varsinaiseen Tiiraan. Testitiirassa meni läpi 14.12.2013. *Merkittävän osan havainnoijat olivat vieneet jo Tiiraan: ei viety. 109 havaintoa / 109 havaintoriviä.*

2 – 2006 paikkatiedolliset havainnot, ei mene Tiiraan ennen kuin Lohjan kuntarajat on fiksattu, Antti sanoi, että yrittää saada Timon hoitamaan hommaa. *Merkittävän osan havainnoijat olivat vieneet jo Tiiraan: ei viety. 1352 havaintoa / 1352 havaintoriviä*

3 – Havainnot, joissa on epätarkkoja päivämääriä. Muodoltaan muuten Tiiraan menevää. Päätä itse mitä teette. Korjaamalla noihin päivämääräsoluihin saa menemään Tiiraan. *Ei viety: 52 havaintoa / 52 havaintoriviä.*

4 – Yksiriviset havainnot, joissa on epäselvä taksoni. Korjaamalla noihin lajisoluihin saisi menemään Tiiraan. Pääosin Phasp ja Strsp. *Ei viety: 54 havaintoa / 54 havaintoriviä.*

5 – ART:filttterillä yksirivisistä havainnoista pois plokattut tiedot. Korvataan ART:n katsauksissa julkaistuilla tiedoilla. 1239 riviä. Tämän perusteella voisi täydentää ART:n havaintoja lisätietojen osalta (**LÄHETÄ ART:lle**). *Tässä erässä blokattu 1240 havaintoa / 1240 havaintoriviä. Ei ollut hankkeen suunnitelman mukaan tarkoitukseen siirtää Tiiraan*

6 – kaksi ART-filtterin palauttamaa havaintoa, virheellinen taksoninimi acrpal (pitäisi olla accris)

Korjattu ja nämä viety Tiiraan muun aineiston joukossa. Tätä tiedostoa ei säilytetty.

7 - on lataustiedostosta 8 (yksiriviset havainnot 1991-2005) poistetut päivämäärävirheet. Enimmäkseen sellaisia joissa loppu on ennen alkua – en tiennyt kumpi vuosi on oikein. Korjattava manuaalisesti ennen vientiä. *Ei alettu selvittää, ei viety: 34 havaintoa / 34 havaintoriviä.*

9 – Yksirivisissä havainnoissa 1991-2005 väriä kuntia sisältäneet havaintorivit. Alkuperäisissä havainnoissa kryptisesti ilmoitettuja paikkoja. *Ei viety 14 havaintoa / 14 havaintoriviä.*

10 – Monirivisistä havainnoista suodatetut virheet. Vietävä erikseen, kunhan manuaalisesti korjattu. *Ei viety: 7 havaintoa / 15 havaintoriviä.*

11 – Monirivisestä aineistosta pois suodatettu ART/RK aineisto (**LÄHETÄ ART:lle**). *Ei ole tarkoituskaan siirtää Tiiraan. 62 havaintoa / 123 havaintoriviä.*

13 – Apuksen aineistosta pois suodatetut ART-havikset. *Ei ole tarkoituskaan siirtää Tiiraan. 295 havaintoa / 304 havaintoriviä.*

14 – Apuksen aineistossa olleet havaintorivit, jossa oli taksonivirheitä (30 kpl). *Korjattiin ja lisättiin latauserään 15W. Tiedostoa ei säilytetty.*

16 – Apuksen aineistosta suodatetut RK:n havikset: *Ei ole tarkoituskaan siirtää Tiiraan. 24 havaintoa / 24 havaintoriviä.*

18 – Paperisista havainnoista suodatetut RK/ART-havainnot. Näitä ei olekaan tarkoitus siirtää Tiiraan (**LÄHETÄ ART:lle**). *Huomioi, että tässä jotkin lajit saattoivat olla alkuperäisessä ilmoituksessa jotain muuta, mutta käsiala tai tallennusvirhe ovat muuttaneet ne joksikin muuksi. 1610 havaintoa 1713 havaintorivillä.*

19 - paperisista havainnoista suodatetut RK/ART-havainnot, joissa oli taksoni- tai pvm -virhe. Päivämäärävirheet sellaisia, jossa ilmoituksesta puuttui tarkka päivä (esim. joulukuulla, koko kesän tms.) – *Taksonivirheet selvitetty, luhtakerttuset acrpal siirrettiin tavahavaintojen joukkoon. ME naputteli loput havainnot suoraan Tiiraan, A. J. Lind siirsi omistajuuden ME:ltä yhdistyskäyttäjille.*

20 - paperisista havainnoista suodatetut ne RK/ART-havainnot, joille ei ollut annettu koordinaattia (3 kpl). *Yhdistettiin tiedostoon 18 koordinaattien kera. Tiedostoa ei ollut tarpeen säilyttää.*

21 - ART-havainnot, jotka poistettiin identtisinä. Nämä pitäisi kaikki löytyä tiedostosta 18. *Ei toimenpiteitä, eikä lisätty autoreplikaationa viemättömien tilastoon.*

22 - Identtiset, ei viedä Tiiraan, mutta jos noissa Yhteisten havainnoijien perusteella poistettujen suhteen on kysyttävää, voit tarkastaa täältä. *22_Paperiset_Identtiset_poistot Ei toimenpiteitä, eikä lisätty autoreplikaationa viemättömien tilastoon.*

23 - Päivämäärältään virheelliset tai Tiiraan sopimattomat. Yllättävän paljon. Pääosa noita 0.10.1989 tyyppisiä, mutta myös 1.12.1979-31.1.1979 virheitä. *Näitä ei perattu, isohko urakka. 0-tyyppiset pitäisi lisäksi viedä manuaalisesti Tiiraan, sillä csv ei ota näitä. 936 havaintoa / 1078 havaintoriviä.*

24 - Taksoneiltaan Tiiraan käymättömät ja minun korjausmakron tunnistamattomat. Osan ros kiin, osan voinet fiksata. *Ei selvitetty, osa mahdottomia. Ei viety 145 havaintoa / 158 havaintoriviä.*

25 - Havainnot joiden paikkaa ei löytynyt paikkataulusta. Voinet siirtää tämän suoraan Tiiraan tai sitten lisäillä koordinaatteja. *Tässä oli paljon selvitettävissä olevaa matskua. Ei kuitenkaan ajanpuutteen vuoksi selvitetty. Ei viety 486 havaintoa / 560 havaintoriviä.*

28 – Hakin alueen vv. 1991-2005 yksirivisistä havainnoista Testi-latauksissa palautuneet virheet + sellaiset, mitä Jan Södersved pyysi nostamaan syrjään. Lisäksi osa kari Lindblomin havainnoista, joka on vienyt jo omat havainnot Tiiraan. *Ei viety 314 havaintoa / 314 havaintoriviä.*

29 – Hakin alueen vv. 1968-1991 paperilla ilmoitetuista havainnoista Testi-latauksissa palautuneet virheet + Jan Södersvedin pyynnöstä sivuun nostetut havainnot. *Ei viety 67 havaintoa / 91 havaintoriviä.*

Muut sekoilut

Apus_ART_virheet ja Uudemmat_ART_virheet – Tiedostot, johon on poimittu ne ART/RK-havikset, jotka eivät sisälly tiedostoihin 13 ja 16 ja ladattiin sen vuoksi vahingossa Tiiraan. *Tarkoitus on, että yhdistyskäyttäjät poistaisivat ne samantien Tiirasta. ME: hoiti asian välittömästi 2014 alussa.*

Manuaalisesti tallennettiin 11 ARK:n/RK:n julkaisemaa havaintoa, jossa oli epätarkka päivämäärä (tallennettu 2.3.2014). 10.7.1992 vidmac (dominikaanimunkki vai mikä lienee) jäi viemättä.

Nimikaimojen huomioiminen havaintojen tilityksissä

Tringan ja Apuksen aineisto: Ainakin seuraavat nimikaimat saatiin todennäköisesti erotettua: Antti Luukkonen (Espoo), Antti Nieminen, Ari Laine, Paavo Kettunen, Tuomas Manninen, Asko Mäkinen, Jari Mäkinen, Kari Ahola, Kari Saarinen, Matti Nieminen, Kalle Virta, Hannu Salonen, Timo Lahti, Timo Koskinen, Timo Leppänen, Mikko Kataja, Timo Hämäläinen, Hannu Koskinen, Arto Keskinen (Espoo, ei Vaasa), Jukka Haapala (Helsinki, ei Rauma), Eero Haapanen (2 x Helsinki – vain seniorilla oli havaintoja ennen Tiiraa), Pekka Ikonen, Paavo Kettunen, Hanna Koivula, Timo Leppänen, Matti Nieminen, Petri Vainio. Havaintoja ei tilitetty: Antti Turunen, Jorma Salo, Pekka Koskinen, Markku Hyvärinen, Markku Saarinen, Vesa Laitinen, Kari ja Juha Kärkkäinen – havaintoja ei kyetty erottamaan kaimojen kesken. Kaimat, joiden tilityksiin saattoi tulla virheitä: Kimmo Koivulat. Kaimat, joiden havainnot tilitettiin ensin väärin, mutta korjattiin sittemmin: Jukka Vihanto.

Hakin aineisto. Edellä mainituista poiketen Hakin havainnot tilitettiin Jorma Salolle. Lisäksi Hakin aineistossa havaintoja ei tilitetty seuraaville henkilöille (joko Tiiraan on rekisteröitynyt väärä kama tai henkilöllisyyttä ei kyetty varmistamaan):

Anne Lehto	Jukka Saarenpää	Mikko Sipilä
Antti Lehtonen	Jukka Vapaavuori	Olli Salminen
Ari Laine	Jukka Vihanto	Panu Rajamäki
Eero Ketola	Jyrki Lehto	Reijo Hokkanen
Erkki Niemelä	Kai Nieminen	Risto Salo
Hanna Koivula	Kari Hämäläinen	Risto Toivonen
Hannu Salonen	Lauri Arvola	Sari Koski
Heini Hyvärinen	Matti Aaltonen	Seppo Heikkinen
Jari Aho	Matti Lehtonen	Timo Lahti
Juha Jokinen	Matti Pulli	Timo Rantanen
Juha Sainio	Matti Saarinen	Timo Rissanen
Juhana Parkkonen	Mika Mäkelä	Tuija Aaltonen

Vuosien 1991–2005 sähköisesti Tringalla tallessa olleiden havaintojen siirto

Alkuperäisessä datassa (hyvin hajanaisessa muodossa) oli noin 350.000 havaintoriviä. Tästä poistettiin kaksoiskappaleet (21.000 riviä). Lisäksi sivuun nostettiin Apuksen aineisto (22.000 riviä),

julkaisuista poimitut havainnot (67.000 riviä! – olivat siis käytännössä myös tupla-ahavaintoja), lintuasemien aineisto (34.000 riviä), piipparihavainnot (7400), puutteellisesti tallennetut havainnot (10.000, pääosin ilman paikan nimeä, myös havaintovuodettomia jonkin verran), Janne Aallon havainnot (on jo vienyt itse Tiiraan, 78 havaintoa), summahavainnot (2250, esim. pitkän ajomatkan varrelta kerätyt summat tai kauden summat). Lopulta aineistossa ennen rk/art-tarkistettaviksi kuuluvien havaintojen poistoja oli taulukossa 204200 havaintoa.

Tuo 200.000 havaintorivin setti käytiin 10.1.2013 mennessä läpi. Päivämäärissä oli jonkun verran vajaita, nämä on merkitty erikseen. Taksonipuolella ei ollut suuria ongelmia. Ehkäpä joku 100 havaintoa palautui. Eniten oli Phasp. joka tarkoitti kai yleensä merimetsoja. Noin 1700 havaintoa jäi jättesankoon. Näissä on numerottomia tietoja, yhdistelmiä laji+sp, pitkiä litanioita, joita ei ohjelmilla saa sen helpommin kuntoon kuin käsin. Havaintoja, joissa kaikki muu paitsi havainnoijat ovat samat on noin 9000. Merkintä k on useimmiten jätetty avaamatta lataustiedostoiin. Tätä on käytetty merkityksessä "koiras", "kiert" ja "kuollut" siten että se ei aina olisi auennut asiayhteydestä. Merkintä n jätettiin useimmiten avaamatta. Tätä on käytetty merkityksessä "naaras", "nähty", "noin" ja "N" eli väärin kirjattu pohjoinen. Merkitys ei aina olisi auennut yhteydestä. Merkinnästä 0/1 sovittiin, että se menee Tiiraan naaraana ja lisätietoihin siirrettiin "sukupuoli /-merkinnästä".

Havainnoijanimien tunnistuksen teki ME. Ainutkertaisia nimiä ja havainnoijalyhenteitä oli noin 4000. Nämä purettiin noin 50 tunnissa. Kryptisten tapausten selvittämiseksi lähetettiin mm. noin 500 sähköpostiviestiä (eniten meni seuraaville: Jari Päärne, Marti Helin, Mauri Karonen, Jukka Haapala, Pertti Uusivuori, Matti Koivula, Petteri Tolvanen, Kalle Virta, Biti/Markku Ojala). Hakin alueen nimet tarkisti ME:n tarkistuksen jälkeen vielä Jan Södersved. Noin 90 % nimistä ja lyhenteistä saatiin muutettua kokonimiksi. Tuntemattomiksi jääneet ovat yleensä nk. maallikkoja, joiden nimissä on 1–2 havaintoa.

Havaintopaikkataulu käsitti (KPB:n aineiston kanssa) noin 10000 ainutkertaista paikan nimeä tai niiden synonyymia. Kunkin paikannimen kirjoitusasu tarkistettiin, esimerkiksi erilaiset lyhenteet kirjoitettiin auki, kirjoitusvirheet poistettiin. Lisäksi kaikille paikoille pyrittiin antamaan paikkatieto (koordinaatit). Paikkatieto annettiin 4776 paikalle ja nämä kattoivat lisäksi 3800 paikkaa, jotka olivat käytännössä paikannettujen paikannimien erilaisia kirjoitusasuja. Esimerkiksi Helsingin Lammassaaren pitkospuista oli käytetty 36 erilaista kirjoitusasua, mutta niille annettiin vain yksi koordinaatti. Loput noin 1500 paikkaa jäivät vaille paikkatietoa, koska olivat joko tuntemattomia, samannimisiä vaihtoehtoja oli useampi tai ne käsittivät mielekkään koordinaatin antamiseksi liian laajoja alueita (kokonainen kunta, pitkä katu tai tie jne). Lisäksi kullekin paikkatiedolle annettiin koordinaatin tarkkuus, eli metrimäärä, jonka sisälle havaintopaikka suurella todennäköisyydellä jää. Paikkatiedon antamisen työjako kunnittain seuraava (osin päällekkäisyyksiä):

Christer Kalenius: Karjaa–Pohja (100)

Jan Södersved: Karjalohja (225), Lohja (noin 1100), Nummi–Pusula (250), Sammatti (63), Siuntio (noin 550).

Juhani Ahola: osia Lohjasta, Kirkkonummesta, Siuntioista ja Viidistä (noin 500 paikkaa)

Margus Ellermaa: Helsingin Viikin alue (1350), Karjaa–Pohja (420), Karkkila (185), Kauniainen (15), Pornainen (43), Sipoo (200), Vihti (355) ja paloja muista kunnista sekä kaikkien tietojen tarkistukset.

Markku Ojala: Viikin alue (50)

Mikael Wickman: Hanko (685), Tammisaari (335), Tenhola (60)

Taavi Sulander: Inkoo (285)

Tarmo Lehtilä: Espoo (870), Kirkkonummi (noin 800)

Timo Pettay: Helsinki, Vantaa, Sipoo (yhteensä noin 1500 läpi käytyä paikkaa)

Paikkatiedon antamisessa konsulttoitiin ajoittain muita asiantuntijoita, mm. Matti Koivulaa, Pertti Uusivuorta ja Teemu Selännettä.

Huom. Vv. 1991–2005 kateissa olleita havaintoja etsimistä varten Thomas Oeshin (kuoll.) disketit ja tutkittiin ne. Disketeillä olleet havainnot sijoittuvat välille 1990–1999 syksy. Aikavälin lisäksi vaikuttaisi olevan dataa keväältä 2001. Ei dataa: –1990: syksy(s) ja talvi(t), –1996: t, –1998: kevät(k), kesä(p) ja s. Syksyiltä 1999 on eri tiedostot APLAsta ja Hakista. Todettiin, että disketeillä ei ollut sellaista dataa, mikä olisi muuten puuttunut Tringan hallussa olleista havainnoista.

Disketeiltä puuttuivat juuri ne kaudet, mitkä puuttuivat muutenkin. Sisältö

–28 havaintodiskettiä	–36 ilm tyhjää diskettiä	–6 ohjelmisto–cd:tä
–4 diskettiä VKL–dataa	–1 vaurioitunut	
–1 merimetsodisketti	–42 ohjelmistodiskettiä	

Apuksen aineisto

Apuksen havaintoaineiston alustavan siistimisen ja yhtenäistämisen teki A. Ahtiainen. Apuksen havainnoijanimien selvittämiseen pohjataulukon teki Tuomo Pihlaja. Itse selvitystyön teki Ari Ahtiainen. Paikkatietotaulukon pohjan teki ME. Nimiasutarkistuksen ja paikkatiedon antamisen teki Ari Ahtiainen (Hyvinkää) ja Petri Sola (Mäntsälä). A. Ahtiainen tiedotti Apus–verkossa hankkeen edistymisestä 22.3.2013.

Papereilla ilmoitetut ja niistä taltioidut havainnot vv. 1968–2005

Tallennustavasta: jos ilmoituksessa ei ollut lisätietoa linnun käyttäytymisestä, talvihavainnoissa linnun tilaa koskevaksi lisätiedoksi tulkittiin yleensä p. Usein linnun käyttäytymistä ei arvailtu ja Tiiraan meni vain lukumäärä. Ilmoitusten ää, useita, muutamia jne. lukumääräksi tulkittiin yleensä 2 ja lisätietoon lisättiin alkuperäisen ilmoituksen määre. Jos linnun yksilömäärä ei ollut ilmoitettu, mutta käyttäytyminen/tila kylläkin, lukumääräksi laitettiin 1.

Tiiran hyväksymättömät merkinnät anser yht, gavia yht jne tallennettiin gavisa sp, anser sp:nä jne, vaikka kyseessä ei ole aivan sama asia. Alkuperäinen merkintä siirrettiin näissäkin tapauksissa havainnon lisätietoon. Aikanaan havaintoilmoituksissa naaraat ja naaraspukuiset merkittiin samalla tavalla. Tiiraan siirrossa osa sellaisista tapauksista, jossa naaras tarkoitti selvästi naaraspukuista, lisätieto muutettiin oikeaan muotoon, mutta varsin usein ei (riippui tallentajista, oletettavasti alle puolet muunsivat).

Epätarkka havaintopaikka Porkkala muutettiin varsin usein Pampskataniksi, sillä tarkistuksien yhteydessä havainnot paljastuivat järjestään siellä tehdyksi. Talven 80/81 ja 81/82 havikset oli osin sotkettu samaan nippuun ja havaintoilmoituksissa ei lukenut useinkaan vuotta – näitä jäi tallentamatta.

Tringan varastosta löytyi siis havaintokansioita ennen Tringan perustamista (1968–1973). Kyseessä olivat Suomen lintutieteellisen yhdistysten liiton (nuorisajaoston?) kansioista. Siihen olivat havaintoja ilmoittaneet käytännössä samat henkilöt, jotka jatkoivat havaintojen ilmoittamista Tringalle sen perustamisen (v. 1974) jälkeenkin. Nämä havainnot otettiin tähän erään mukaan.

RK/ART:n hyväksymien Tringan toimialueen havaintojen siirto Tiiraan

Tringa aloitti v. 2012 hankkeen siirtääkseen kaikki vanhat havaintonsa tietokantaan. Alustaksi valittiin Tiira. Tringalle, Hakille ja Apukselle vuoden 2006 alkuun asti ilmoitettujen lintuhavaintojen (450.000 havaintoa) joukosta ennen niiden massasiirtoa Tiiraan poistettiin RK:n ja ART:n tarkistuksen piiriin kunakin vuonna kuuluneet havainnot (listaus RK/ART-lajeista ja ajankohdista saatiin Petteri Lehikoiselta, ART:n pj:ltä). Suodatus koski vv.1974–2005 havaintoja, sillä RK/ART eivät toimineet ennen vuotta 1974. Pois suodatusta ei tehty myöskään fenologisesti poikkeaville havainnoille. Pois suodatetut harvinaisuushavainnot korvattiin RK:n ja ART:n julkaisemilla havainnoilla, ja niiden lataus tehtiin 24.2.2014. Tässä korvaavassa havaintoerässä oli mukana toki myös havaintoja ennen vuotta 1974, sillä RK/ART on käsitellyt jonkin verran myös historiallisia havaintoja ja julkaissut ne.

ART:n ja RK:n julkaisemiin havaintoihin perustuvan latausaineiston kuvausta:

- tiedosto 20140224-202726_27_A_Art_lajit_Tiiraan.csv = 1503 havaintoa / 1530 havaintoriviä (ART:n hyväksymät havainnot Tringan toimialueelta 1974–2005). Kaikissa havainnoissa on ART:n hyväksymä -leima (A.J.Lind leimasi tietokannassa suoraan). Edellä mainittu tiedostotunnus voi olla joskus tarpeen tietää, jos jostakin syystä pitäisi aineisto vetää Tiirasta pois.
- tiedosto 20140224-211048_27_B_Rk_lajit_Tiiraan.csv = 1886 havaintoa / 1945 havaintoriviä (RK:n hyväksymät havainnot Tringan toimialueelta 1974–2005). Kaikissa RK:n hyväksymä -leima (A.J.Lind leimasi tietokannassa suoraan).
- Kaikissa massana siirretyissä havainnoissa näkyy Tiirassa csv-leima, kun klikkaa yksittäisen havainnon auki. Poikkeuksen tekee ne 11 havaintoa, jotka tallennettiin manuaalisesti (ME 2.3.2014). Nämä manuaalisesti tallennetut olivat havaintoja, joissa on epätarkka päivämäärä (esim. 0.2.1979). A. J. Lind siirtää muokkausoikeuden näissä havainnoissa ME:ltä manuaalisesti yhdistyskäyttäjille.
- Em. RK/ART:n aineistossa vain 45 havaintoa jäi ilman havaintopaikan koordinaattia ja sen tarkkuusmäärettä.
- Minkään havainnon muokkausoikeutta ei tilitetty havainnoijille, vaan muokkausoikeus on yhdistyskäyttäjillä. Eli havainnoijat eivät voi havaintoja poistaa, muttei myöskään tarkentaa paikkoja. Tiiraan rekisteröityneet havainnoijat kyllä näkevät nämä havainnot omissa havainnoissa, mutta muokkausoikeutta siis ei ole.
- RK/ART:n julkaisemat havainnot käytiin läpi jäljempänä olevan julkaisuluettelon mukaan, josta kaikki hyväksyttynä julkaistut havainnot tallennettiin massavientiin sopivaan muotoon.
- Jokaisessa tässä hankkeessa tallennetussa havainnossa on lisätietokentässä julkaisun kokoviite!
- Koska Suomen rariteettikomitean ja alueharvinaisuustoimikunnan julkaisut käsittivät paljon päällekkäisiä havaintoja, viitattavana lähteenä käytettiin yleensä RK:n julkaisua. ART:n katsauksesta poimittiin kyseiseen havaintoon täydentävää tietoa, jos siinä oli jotain lisäarvoa.
- RK/ART:aineistossa oli vidmac-taksoni (dominikaanileski?), jota Tiira ei hyväksy – tämä on siis Tiiraan tallentamatta jäänyt, mutta julkaistu havainto väliltä 1974–2005.
- Lajit, jotka eivät olleet varsinaisesti tarkistettavia (mutta jostakin syystä julkaistiin katsauksessa, esim. rengastetut inot), jätettiin tallentamatta, koska näiden julkaisukattavuudessa oli vuosien välistä vaihtelua. Ne pitää viedä Tiiraan tarvittaessa erikseen, esim. yhteistyössä rengastustoimiston kanssa.

- Huomatkaa, että ART:lle v. 2013 alussa toimittamani tiedosto katsauksista tallennetuista julkaistuista havainnoista julkaisi vielä varsin paljon virheitä, eikä sovellu ainakaan toimikunnan viralliseksi lähteeksi. Tästä lähtien ajantasaisin tieto vv. 1974–2005 on Tiirassa. Toimitan ART:lle myös lataustiedostot.
- ART-katsauksissa saatetaan viitata joihinkin vanhoihin harvinaisuushavaintoihin virallisena totuutena, mutta kyseisiä havaintoja ei ole kuitenkaan tarkistettu eikä julkaistu RK/ART-katsauksissa. Kyseisiä havaintoja ei siirretty tässä havaintojen siirrossa komiteoiden hyväksyminä havaintoina. (esim. v. 1993 katsauksessa todetaan, että edelliset viitatiaiset on Uudellamaalla havaittu v. 1950, muttei näitä ole kuitenkaan koskaan tarkistettu – ennen v. 1974 tehdyt havainnot ovat kuitenkin saattaneet siirtyä Tiiraan ilman leimoja havaintoarkiston siirron yhteydessä).
- Havainnot samasta linnusta on yleensä tallennettuna eri havaintona, jos katsauksissa on useampi ilmoitus samasta linnusta ja samalla joku tieto on poikennut eri ilmoituksissa kuten yksilömäärä tai havainnoijanimet (huomaa, että näistä on koonnit tekemättä). ART ja RK-toimikunnat ovat tosin usein ikävästi yhdistäneet samasta linnusta tehtyjä ilmoituksia yhdeksi, jolloin tiedot ovat epätarkentuneet useasti (ketkä ovat olleet havainnoijia eri päivinä, montako yksilöä oli minäkin päivänä jne). Nämä tiedot ovat ehkä jäljitettävissä vielä jälkikäteen ART- ja RK-paperiarkistoista.
- Valtaosa havainnoista on julkaistu ilman lisätietoja linnun käyttäytymisestä. Tämä tarkoittaa sitä, että tietoja on aika vaikeaa analysoida tarkemmin tai saada jatkossa spesifisti haettua, kunhan Tiiraan tehdään hakutoimintoja lisää. Jälkikäteen niitä lisätietoa on sinne mahdollista toki läpsiä.
- Jos RK/ART ilmoituksen tekijä on ollut eri kuin kukaan havainnoija, hänet on siirretty lisätietoihin, koska kaikkien ART/RK:n hyväksymien havaintojen ilmoittajaksi Tiirassa tulee olemaan ART, jotta muokkausoikeus hyväksytyihin ja julkaistuihin havaintoihin olisi yhdistyskäyttäjillä. Tosin aina ei ehkä ole ilmoituksen todellista tekijää julkaistukaan.
- Katsauksissa korjaukset ovat olleet yleensä niiden loppuosissa, muttei aina. Jos korjauksia vanhoihin havaintoihin on ollut tekstin seassa, niitä kaikkia ei ole ehkä huomattu tallennustyössä. Puhutaan yksittäistapauksista jos yhdestäkään.

ART:n duunilista harvinaisuushavaintojen siirron jälkeen, näistä kannata tehdä pöytäkirjatut päätökset, tehdäänkö, koska tehdään ja ketkä tekevät. Mielestäni joistakin näistä tulisi yksilöidyt päätökset lähettää tiedoksi myös hallitukselle ja muutamalle asianosaisille toimikunnille, naapuriyhdistyksiin ja RK:lle.

- 1) Ovatko rannikkokuntien sisämaahavainnot Tiirassa ART:n hyväksymiä (havaintohankkeessa filterit blokkasivat pois vain sisämaakunnat, muttei rannikkokuntien sisävesistöjä). Eli tarkista Tiirasta ALCOR, CEPGRY, CALMAR, STEALB, STESAN, TADTAD, URJAAL – havainnot on haettava rajaamalla kartasta muut kuin merta käsittävät alueet.
- 2) Massasiirrosta pois suodatettujen harvinaisuushavaintojen joukossa on varmasti useita havaintoja, joista ei ole koskaan tehty lappua. ME toimittaa listauksen näistä havainnoista ART:lle, joka voi niitä käydä läpi ja tarvittaessa kysyä kuvauksia havainnoijilta. Kyseisessä listassa ei ole valitettavasti valmiina merkintää, onko kyseinen havis hyväksytty vai ei.
- 3) Ennen vuotta 1974 tehdyt harvinaisuushavainnot menivät Tiiraan, koska filterisuodatus tehtiin havainnoille v. 1974 alkaen kun komiteat aloittivat työnsä. RK/ART voisi kysyä tätä vanhemmista harvinaisuushavainnoista laput hengissä olevilta havainnoijilta ja poistaa

tarvittaessa muut havainnot suoraan Tiirasta. Näitä übervanhoja havaintoja joutuu siis seulomaan Tiirasta suoraan esim. aluemielenkiintoisuushaulla.

- 4) Lajit, jotka eivät ole olleet varsinaisesti RK:n/ART:n tarkistettavia, mutta jostakin syystä on julkaistu joskus katsauksissa (esim. rengastetut inot): jos ART haluaa ne havainnot Tiiraan, sen on huolehdittava asiasta itse. Osa sellaisista havainnoista voi olla jo Tiirassa havainnoijien itse tallentamana ja kattavan tietokannan tekeminen voi olla työlästä.
- 5) Virallisesti hyväksytyjen samaa yksilöä koskevien havaintojen koonteja ei ole tehty – ne kaiketi pitäisi tehdä, mutta niiden tunnistaminen on Tiirassa aikaa vievää.
- 6) Tiirassa oli jo pohjalla satunnaisesti ilmoitettuja ja ART/RK–leimalla hyväksytyjä havaintoja, myös vuosia 1974–2005 koskien. ART:n vaihtoehdot ovat:
  - a. poistaa nämä saman tien Tiirasta kokonaan – päivän–parin homma. Havainnot saa erotettua lähiaikoina toisistaan ilmoitusaika–hakutermin perusteella ja lisäksi suunta antava, muttei vedenpitävä ero on siis kokoviite virallisissa ART/RK – havainnoissa 1974–2005. Lisäksi viralliset havainnoissa on mukana csv-leima, kun klikkaa haviksen auki. Tässä toimintatavassa menetettäisiin jonkin verran havainnoijanimiä. Huomaa, että Tiiraa henkilökohtaisena haviksena pitävät näkevät nämä havainnot edelleen, vaikka yhdistyskäyttäjä on "poistanut" ne.
  - b. tehdä koontihavainnot – EN SUOSITTELE kohtalaisen työläs vaihtoehto, viikkojen homma. Etu on se, että kaikki havainnoijanimet ja lisätiedot säilyisivät näkyvissä. Toisaalta koontihavaintoja tehtäessä vahingossa voi hävitä tietoja tai toisaalta yksilömäärät tuplaantua jne. Huomaa, että koonnin tekemisen yhteydessä muokkausoikeus siirtyy helposti havainnoijalle itselleen, mikä ei ole RK/ART-havintojen tapauksissa tarkoitus (ulkopuoliset tahot pääsevät näin muokkaamaan ART-arkistoa)

Kumpaan vaihtoehtoon tahansa ART päätty, asiasta on sovittava myös Hakin ja Apuksen kanssa. Lisäksi menettelytavasta on tiedotettavaa muita asianosaisia ja jäsenistöä.

- 7) Koska ladatuissa harvinaisuushavainnoissa ei ole muokkausoikeutta alkuepäisillä havainnoijilla, ART:n tulee tiedottaa, että virheistä havainnoissa ja havaintojen tarkennuksista ilmoitettaisiin toimikunnan sihteerille, joka sitten muokkaa kyseistä havaintoa suoraan Tiirassa. Isommista virheistä pitänee julkaista myös tiedonanto katsauksissa.
- 8) Miten ART/RK:n tarkistettaviksi tarkoitetut havainnot alkaen vuodesta 2006 käsitellään: siitä tarvittaisi ART:lta tiedotusta: tallentaako se havainnot itse katsaus kerralla ja tekee koonnit/poistot päälle vai onko joku muu ratkaisu meneillään/tulossa? Huomaa, että nykyisessä Tiirassa havaintojen muokkausoikeuden saa yhdistyskäyttäjät vain massalatauksen avulla, Tiirassa manuaalisesti tallentamalla muokkausoikeus menee tallentajalle.

Kuriositeettina mainittakoon, että Tringan–Hakin–Apuksen ison havaintoarkiston, 450.000 haviksen joukossa lipsahti etukäteissuodatukselta huolimatta läpi noin 300 harvinaisuushavaintoa Tiiraan. ME poisti ne manuaalisesti Tiirasta jälkikäteen – tämä merkintä on tässä siltä varalta, jos joku ihmettelee, miksi niitä on poistettu.

ART/RK:n havaintojen lähteet

Huomaa, että vaikka arkiston siirto koski vv. 2005 asti koskevia havaintoja, RK/ART-kastaukset on käyty tallennusmielessä läpi v. 2010 asti (julkaistu siis vasta v. 2011/RK ja 2012/ART), koska aina niissä on joitakin vanhojakin havaintoja mukana. Kokoviitteen jälkeen on mainittu henkilö, joka kyseisen katsauksen havainnot alunperin tallensi Exceliin, josta lataustiedostoja alettiin muokata.

ART:n kastaukset

- Huhta-Koivisto, M. & Mikkola, K. 1977: Rariteettikomitean hyväksymät havainnot Länsi-Uudeltamaalta ennen vuotta 1976. – *Tringa* 4(3):42–46.
- Mikkola, K. 1977: Rariteettikomitean hyväksymät harvinaisuus havainnot Länsi-Uudeltamaalta vuodelta 1976 (tilanne 1.11.1977). – *Tringa* 4(5):103–105.
- Pakkala, H. 1979: Rariteettikomitean hyväksymät harvinaisuushavainnot Länsi-Uudeltamaalta vuonna 1977. – *Tringa* 6(1):17–19.
- Karvonen, J. 1979: Harvinaisuushavainnot –78. – *Tringa* 6(4):126–135.
- Karvonen, J. 1980: Harvinaisuushavainnot 1979. – *Tringa* 7(4):124–131.
- Lausamo, J. & Mikkola, K. 1981: RK:n ja ART:n hyväksymät havainnot 1980. – *Tringa* 8(4):130–132.
- Lausamo, J. & Mikkola, K. 1982: RK:n ja ART:n hyväksymät ja harvinaisuudet 1981. – *Tringa* 9(4):127–130.
- Lehti, M. & Mikkola, K. 1983: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 1982. – *Tringa* 10(4):124–131.
- Hietanen, T. & Mikkola, K. 1984: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 1983. – *Tringa* 11(4):142–145.
- Hietanen, T. & Hario, M. 1985: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 1984. – *Tringa* 12(4):142–144.
- Komi, P. 1986: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet (1985). – *Tringa* 13(4):120–123.
- Cairenius, S. 1987: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet (1986). – *Tringa* 14(4):140–142.
- Komi, P. 1988: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet (1987). – *Tringa* 15(4):170–174.
- Cairenius, S. 1989: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 1988. – *Tringa* 16(4):118–123.
- Cairenius, S. 1990: Lintuharvinaisuudet 1989. – *Tringa* 17(4):126–131.
- Cairenius, S. 1992: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 1990. – *Tringa* 19(2): 52–60.
- Ojala, M. 1993: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 1991. – *Tringa* 20(2):102–107.
- Ojala, M. & Luoto, H. 1994: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 1992. – *Tringa* 21(1):7–12.
- Helin, M., Luoto, H., Ojala, M., Rokala, A. & Soilevaara, K. 1995: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuushavainnot 1993. – *Tringa* 22(1):7–14.
- Rokala, A., Ojala, B., Ojala, M. & Luoto, H. 1996: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 1994. – *Tringa* 23(1):56–62.
- Luoto, H. & Ojala, B. 1997: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 1995. – *Tringa* 24(1):22–26.
- Ojala, M., Ojala, B. & Soilevaara, K. 1998: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 1996. – *Tringa* 25(1):45–48.
- Luoto, H. & Ojala, B. 1998: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 1997. – *Tringa* 25(4):246–250.
- Lehikoinen, A. 1999: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 1998. – *Tringa* 26(4):236–241.
- Lehikoinen, A. & Soilevaara, K. 2000: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 1999. – *Tringa* 27(4):242–247.
- Lehikoinen, A. 2001: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 2000. – *Tringa* 28(4):240–245.
- Lehikoinen, A. 2003: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 2001. – *Tringa* 30(1):10–14.
- Lehikoinen, A. 2003: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 2002. – *Tringa* 30(4):198–205.
- Lehikoinen, A. 2005: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 2003. – *Tringa* 32(1):32–39. 2003
- Lehikoinen, A. 2006: RK:n ja ART:n hyväksymät harvinaisuudet 2004. – *Tringa* 33(2):96–101.
- Pirinen, P. 2006: Harvinaisuuskatsaus 2005. – *Tringa* 33(4):233–242.
- Pirinen, P. 2009: Tringan harvinaisuuskatsaus 2007. – *Tringa* 36(1):32–45.
- Pirinen, P. 2007: Tringan harvinaisuuskatsaus 2006. – *Tringa* 34(4):237–249.
- Pirinen, P. (toim.) 2010: Tringan harvinaisuuskatsaus 2008. – *Tringa* 37(1):30–43.
- Pirinen, P., Lehikoinen, P. & Uppstu, A. (toim.) 2011: Tringan harvinaisuuskatsaus 2009. – *Tringa* 38(3):267–277.
- Hytönen, P. & Lehikoinen, P. (toim.) 2012: Tringan harvinaisuuskatsaus 2010. – *Tringa* 39(3):86–95.

SUOMEN RK

- Mikkola, K. 1979: RK:n hyväksymät harvinaisuushavainnot vuoteen 1975 asti. – *Lintumies* 14(3):124–136.
- Mikkola, K. 1978: RK:n hyväksymät vuoden 1976 harvinaisuushavainnot. – *Lintumies* 13(2):58–67.
- Mikkola, K. 1978: RK:n hyväksymät vuoden 1977 harvinaisuushavainnot. – *Lintumies* 13(4):133–140.
- Mikkola, K. 1979: RK:n hyväksymät vuoden 1978 harvinaisuushavainnot. – *Lintumies* 14(4):153–160.
- Mikkola, K. 1980: RK:n hyväksymät vuoden 1979 harvinaisuushavainnot. – *Lintumies* 15(4):163–173.
- Mikkola, K. 1981: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1980 harvinaisuushavainnot. – *Lintumies* 16(4):159–167.
- Mikkola, K. 1982: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1981 harvinaisuushavainnot. – *Lintumies* 17(4):161–174.
- Mikkola, K. 1983: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1982 harvinaisuushavainnot. – *Lintumies* 18(4):146–158.
- Mikkola, K. 1984: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1983 harvinaisuushavainnot. – *Lintumies* 19(4):154–167.
- Hario, M. & Numminen, T. 1985: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1984 harvinaisuushavainnot. – *Lintumies* 20(6):280–294.
- Hario, M. & Numminen, T. 1986: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1985 harvinaisuushavainnot. – *Lintumies* 21(6):268–282.
- Hario, M., Numminen, T. & Yrjölä, R. 1987: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1986 harvinaisuushavainnot. – *Lintumies* 22(5):195–206.
- Hario, M., Numminen, T. & Palmgren, J. 1988: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1987 harvinaisuushavainnot. – *Lintumies* 23(5):186–201.
- Hario, M., Numminen, T. & Palmgren, J. 1989: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1988 harvinaisuushavainnot. – *Lintumies* 24(6):238–256.
- Jännes, H., Numminen, T., Nikander, P.J. & Palmgren, J. 1990: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1989 harvinaisuushavainnot. – *Lintumies* 25(6):254–271.
- Jännes, H., Nikander, P.J. & Numminen, T. 1991: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1990 harvinaisuushavainnot. – *Lintumies* 26(6):241–262.
- Jännes, H., Nikander, P.J. & Numminen, T. 1992: Vuoden 1991 harvinaisuushavainnot. – *Lintumies* 27(6):253–274.
- Jännes, H. & Nikander, P.J. 1993: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1992 harvinaisuushavainnot. – *Linnut* 28(6):9–19.
- Nikander, P.J., Lindroos, T. & Numminen, T. 1994: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1993 harvinaisuushavainnot. – *Linnut* 29(6):9–19.
- Nikander, P.J. & Lindroos, T. 1995: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1994 harvinaisuushavainnot. – *Linnut* 30(6):9–18.
- Nikander, P.J., Lindroos, T. & Numminen, T. 1996: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1995 harvinaisuushavainnot. – *Linnut* 31(6):5–11.
- Lindroos, T. 1997: Rariteettikomitean hyväksymät havainnot vuodelta 1996. – *Linnut* 32(6):18–30.
- Lindroos, T. 1998: Rariteettikomitean hyväksymät havainnot vuodelta 1997. – *Linnut* 33(6):8–27.
- Lindroos, T. & Luoto, H. 1999: Vuoden 1998 hyväksytyt harvinaisuushavainnot. – *Linnut* 34(4):26–39.
- Lindroos, T. & Luoto, H. 2000: Vuoden 1999 hyväksytyt harvinaisuushavainnot. – *Linnut* 35(4):19–31.
- Luoto, H., Lindholm, A., Lindroos, T. & Rauste, V. 2001: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2000 harvinaisuushavainnot. – *Linnut–vuosikirja 2000*:117–130.
- Luoto, H., Aalto, T., Lindholm, A., Numminen, T. & Rauste, V. 2002: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2001 harvinaisuushavainnot. – *Linnut–vuosikirja 2001*:49–62.
- Luoto, H., Aalto, T., Lindholm, A. & Rauste, V. 2003: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2002 harvinaisuushavainnot. – *Linnut–vuosikirja 2002*:63–80.
- Luoto, H., Aalto, T., Lindholm, A., Nikander, P. J., Normaja, J., Soilevaara, K. & Rauste, V. 2004: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2003 harvinaisuushavainnot. – *Linnut–vuosikirja 2003*:33–48.
- Luoto, H., Aalto, T., Lindholm, A., Normaja, J. & Rauste, V. 2005: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2004 harvinaisuushavainnot. – *Linnut–vuosikirja 2004*:73–86.
- Lindholm, A., Aalto, T., Normaja, J. & Rauste, V. 2006: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2005 harvinaisuushavainnot. – *Linnut–vuosikirja 2005*:53–62.
- Lindholm, A., Aalto, T., Normaja, J., Rauste, V. & Velmala, W. 2008: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2007 harvinaisuushavainnot. – *Linnut–vuosikirja 2007*:126–139.

4) HANKKEESTA ANNETTU PALAUTE JA SIIHEN PERUSTUVAT TOIMENPITEET

Margus E tiedotti hankkeessa kolme kertaa aineistojen lataamisesta Tiiraan ja pyysi Tiiran käyttäjiä ilmoittamaan löydettyistä virheistä jne. Palautetta tuli varsin vähän ja palautteen perusteella vaikuttaa melko ilmeiseltä, että havaintojen konverotinnissa aineiston laatu ei huonontunut eli aineistoon ei lisätty systemaattisia virheitä tms. Tässä kooste pääosasta palautetta ja miten hankkeen koordinaattori on reagoinut palautteeseen, vain 3.2.2015 mennessä tullut palaute tässä (tämän dokumentin valmistuspäivä):

- Alekski Lehikoinen: Kävin pikaisesti omat 1990-luvun havikset läpi ja pari ans/bra muuttoa oli mennyt lyhytnokiksi, mutta korjasin ne. Muiden haviksista en löytänyt vastaavia ongelmia. Jotain duplikaatteja siellä oli, joten täytyy yhdistellä paremmalla ajalla. ME:n tarkistus/vastaus: Pikaisella tsekkauksella: onneksi molemmat ANSBRA-virheet olivat sun omia tallennuskämmejä, (muussa aineistossa ei vastaavia vaikuttanut olevan).
- Ilkka Sammalkorpi: 25.4.2003 Suopöllö Vanjärvellä ei ole minun havaintoni. ME-vastaus: Alkuperäisessä tiedostossa oli I. Sammalkorpi, mutta se virhe on varmaan tullut jo silloin aikanaan aluevastaavan toimesta tai vastaavassa tilanteessa. Tarkistin, että tuolla paikalla on tuona päivänä retkeillyt Tero Laiho, jolle havainto varmaan kuuluu. Eli voit deletoida sen haviksen Tiirasta.
- Ari Ahtiainen: Antti Mikalan nimiin on mennyt Aarno Murtamon 1950 luvun 4 hyvinkään havista: Aegcau 2.4.1956 Hyvinkää Sveitsi 1 Meralb 5.5.1956 Hyvinkää Kytäjäjärvi 4 p Antti Mikala Lussve 10.5.1956 Hyvinkää Kytäjä, Saha 1 k Antti Mikala ME: lähettänyt meiliä Mikalalle (12.1.2015), joka poisti havikset 13.1.2015.
- Arto Keskinen (Espoo): Turruf 20.1.1993 Helsinki Vantaanjoki. Pitäis olla Turatr. En pääse muokkaamaan havista, joten saisitko korjattua lajinimen tai antaisitko muokkaus oikeuden, niin käyn itse korjaamassa sen. ME: Piilotin kyseisen haviksen kokonaan Tiirassa (ehkä se oli tiliytynyt väärälle Arto Keskiselle, Vaasassakin on yksi). En käsitä, miten se sinne oli joutunut. No anyway, havainto oli Tiirassa kyllä virallisesti ja oikeinkin (kirjaudu tiiraan ja klikkaa sen jälkeen alla olevaa linkkiä): <http://www.tiira.fi/selain/naytahavis.php?id=11112159>
- Petro Pynnönen: oon poistanut haviksia, joita näkyy tuuplana (n15 kpl) ja haviksia joita en ole tehnyt. En tiedä onko joku muu niitä tehnyt, mutta esim 14.2.92 olin muka nähnyt Karnon ja Pekka Hännisen kanssa jouhisorsakoiraan Kaivarissa. Retkeilin herrojen kanssa noina vuosina Hangossa, en Helsingissä. Tuona päivänä olin havikseni mukaan Kuopiossa. 12.2.92 Hangon retki näyttää mielenkiintoiselta. Siellä on haviksia paikoista joissa emme käyneet. Kuten Vedagrundet, jossa olemme Tiiran mukaan havainneet nuoren pikkujoutsenen, 10 kyhmyjoutsenta, 12 pilkkasiipeä. Samoin Svanvikin 10 vanhaa Cygnus sp:ta ovat outoja, koska emme kai paikalla käyneet. 20.11.93 14 ylilentävää taviokuurnaa Helsingin Kyläsaarella on mun nimissä, vaikka olin tuona päivänä Haliaksella. Poistin tylysti. ME: Kiitos. Jouhisorsahavainnossa luki alunperin phä, KoM ja PPy – virheen on tehnyt näemmä jo alunperin aluevastaava, oletettavasti Excelin automaattinen täydennys on ottanut teidän Hango-retken nimilyhennejonon joltain aikaiemmalla riviltä. Poista tämä havainto Tiirasta, lataa sen uudelleen ilman nimeäsi. Mainitsemasi 12.2.1992 havikset - tämäkin lienee alkuperäisen aluevastaavan moka ehkä, samana päivänä on Hangossa retkeillyt porukka SD,CC,RS,min. Mielestäni voit poistaa ne havikset, josta olet varma, että ette käyneet. 20.11.1993 Pinicolat alkuperäisessä tiedostossa: vastaava havainto a14 Kyläsaarella on myös Jyrkille kirjattuna! Ei haittaa, vaikka poistat oman havaintosi kokonaan. Äsh, piti siis isolokista kirjoittaa seuraavaa: 26.2.1992 olette havainneet isolokkeja, yksi paikka on ollut Helsinki Itäsatama, vaikka pitäisi olla varmaan Hango Itäsatama. Sen paikan voisit korjata itse, sulla on muokkaus oikeus havikseen. Tuntuu, että siinä v. 1992 aineistossa on paljon häikkää, ehkä juuri aluevastaavan huolimattoman aineistojen käsittelyn vuoksi. Petro: tuo 26.2.92 isolokkihavis on ihan oikein Tiirassa (Hango Länsi-, eli Kalasatama), mut jonkun Helsinki Itäsatama - haviksen mä taisin jo poistaa, en muista lajiakaan enää. Aika paljon oli tuplia Tiirassa, jopa triploja ja quadroja! Etenkin 21.4.99 Porkkalan stajilta.
- Jukka Santala: Nämä virheet löytyivät: Lapasotka 29.2-00 Hango Naurulokki 19.2-00 Helsinki Pulmunen 19.2-00 Helsinki Eivät ole mun haviksia. Joitain mun haviksia on mennyt sitten ainakin JSn ja JSt:n piikkiin. ME: Ne virheet on ollut jo alkuperäisissä tiedostoissa, mahdollisesti aluevastaava on kämmännyt niiden kanssa aikanaan. Helsingin havikset ovat melko varmasti Jarkko Santaharjun, mutta kuka on ollut Hangossa jää arvoitukseksi, vaikka tein tässä salapoliisityötä - saman päivänä ei ole tehty kyseiseltä paikalta muitakaan haviksia eikä Hangossa ole ollut liikkeellä ketään etäisestikään JS:ää muistuttavaa. Eli tuhoa nämä kolme havista. Lisäksi kun korjaat jonkin haviksen, jossa fenologisesti mielenkiintoinen päivämäärä, lajinimi tai mielenkiintoinen yksilömäärä muuttuu, lisää lisätietojen yhteyteen ehdottomasti sana "korjaus" ja jotain siitä

vanhasta haviksen muodosta sekä mahdollinen lisätieto siitä, että se on julkaistu jossain väärin. ME komm 14.1.2015: Hangon havis ei ole myöskään Johannes Silvosen (tarkistettu 19.1.2015).

- Jörgen Palmgren 30.1.2015: Yksi korjattava kohta, johon en päässyt käsiksi (olen muuten lintujen löytäjä): Ristri 25.10.1974 Siuntio Pikkalanlahti 3 kv p (Tiirassa lukee virheellisesti 1 kv). ME: korjasi heti.
- Palaute X:ltä: tyytymätön, että löytäjä ei ole RK_havainnossa ensimmäisenä. ME:n vastaus: se johtuu Tiiran käyttöliittymän koodista (tulostaa näytölle havainnoijat Tiiran ID-numeron järjestyksessä), eikä havainnoijien tallennusjärjestyksestä hankkeessa. ME tiedotti tästä logiikasta heti myös lintuverkoissa.
- Pekka Leskelä 2.2.2015: Tämmöinen pieni fiba löytyi, huomasiin että minun nimiini on merkitty seuraava havainto: Isosirri CALCAN, 200 csv 7.6.1975 Lohja, Lohjanjärvi Havainnoijan paikka: 6683088:331771, tarkkuus: >5 km Keneen olen yhteydessä vai miten asia kuuluisi hoitaa oikealle havainnoitsijalle? ME/Jan Södersved –vastaus: Kyseinen havainto kuului Pekka Lempiäiselle. Poista kyseinen havainto Tiirasta. Jan Södersved vei saman tien manuaalisesti havainnon Tiiraan Pekka Lempiäisen nimiin. Pekka Leskelä: poistin havainnon, asia hoidettu loppuun 2.2.2015.
- Tuomas Lukkarinen:30.3.2015: nimikirjainlyhenteiden tulkinta ei aina ole mennyt oikein. Minullekin on erään päivänretkelle tullut retkikumppaniksi Aura Koivisto, vaikka piti olla Arto Keskinen!